

Alumnundersökning för Institutionen för kommunikation och medier vid Lunds universitet

AXEL VIKSTRÖM

Rapport

Alumnundersökning för Institutionen för
kommunikation och medier vid Lunds universitet

Axel Vikström, augusti 2019

Coverphoto by Kennet Ruona

Copyright Axel Vikström

Institutionen för kommunikation och medier

Printed in Sweden by Media-Tryck, Lund University
Lund 2019

Media-Tryck is an environmentally certified and ISO 14001:2015 certified provider of printed material. Read more about our environmental work at www.mediatryck.lu.se

MADE IN SWEDEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<i>SAMMANFATTNING</i>	1
1. INLEDNING	15
2. MATERIAL OCH METOD	17
3. ALUMNERNA PÅ ARBETSMARKNADEN – KVANTITATIV SAMMANFATTNING	23
4. KANDIDATPROGRAMMET I JOURNALISTIK	39
5. MEDIE- OCH KOMMUNIKATIONSVETENSKAP KANDIDATNIVÅ	67
6. MEDIEHISTORIA	97
7. RETORIK	121
8. MSc IN MEDIA AND COMMUNICATION STUDIES	147
9. AVSLUTANDE REFLEKTIONER	175
10. REFERENSER	177
BILAGOR	179

SAMMANFATTNING

Rapportens bakgrund och syfte

Våren 2019 avsatte Institutionen för kommunikation och medier (KOM) vid Lunds universitet resurser för att genomföra en alumnundersökning med tidigare studenter vid institutionen. Syftet med rapporten var att för första gången genomföra en undersökning som skulle inkludera samtliga fyra ämnen som i dagsläget erbjuds vid KOM, det vill säga *journalistik*, *mediehistoria* och *retorik* på kandidatnivå, samt *medie- och kommunikationsvetenskap* på kandidat- och masternivå. Rapporten är därmed den första i sitt slag som tar ett samlat grepp över institutionens utbud, vilket i jämförelse med de ämnesspecifika undersökningarna som tidigare genomförts vid KOM öppnar upp för fler perspektiv och erfarenheter gällande institutionen som helhet. De två huvudsakliga ambitionerna har varit att kartlägga tidigare studenter situation på arbetsmarknaden (1) samt att samla in och analysera deras reflektioner kring värdet av utbildningen (2). Detta är ett led av arbetet med kvalitetssäkrandet av utbildningen som kontinuerligt utförs vid institutionen.

Underlag och tillvägagångssätt

Underlaget för rapporten består av 125 djupintervjuer som genomfördes via telefon under perioden februari–mars 2019. De 125 respondenterna är jämnt fördelade mellan de fem olika utbildningarna på KOM, vilket resulterat i 25 intervjuer per ämne. Eftersom antalet studenter varierar mellan de olika utbildningarna har kriterierna för varje individuellt ämnes omfång anpassats utifrån förutsättningar och behov. Eftersom det inom mediehistoria och retorik är relativt få studenter som tar ut examen i ämnet har även studenter som endast läst på grund- eller fortsättningsnivå inkluderats för dessa utbildningar. Med ambitionen att undersöka värdet av utbildningen på längre sikt har omfånget, där det varit möjligt, förlagts till studenter från åren 2012–2014. Programmen som är nya i sin nuvarande form (kandidatprogrammet i journalistik och MKV-mastern) har fått ett omfång som ligger närmare bakåt i tiden:

MKV (kandidatnivå): Studenter som tagit ut en kandidatexamen åren 2012–2014.

Retorik: Studenter som blivit godkända på grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs åren 2012–2014.

Mediehistoria: Studenter som blivit godkända på grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs åren 2012–2017.

Journalistik: Studenter som blivit godkända på på kandidatkursen åren 2015–2017.

MKV (masternivå): Studenter som tagit ut en masterexamen åren 2016–2017.

Intervjuguiden för respektive utbildning utgår från en gemensam basuppsättning frågor. För varje enskild utbildning förekommer dock frågor som lagts till eller exkluderats utifrån utbildningens individuella förutsättningar. Till exempel har respondenter som läst på grund- och fortsättningsnivå i mediehistoria och retorik fått svara på varför de inte valde att läsa vidare och ta en examen i det aktuella ämnet. Denna flexibilitet har även satt sin prägel på själva utformandet av rapporten, där varje ämneskapitel (4–8) har skrivits så att de ska kunna läsas oberoende av varandra.

Efter några inledande bakgrundsfrågor består varje ämneskapitel av två delar. Den första kretsar kring *sysselsättningsrelaterade frågor* och är övervägande kvantitativ. Här är målet att kartlägga de tidigare studenternas situation på arbetsmarknaden gällande parametrar som *arbetsmängd*, *anställningsform*, huruvida de *arbetar i linje med sin utbildning* och *i vilken mån de upplever att deras kompetenser efterfrågas på arbetsmarknaden*.

Den andra delen kretsar kring *utbildningsrelaterade frågor*. Här är målet att analysera de tidigare studenternas erfarenhet av utbildningen, samt huruvida de upplever att de har haft nytta av utbildningen i sitt yrkesliv. Till skillnad från tidigare alumnundersökningar som genomförts vid institutionen utgår den här sektionen från *öppna kvalitativa frågor* istället för kvantitativ självuppskattning. Detta beslut togs eftersom öppna frågor, där respondenterna i friare ordalag får reflektera över sina erfarenheter, bidrar med en djupare förståelse för värdet av utbildningen. I stället för att generera komparativ statistik har målet varit att samlas in berättelser och narrativ om respondenternas studie- och yrkesliv.

Kvalitetssäkrandet av utbildningen görs därmed inte på det traditionsenliga sättet, där respondenterna självuppskattar (t.ex. på en skala från 1–5) i vilken mån de anser att de fått lära sig olika färdigheter som ingår i kursplanerna. Detta

tillvägagångssätt gör att svaren i den här sektionen (med få undantag) inte kvantifierats i tabeller. Eftersom denna metod är mer tidskrävande jämfört med självuppskattning begränsades omfånget för varje individuellt ämne till 25 studenter. Analysen av de 125 berättelserna bjuder på flertalet olika perspektiv kring utbildningens värde, vilka på ett mer ingående sätt visar hur olika färdigheter kommer till nytta och hur alumnerna upplever att deras uppskattning för utbildningen har förändrats över tid. Där de flesta alumnundersökningar enbart använder ett fåtal kvalitativa intervjuer som komplement till kvantitativa enkäter kan denna undersökning i större detalj utforska vilka narrativ som formar helhetsbilden av utbildningen. Detta djupgående perspektiv gör att rapportens generaliseringar vilar på en starkare grund i jämförelse med vad som ofta är fallet med kvantitativa undersökningar.

Tidigare studenters situation i yrkeslivet

Den genomsnittliga alumnen i undersökningen är en kvinna född i Sverige med föräldrar som själva har en akademisk utbildning. Hon är bosatt i Malmö och har i dag ett arbete inom den privata sektorn som ligger i linje med hennes utbildning. Hon har en tillsvidare tjänst och arbetar heltid med arbetsuppgifter som relaterar till kommunikation, t.ex. som reporter, kommunikatör, PR-specialist, webbredaktör eller producent. Hon har fått sitt arbete via en annons på internet och hennes val av arbetsplats motiverar hon framför allt med arbetsuppgifterna, ämnesområdet, karriärmöjligheter och arbetsplatsens geografiska placering. Hon trivs bra med sitt arbete och anser att hon har nytta av utbildningen i sitt yrkesliv. Om hon i dag hypotetiskt skulle kunna gå tillbaka i tiden så hade hon kunnat tänka sig att läsa samma utbildning igen.

Sammanfattningen ovan visar att den kvantitativa analysen ger en positiv helhetsbild av de tidigare studenternas situation på arbetsmarknaden. Av de respondenter som i dag är ute i arbetslivet hade 99 procent vid tiden för intervjun ett arbete, medan omkring 84 procent arbetar inom ett yrkesområde som de själva anser att ligger i linje med deras utbildning. Om man exklusivt tittar på alumnerna i underlaget som tagit ut en examen vid KOM (90 stycken), så har 86 procent ett arbete som ligger i linje med deras utbildning. Alumnerna har en rad olika yrkestitlar, men de vanligaste förekommande relaterar alla till någon form av kommunikativt arbete. Detta understryker att en examen från KOM för de allra flesta – på såväl kort som lång sikt – leder till arbete som relaterar till en utbildning i journalistik, medie- och kommunikationsvetenskap, mediehistoria eller retorik. Eftersom en knapp majoritet av respondenterna (exklusive de inter-

nationella studenterna som läst masterprogrammet) beslutit sig för att bo kvar i Skåne efter utbildningen så verkar det finnas goda möjligheter för alumner att få ett relevant arbete utan att behöva flytta från regionen.

Den genomsnittliga respondenten arbetar heltid och har en tillsvidareanställning. Variationer i arbetsmängd och anställningsförhållande förekommer dock beroende på vilken bransch som respondenten verkar inom. Detta blir inte minst tydligt i analysen av alumnerna från kandidatprogrammet i journalistik, där respondenterna som arbetar inom journalistiken i klart lägre mån har heltidsarbete och en tillsvidareanställning i jämförelse med de som arbetar med andra former av kommunikation.

En knapp majoritet av respondenterna arbetar inom den privata sektorn. Undersökningen bekräftar därmed trenden där alumner från humanistiska utbildningar inte längre primärt söker sig till den offentliga sektorn (Schoug 2008), en trend som givetvis även påverkas av politiska beslut som berör den privata och offentliga sektorns verksamhet.

Arbetsmängd och anställningsform är självklart inte de enda parametrar som avgör huruvida man är nöjd med sitt yrkesliv eller inte. Den kategorisering som gjorts utifrån svaren på den öppna frågan *Hur trivs du med ditt nuvarande arbete* visar att 87 procent av de arbetande respondenterna trivs minst *bra* med sitt arbete. I den här kategorin är det dessutom flera som uppger att de trivs väldigt bra/mycket bra/jättebra eller rentav utbrister att de "älskar sitt arbete". Även de som fick frågan *Ser du möjligheter att påverka och utveckla din personliga arbetsituation* eller *Är du nöjd med din yrkeslivsutveckling sedan du avslutade dina studier* svarar överlag i positiva ordalag. Detta gäller även för flera av de som i dag inte har heltidsarbete och/eller tillsvidareanställning.

Sammanfattningsvis tycks en utbildning vid KOM ha stor potential att leda till kvalificerat och tillfredsställande arbete inom den egna branschen. Därtill uppger 89 procent av respondenterna att de i sitt yrkesliv har nytta av sin utbildning vid KOM, medan 84 procent säger att de i dag, om de hypotetiskt kunde gå tillbaka i tiden, skulle kunna tänka sig att läsa samma utbildning igen. Dessa siffror visar att respondenterna överlag är tillfreds med sin utbildning vid KOM. För att konkret kunna analysera hur utbildningen kommer till nytta, och vilka aspekter av utbildningen som upplevts som positiva respektive negativa, får vi övergå till den kvalitativa delen av undersökningen.

Tidigare studenter tankar om utbildningen och dess nytta

Den kvalitativa delen av undersökningen kommer nedan att sammanfattas ämnesvis. Generellt kan det konstateras att respondenterna övervägande beskriver sin utbildning vid KOM i positiva ordalag. Respondenter som läst journalistik eller retorik lyfter fram utbildningarnas praktiska moment som extra positiva, ofta i kontrast till de teoritunga kurser som ingått i deras övriga utbildning. Kursinnehållen och föreläsarna får genomgående gott betyg, och respondenterna är nöjda med att de på utbildningen har fått lära sig att kritiskt analysera kommunikationens roll i samhället ur ett helhetsperspektiv.

Även om den teoretiska tyngdpunkten på utbildningarna uppskattas av en hel del respondenter så är denna även målet för den vanligaste förekommande kritiken. I analysen framkommer det att studenternas olika förväntningar på utbildningen spelar en avgörande roll, vilket inte minst framkommer i svaren från de studenter som läst medie- och kommunikationsvetenskap på kandidat- eller masternivå. Som ofta är fallet med alumnundersökningar från humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningar så önskar respondenterna fler praktiska moment och en starkare yrkeslivsanknytning. Respondenternas förslag på hur detta konkret skulle kunna göras är bland annat att arbeta mer case-baserat och i högre grad bjuda in tidigare studenter och andra som arbetar inom kommunikationsbranschen. Intrycket är att respondenterna, med undantag för de som läst på journalistikprogrammet, vid tiden för sin examination upplever en osäkerhet kring *hur* färdigheterna de lärt sig på utbildningen ska kunna appliceras inom yrkeslivet och göra dem anställningsbara. Detta hänger förmodligen ihop med att jobbbannonser inom kommunikationsfältet i dag ofta fokuserar på att den sökande ska kunna hantera olika grafik- eller webbprogram.

Analysen visar att denna farhåga i överlag inte tycks stämma överens med det faktiska händelseförloppet. Som redan konstaterats så har de allra flesta av respondenterna – såväl de med en examen från KOM som de med en examen från andra institutioner – i dag ett arbete som ligger i linje med deras utbildning. Därtill upplever respondenterna att de, trots eventuella tvivel under utbildningens gång, har nytta av färdigheterna från KOM i sina yrkesliv. Emedan de som läst journalistik och retorik fokuserar på de mer praktiska inslagen från utbildningen (t.ex. att redigera video eller hålla presentationer) så framkommer det även tydligt att de mer generella färdigheterna – som kritiskt tänkande, strukturering och förmågan att analysera olika fenomen ur ett helhetsperspektiv – är tillämpbara inom en rad olika yrkesområden. En intressant aspekt är att en majoritet av respondenterna som befunnit sig längre ute på arbetsmarknaden över

tid upplever en ökad uppskattning för sin utbildning. Nyttan av deras kritiska perspektiv framkommer bland annat när de jämför sig med kollegor som inte har gått en motsvarande utbildning, eller när de märker att de kan förutse olika trender inom kommunikationsbranschen. Dessa färdigheter, som framstår som mer tidlösa jämfört med kunskap i diverse tekniska program, bör inte minst komma till nytta i arbete med strategiska uppgifter, vilka ofta utgör en större del av ens ansvarsområde i takt med att man blir mer senior på sin arbetsplats.

Med facit i hand framstår därmed oron inför att utbildningen inte ska komma till användning i yrkeslivet som något omotiverad. Den röda tråden som löper genom rapporten är diskussionen kring huruvida institutionen har ett ansvar att vidta åtgärder för att adressera och möta denna oro. Det behöver inte innebära att kursinnehållet anpassas enligt arbetsmarknadens behov, utan att den långsiktiga nyttan av utbildningen tydligare kommuniceras till blivande och nuvarande studenter. Resultatet i rapporten tyder på utbildningen har gjort studenterna anställningsbara, vilket gör att förväntningarna på att universitetet dessutom ska fungera som en slags arbetsförmedling och nätverksgenerator kan problematiseras. Bara för att studenter i dag i högre mån förväntar sig att universitetet ska bistå dem i deras arbetssökande så innebär det självklart inte att universitetet okritiskt ska anpassa sig efter detta. Den generella bilden som framkommer i rapporten – att uppskattningen för utbildningen ökar i takt med att alumnerna tillbringat längre tid i yrkeslivet – kan dock såväl lärare som studievägledare ha med sig i mötet med oroliga studenter. Rapporten tar inte ställning till huruvida detta budskap bäst kommuniceras via inbjudna alumner eller genom andra tillgängsätt, men baserat på analysen vill jag uppmanera institutionen att föra fördjupade diskussioner kring hur det långsiktiga värdet av utbildningen bättre skulle kunna kommuniceras till studenterna.

Den pågående trenden där universitetsutbildningar i allt högre mån förväntas vara *yrkeslivsförberedande*, bl.a. genom att fokusera på att lära ut *färdigheter* istället för att arbeta med traditionella bildningsideal, finns det fog att förhålla sig kritisk till (se Morley 2001). Den här rapporten använder sig återkommande av ordet färdighet, och det bör därmed hållas i åtanke att en färdighet inte per definition behöver stå i kontrast till bildning – framför allt inte när det gäller färdigheter som kritiskt tänkande (Schoug 2009). Genom att tydligare kommunicera detta till studenterna kunde institutionen även hjälpa dem att fokusera på sina studier istället för att oroligt blicka mot arbetsmarknadens horisont.

Ämnesspecifika sammanfattningar

Kandidatprogrammet i journalistik (kapitel 4)

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 alumner som blev godkända på kandidatkursen åren 2015–2017. Bland dessa arbetar 20 i dag inom ett yrkesområde som relaterar till kommunikationsfältet, varav tolv arbetar med journalistiska arbetsuppgifter. Bland dessa tolv arbetar majoriteten som reporter på lokaltidning.

Den kvantitativa analysen av alumnernas arbetsmängd och anställningsform avspeglar på många sätt den pågående debatten kring journalisternas arbetsvillkor. Sammanlagt är det enbart drygt hälften utav respondenterna som arbetar inom journalistbranschen som arbetar heltid, samtidigt som blott två av dessa har en tillsvidareanställning. Även om journalisterna överlag uppger att de trivs bra med sitt yrke så upplevs branschen som otrygg. Som jämförelse har samtliga respondenter som arbetar med andra former av kommunikation såväl heltidsarbete som tillsvidareanställning. Respondenterna som arbetar inom andra fält än journalistiken motiverar sitt byte med att de ville ha en tryggare anställning, att de inte upplevde den journalistik de gjorde som meningsfull eller att de inte hade någon ambition att bli journalist utan sökte till utbildningen främst för att lära sig ett praktiskt hantverk.

Den hårda konkurrensen som i dag förekommer på journalisternas arbetsmarknad ska givetvis inte sopas under mattan. Berättelserna som framkommer i alumnuundersökningen visar dock med all tydlighet att alumnerna från kandidatprogrammet vid Lunds universitet anser att deras utbildning gett dem goda verktyg för att hävda sig i konkurrensen. Som helhet ger alumnerna utbildningen ett positivt omdöme, framför allt de många praktiska momenten som ingår i det journalistiska hantverket. Utbildningen beskrivs som flexibel och som att det är upp till studenterna att aktivera sig ifall de ska få ut maximalt av den, t.ex. genom att vid sidan av kurserna engagera sig inom studenttidning/-radio eller som frilansare. Även lärarnas stöd och engagemang lyfts av många fram som viktigt, i synnerhet det faktum att lärarna fortsätter att höra av sig med tips långt efter att studenterna lämnat programmet. På minuskontot är studenterna framför allt besvikna över att de inte fick lära sig om radiojournalistik, och vissa anser även att utbildningen innehöll få många teoretiska moment.

Såväl respondenterna som arbetar inom journalistik som de som arbetar med kommunikation på andra håll upplever att de har nytta av utbildningen i sitt yrkesliv. Respondenterna lyfter bland annat fram deras kunskap i tekniska fär-

digheter (t.ex. skriva och redigera), etik, strukturering samt förmågan att vinkla och målanpassa sin kommunikation. De positiva erfarenheterna som respondenterna som arbetar med icke-journalistisk kommunikation lyfter fram tyder på att det finns en efterfrågan på journalistisk kompetens och erfarenhet även inom andra branscher. 21 av 25 respondenter säger att de i dag skulle kunna tänka sig att läsa om utbildningen.

Medie- och kommunikationsvetenskap kandidatnivå (kapitel 5)

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 alumner som tog ut en kandidatexamen i medie- och kommunikationsvetenskap (härefter MKV) år 2012–2014. Av dessa har i dag 24 stycken ett arbete, varav 21 uppger att deras arbete ligger i linje med deras utbildning i MKV. De tre som arbetar inom andra yrkesområden anser samtliga att de på sin arbetsplats ändå har nytta av sin utbildning i MKV.

Respondenterna arbetar i mycket hög utsträckning heltid (22 av 24) och tillsvidareanställning är den klart vanligaste anställningsformen (19 av 24). Den vanligaste enskilda yrkestiteln är kommunikatör (6), medan de flesta av de övriga respondenterna har andra titlar som relaterar till kommunikation, t.ex. *kommunikationsstrateg*, *innehållsstrateg*, *digital marknadsförare* och *producent*. Bland alumnerna finns en hel del som arbetar som *chef*, *manager*, *strateg*, *specialist* eller *ledare*, vilket återspeglas i att flera nämner *strategiskt arbete* som en viktig del av deras arbetsuppgifter. 19 av respondenterna är nöjda med sin yrkeslivsutveckling och samtliga arbetande respondenter uppger även att de trivs bra med sitt nuvarande arbete (nio stycken av respondenterna uppger dessutom att de trivs ”jättebra”, ”mycket bra” eller ”väldigt bra”).

Respondenterna har överlag ett positivt helhetsintryck av sin utbildning i MKV. Utbildningen anses ge en bra grund för att arbeta inom det samhällsvetenskapliga området, inte endast begränsat till kommunikation. Konkreta inslag på utbildningen som flera respondenter beskriver i positiva ordalag är *lärarna och föreläsningarna*, *kursernas innehåll*, *samhällsperspektivet på medier*, *det analytiska förhållnings sättet* samt möjligheten till *praktik*. På minuskontot anser flera av respondenterna att utbildningen innehöll få många teoretiska inslag på bekostnad av praktiska moment. Vissa använder sig av uttryck som ”inslag från *verkligheten*” när det beskriver hur de anser att utbildningen borde arbeta mer case-baserat och i högre grad kommunicera hur färdigheterna från utbildningen ska kunna appliceras i yrkeslivet.

Med facit i hand anser ändå hela 23 av 25 respondenter att de har nytta av utbildningen i sitt yrkesliv. Alumnerna har inte alltid så lätt att återge konkreta

arbetsituationer där de applicerar sina kunskaper, utan de lyfter istället fram hur utbildningen gett dem ett kritiskt och analytiskt sätt att tänka. Ett tankesätt som flera hävdar att de *alltid* eller *hela tiden* har med sig. En mer konkret återkommande nytta är förmågan att målanpassa kommunikation beroende på vem man vill nå ut till. Utöver andra färdigheter som skrivande, strukturering och strategiskt tänkande så berättar vissa respondenter att de har nytta av utbildningen vad gäller att förstå hur organisationer och företag fungerar. Detta inbegriper en förmåga att kunna ställa sig utanför organisationen och ha en förståelse för hur man ska kommunicera organisationsförändringar.

En intressant aspekt är att majoriteten upplever att deras uppskattning för utbildningen har ökat i takt med åren. Detta motiveras bland annat med att de i mötet med kollegor märker att de besitter ett mer utvecklat kritiskt perspektiv. Vissa berättar hur de vid tiden för examinationen inte kände sig förberedda för yrkeslivet, men att de med tiden kommit att märka hur de på flera sätt kan använda sig av utbildningen. Eftersom dessa berättelser skulle kunna dämpa den oro inför yrkeslivet som flera studenter tycks känna kunde institutionen sträva efter att tydligare kommunicera det långsiktiga värdet av utbildningen, till exempel genom att använda sig av tidigare alumners erfarenhet. 22 av 25 respondenter säger att de i dag skulle kunna tänka sig att läsa om utbildningen.

Mediehistoria (kapitel 6)

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 tidigare studenter som blivit godkända på antingen en grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs i mediehistoria mellan åren 2012–2017. Orsaken till att även studenter som enbart läst på grund- och/eller fortsättningsnivå inkluderas är att antalet studenter som tar en kandidatexamen i ämnet är relativt lågt. Av de 25 respondenterna har i dag 22 ett arbete (varav tre vid sidan av studier), medan övriga studerar på heltid. 20 stycken anser att deras arbete ligger i linje med deras utbildning.

Respondenterna arbetar i dag huvudsakligen inom yrkesområden som kretsar kring kommunikation eller historia. De fyra respondenter som tagit ut examen i ämnet (och inte längre studerar) arbetar som *kommunikatör*, *museiintendent*, *koordinator* samt *vårdbiträde* (men vid sidan av detta skriver respondenten på ett bokprojekt som relaterar till mediehistoria). De som arbetar inom kommunikationsfältet sysslar främst med produktion och planering av material, medan de som arbetar åt det mer historiska hållet bland annat ansvarar för arbete med museisamlingar, tillverkning av föremål för utställningar samt digitalisering och sammanställning av databaser. Heltid- och tillsvidareanställning är de vanligaste

arbetsformerna, även om andelen tillsvidareanställda är lägre i jämförelse med övriga ämnen på KOM. Även om respondenterna inte anser att en utbildning i mediehistoria direkt efterfrågas på arbetsmarknaden, så uttrycker flera att de upplever en *indirekt* efterfrågan på de kompetenser som de har fått med sig. Följaktligen anser respondenterna att de fått lära sig att sälja in sin utbildning hos arbetsgivare.

Oberoende av nivån som respondenterna läste till så är det en oerhört positiv bild som framträder när de sammanfattar sina helhetsintryck av utbildningen. *Lärarnas engagemang och förmåga att hitta intressanta vinklar på ämnet* framställs som den klart viktigaste faktorn till detta. Andra positiva inslag som nämns är att utbildningen gav ett brett perspektiv och lärde ut vikten av att förstå historia, att man fick tillbringa tid i arkivet, att kurslitteraturen och upplägget var bra samt att ämnet var en bra ingång till akademiska studier. Flera respondenter uppger att de varken är missnöjda med något moment eller att de skulle sakna något på utbildningen. Detta kan till viss del bero på att en stor del av respondenter berättar att de läste ämnet för att komplettera en annan examen, och därmed inte hade någon ambition att ta ut en examen i mediehistoria. Flera uppger även att de av en slump halkade in på mediehistoria genom att göra en sen anmälan – en slump som de i efterhand verkar väldigt nöjda med.

När respondenterna berättar vilken nytta de har av utbildningen i sitt yrkesliv blandas generella kompetenser som informationssökning och skrivande med mer teoretiska färdigheter som att förstå kommunikationsprocesser och museisamlingar ur ett helhetsperspektiv. Målanpassning av kommunikation och hur mediehistoria kan användas som en extra ”krydda” i journalistiskt arbete framkommer också. Liksom fallet med övriga utbildningar så anser respondenterna att deras uppskattning för utbildningen bibehållits eller rentav ökat i takt med åren som gått. Vissa studenter beskriver hur de som yngre främst oroade sig över vilka jobb deras utbildning skulle leda till, men att de med tiden insett värdet av den breda grundförståelsen som utbildningen gav dem.

De respondenter som enbart läst på grund- eller fortsättningsnivå motiverar sitt beslut att inte läsa vidare framför allt med att de studerade inför en annan examen, eller att de kände att de hade fått den kunskap inom ämnet som de ansåg sig behöva. Efter några år i yrkeslivet verkar de inte heller ångra sitt val, även om vissa lyfter fram att all fördjupning alltid kommer till nytta. Däremot uppger samtliga studenter som tagit ut en examen att de är nöjda med sitt val att läsa vidare. De positiva erfarenheterna som dessa respondenter delar med sig av skulle förtjänstfullt kunna användas för att uppmuntra fler studenter att läsa vidare på kandidatnivå. Sammantaget säger 23 av 25 respondenter att de i dag skulle kunna tänka sig att läsa om utbildningen.

Retorik (kapitel 7)

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 tidigare studenter som blivit godkända på antingen en grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs i retorik åren 2012–2014. Orsaken till att även studenter som enbart läst på grund- och/eller fortsättningsnivå inkluderas är att antalet studenter som tar en kandidatexamen i ämnet är relativt låg. Av de 25 respondenterna är det 24 som arbetar (varav två vid sidan av studier), och av dessa uppger 20 att arbetet ligger i linje med deras utbildning.

Eftersom respondenterna, i jämförelse med övriga utbildningar på KOM, har kompletterat sin utbildning i retorik med en bred arsenal av olika ämnen så förefaller det logiskt att de även har väldigt varierande yrkesroller. De tio respondenter som blivit godkända på kandidatkursen arbetar bland annat som *planarkitekt*, *biträdande jurist*, *departementssekreterare*, *universitetslektor*, *kommunikatör* och *producent*. Arbetsuppgifterna varierar från framtagande av kommunikativt material och kriskommunikation till omvärldsbevakning för regeringen och samtal med ungdomar som befinner sig i utsatthet. Andra arbetsuppgifter som förekommer är bland annat besvarande av juridiska frågor, undervisning, forskning och vårdande av olika av kund- och klientelkontakter. Heltidsarbete och tillsvidareanställning är den vanligaste arbetsformen, även om andelen med tillsvidareanställning är lite lägre än genomsnittet för KOM som helhet. Enligt respondenterna gör titeln *retoriker* med andra ord en inte automatiskt eftertraktad på arbetsmarknaden, men flera lyfter fram hur de upplever att det finns en mer *indirekt* efterfrågan på de färdigheter som de lärde sig under utbildningen. Utmaningen är att lyckas sälja in sin utbildning så att arbetsgivare förstår vilken kompetens de får.

Oberoende av vilken nivå som respondenterna avlagt inom retorik så är det en positiv bild som framträder när de ombeds sammanfatta sina helhetsintryck av utbildningen. Respondenterna är framför allt nöjda med att ha fått lära sig argumentationsteknik och konkreta verktyg för att hålla presentationer och skriva tal. Vissa av de som läste vidare efter grundkursen anser dock att utbildningen med tiden blev alltför teoretisk för deras smak, medan andra tycker det fanns en bra blandning mellan teori och praktik. De allra flesta av respondenterna som läste vidare till kandidatnivå ångrar inte sitt val av att ha läst vidare, medan ett fåtal säger att de i efterhand hade nöjt sig med de mer praktiska verktygen som lärdes ut på grundkursen. När respondenterna som endast läste på grund- och fortsättningsnivå berättar varför de inte läste vidare framgår det tydligt att detta beslut inte baserade sig på ett missnöje med utbildningen. Istället tycks det ofta handla om att respondenterna var i färd med att ta en annan examen eller att de ansåg sig ha förvärvat de praktiska erfarenheter de eftersökte från retoriken.

23 av de 25 respondenterna säger att de haft nytta av utbildningen ute på sina arbetsplatser. Det är framför allt de praktiska inslagen på utbildningen, t.ex. presentationsteknik och argumentationsteknik, som lyfts fram. Förmågan att kunna målanpassa sin kommunikation betonas av respondenter med ledningsansvar och av de som arbetar med barn och ungdomar. Med tiden upplever majoriteten av respondenterna att deras uppskattning för utbildningen har ökat, bland annat eftersom de märker hur de fortsätter att förfinas sina retoriska kunskaper ute i yrkeslivet. Denna ökade uppskattning kan även kopplas till att flera respondenter berättar att de under utbildningen hade svårt att förstå vilka yrkesroller en utbildning i retorik kan leda till. Respondenternas önskemål om att i högre grad bjuda in tidigare studenter och andra verksamma retoriker för att berätta om hur de har nytta av utbildningen i sitt yrkesliv är ett förslag som möjligen kunde dämpa den här oron, samtidigt som förväntningarna att universitetet ska fungera som en slags arbetsförmedling kan problematiseras.

20 av 25 respondenter säger att de i dag skulle kunna tänka sig läsa om hela sin utbildning, medan tre säger att de hade kunnat tänka sig läsa om grundkursen men inte fortsättnings- och/eller kandidatkursen.

MSc in Media and Communication Studies (chapter 8)

The respondents in this chapter consist of 25 alumni who graduated from the master's programme in Media and Communication Studies between 2016 and 2017. The respondents are from 16 different countries spanning over five continents. 24 of the alumni are currently working, and 23 of them say they are working within a field that corresponds with their education.

The respondents are mainly permanently employed (17) and working full time (23). All but one respondent are satisfied with how their professional careers have developed after their graduation. The alumni hold a vast number of different professional titles – such as *PhD student, head of communications and PR, senior cooperate communications, country director and growth marketing manager*. The notion that quite a few alumni have titles including words such as *head of, leader, manager, chief, executive or director* suggests that a MSc in Media and Communication Studies from Lund University rather quickly can lead to a position with significant responsibilities. This is further reflected by the fact that many of the alumni, besides working internally and/or externally with communication-related tasks, have responsibilities involving strategy and coordination. A majority of the respondents feel that their skills from the programme are in

demand on the labor market, even though it might not be obvious for employers what skills they get when hiring someone with a master's degree in Media and Communication Studies.

When asked about their general impression of the master's programme, most alumni give a positive account, while some have a more mixed or negative impression. It is interesting how the same aspects of the programme are spoken of in quite different ways. While many alumni appreciate the theoretical weight of the programme, others feel the master's was "too academic" and titled too much towards students who wants to pursue an academic career. While this to some degree can be traced back to the different expectations the students had on the programme, some respondents who initially thought the programme would be more practical say that they in the end benefited from the theoretical knowledge more than they would have thought.

24 of the alumni claim that they, in their professional lives, benefit from the skills they acquired at the programme. Quite a few of the alumni cannot put a finger on when and where they make use of their knowledge, but that the education has provided them with a different "mindset". Others describe how they benefit from understanding communication in the bigger picture, or that they benefit from learning how to structure projects and critically analyze everything they do. However, some point out that the usefulness of these skills outside academia could have been communicated better by the department. While many respondents are very pleased with the support they have received from the department, others feel that the programme could have done more to help those students who wished to stay in Sweden and/or pursue a career outside the university. To what extent the programme is responsible for addressing this issue, besides continue to offer the internship course, is a topic that the department could consider discussing.

However, what the alumni all can agree on is that the international environment was a very beneficial part of the programme. Most alumni have stayed in touch with people from their old class, and some even describe how they have benefited professionally from their acquired network, e.g. through idea-exchange and more formal collaborations. The engagement of the teachers, especially how they found a balance between being demanding and encouraging, is also appreciated by a large share of the respondents. 19 out of 25 say that they today would consider enrolling in the same master's programme.

1. INLEDNING

Denna alumnundersökning genomfördes våren 2019 med 125 tidigare studenter vid Institutionen för kommunikation och medier (KOM) vid Lunds universitet. Det är första gången som samtliga ämnen som erbjuds vid KOM – *medie- och kommunikationsvetenskap, journalistik, mediehistoria* och *retorik* – har inkluderats i samma undersökning. Det innebär att rapporten, i jämförelse med ämnesindividuella undersökningar, samlar reflektioner och erfarenheter från en större mångfald av alumner och på detta sätt får ett större helhetsgrepp över institutionens kursutbud. Respondenterna som ingår i studien utexaminerades eller studerade vid institutionen mellan åren 2012 och 2017, och omfånget på urvalet för varje enskilt ämne har anpassats efter förutsättningar och behov.

Arbetet med rapporten har framskridit utifrån en rad frågeställningar som är framtagna för att ämnesansvariga, lärare, studievägledare samt blivande studenter alla ska få ut någonting av läsningen. Den kvantitativa delen av undersökningen fokuserar huvudsakligen på hur situationen på arbetsmarknaden ser ut för alumnerna. Resultatet visar bland annat att 94 procent av respondenterna i dag har ett arbete som sin huvudsakliga sysselsättning, och att 86 procent av alumnerna med examen från KOM arbetar inom ett yrkesområde som ligger i linje med deras utbildning. Alumnerna uppger i hög grad att de i yrkeslivet har nytta av sin utbildning, och 84 procent säger att de i dag skulle kunna tänka sig att läsa samma utbildning igen. Det samlade intrycket är att alumner med en examen från KOM, trots den hårda konkurrens som i dag råder inom kommunikationsbranschen, både uppskattar sin utbildning och framgångsrikt lyckas etablera sig på arbetsmarknaden.

Arbetet med rapporten har även genomförts med ambitionen att kreativt utforska metoder för att komma bort från den fixering vid siffror och mätbarhet som ofta karaktäriserar alumnundersökningar. Istället för att använda sig av kvantitativ självuppskattning utgående från förutbestämda kriterier ("Ange på en skala från 1–5 i vilken mån lärde du dig kritisk tänkande under utbildningen") har rapporten använt sig av öppna, kvalitativa frågor där alumnerna med egna ord får reflektera över sin utbildning och sitt yrkesliv. Dessa telefonintervjuer har resulterat i 125 berättelser som, istället för att generera statistik, tillsammans formar olika narrativ som på ett mer ingående plan bidrar med kunskap om hur

yrkeslivet med en examen från KOM i bagaget kan se ut. På detta sätt visar rapporten bland annat hur utbildningen kommer till nytta för alumnerna på en rad olika sätt, samt hur flertalet alumner efter några år i arbetslivet tycks uppleva ett ökat värde av sin utbildning. Fördelarna med detta tillvägagångssätt framkommer även när alumnernas tankar om utbildningen analyseras i ljuset av den pågående debatten om universitetets behov av yrkeslivsanpassning i relation till andra bildningsideal.

Rapporten är strukturerad så att de ämnesspecifika kapitlen ska kunna läsas var för sig, även om jämförelser mellan de olika utbildningarna givetvis förekommer. De som läser rapporten i sin helhet får därmed vara beredd på en viss upprepning i analysen. Rapporten inleds med ett metodkapitel där det ämnesspecifika urvalet av respondenter och den kvalitativa metoden introduceras, följt av ett kapitel där den kvantitativa statistiken för KOM som helhet redovisas. Därefter följer de ämnesspecifika kapitlen som övervägande fokuserar på alumnernas berättelser. Rapporten avslutas med en kortare reflektion kring hur resultaten från undersökningen kan tas vidare av institutionen.

1.1 English introduction

This alumni survey was conducted during the spring of 2019 with 125 former students from the Department of Communications and Media at Lund University. It is the first survey to include respondents from all four disciplines – *Media and Communication Studies*, *Journalism*, *Media History* and *Rhetoric* – offered by the department. The respondents partaking in this study either studied or took their degrees at the department between 2012 and 2017, and the scope for each discipline has been adjusted according to each discipline's individual needs and prerequisites.

While the analysis does quantitatively measure certain parts of the former students' professional lives, the emphasis is tilted towards a qualitative perspective, where the respondents are allowed to more freely reflect on their education and professional lives. Compared to statistics generated by pure quantitative self-evaluations, these narratives offer a more in-depth analysis of the value of the education at KOM. The ambition with the approach is to question the fixation with numbers and strict measurable data that tend to characterize alumni surveys.

The report is written in Swedish, with the exception of the chapter concerning the international master's programme in Media and Communication Studies (chapter 8). This chapter is written so that the reader does not need the information from the other chapters.

2. MATERIAL OCH METOD

Underlaget för denna alumnundersökning består av 125 telefonintervjuer genomförda under perioden februari–april 2019. De 125 respondenterna är jämnt fördelade mellan de fem olika ämnena/programmen, vilket således innebär 25 respondenter per ämne. Intervjuerna varade i snitt omkring 15–25 minuter.

2.1 Urval

Urvalet för respektive ämne beslöts att inbegripa följande:

Journalistik: Studenter som blivit godkända på kandidatkursen åren 2015–2017.

MKV (kandidatnivå): Studenter som tagit ut en kandidatexamen åren 2012–2014.

Mediehistoria: Studenter som blivit godkända på grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs åren 2012–2014.

Retorik: Studenter som blivit godkända på grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs åren 2012–2014.

MKV (masternivå): Studenter som tagit ut en masterexamen åren 2016–2017.

Detta kan vid första anblick uppfattas som ett något brokigt urval. Orsaken till detta är att skillnader i studentgenomströmning och de olika ämnenas individuella behov och intressen noggrant har tagits i åtanke. Som blir tydligt genom hela rapporten så arbetar de olika ämnena utifrån förutsättningar som på vissa punkter skiljer sig tämligen markant från varandra, och därmed hade det inte varit optimalt att utgå från ett gemensamt omfång för hela institutionen. Till skillnad från många andra alumnundersökningar har kunskapens relevans prioriterats på bekostnad av jämförelsebarhet.

I fallet med alumner som på kandidatnivå studerat medie- och kommunikationsvetenskap, retorik eller mediehistoria uttrycktes det från ämnesansvarigas håll ett intresse för ett urval som skulle sträcka sig längre tillbaka i tiden. Anledningen till detta var att det ansågs finnas ett behov av ökad kunskap kring hur yrkeslivet ser ut för studenterna efter att de genomgått de första etableringssåren. Alumnundersökningar tenderar, förmodligen av rent pragmatiska orsaker, att ofta fokusera på nyligen utexaminerade studenter. Även om det självklart är viktigt att belysa hur den aktuella etableringen på arbetsmarknaden ser ut så finns det även ett värde i att undersöka hur arbetslivet på längre sikt utvecklar sig för alumnerna. Aktuella frågeställningar blir då på vilket sätt färdigheterna som studenterna tränat upp under utbildningen kommer till bruk när de blivit varma i kläderna ute på arbetsmarknaden, och om det finns någon skillnad i hur alumnerna reflekterar över sin utbildning när det har passerat några år.

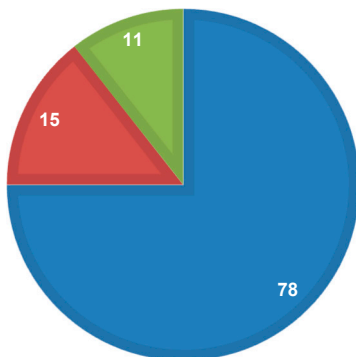
Med syftet att fylla denna kunskapslucka gällande våra alumner från KOM togs därmed beslutet att för dessa tre ämnen fokusera på studenter som utexaminerades/avklarade kurser på institutionen mellan åren 2012 och 2014. Detta kan även ses som en naturlig uppföljning till den senaste alumnundersökningen vid institutionen, som sträckte sig fram till 2011 (Rosén 2011). I denna undersökning ingick dock endast studenter som tagit ut en kandidatexamen i medie- och kommunikationsvetenskap.

Gällande kandidatprogrammet i journalistik respektive det internationella masterprogrammet i medie- och kommunikationsvetenskap togs däremot beslutet att det inte var optimalt att gå tillbaka lika långt i tiden. Då uppläggen på dessa två program inte längre ser ut som de gjorde i början av 2010-talet så hade det inte varit särskilt konstruktivt att undersöka studenters erfarenheter av utbildningen från åren 2012–2014. Därför togs beslutet att för dessa ämnen fokusera på alumner från åren 2015–2017 (journalistik) respektive 2016–2017 (MKV-mastern). I dialog med de ämnesansvariga på respektive utbildning framgick det att detta var så långt tillbaka som det var möjligt att gå för att kunna utvärdera den nuvarande utbildningens värde. I och med att den främre gränsen drogs vid 2017 har det gått närmare två år sedan de senaste studenterna lämnade institutionen, vilket gör att dessa alumner trots allt hunnit samla på sig en del erfarenhet från yrkeslivet.

Hur kommer det sig då att kriterierna även skiljer sig gällande vilken nivå som respondenterna förväntas ha avklarat på institutionen? I fallet med retorik och mediehistoria räcker det att studenten ska ha blivit godkänd på en grundkurs för att inkluderas i urvalet. Orsaken till detta är att antalet studenter som tar ut en kandidatexamen i de här två ämnena är så markant mycket lägre jämfört med

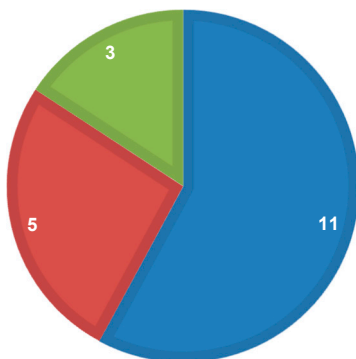
antalet studenter som endast läser grundkursen. Detta framgår tydligt i statistiken över antalet studenter som avklarar respektive nivå inom retorik och mediehistoria åren 2012–2014:

RETORIK
TOTALT: 104 STUDENTER

■ Grundkurs ■ Fortsättningskurs ■ Kandidatkurs

MEDIEHISTORIA
TOTALT: 31 STUDENTER

■ Grundkurs ■ Fortsättningskurs ■ Kandidatkurs

Sammanlagt utgör alltså studenterna som blivit godkända på kandidatkursen endast omkring tio procent för respektive ämne. Att enbart fokusera på de som har en examen i ämnet skulle med andra ord ha resulterat i ett urval som vore för litet för att ligga till grund för generella slutsatser gällande utbildningens värde. Dessutom uttrycktes det från institutionen en önskan om att få ta del av erfarenheterna från den relativt stora andel studenter som inte valde att fortsätta sina studier inom ämnet. Varför väljer de att inte läsa vidare, och hur använder de sig i sina yrkesliv av den grundläggande kunskap som de samlat på sig? Inser de kanske i efterhand att deras yrkesliv skulle ha gynnats av fortsatta studier i ämnet?

Följaktligen gjordes ett urval där studenter från samtliga nivåer kontaktades, även om studenter som avlagt fler kurser prioriterades i det första urvalet. I fallet med studenterna i mediehistoria visade det sig dock att omfånget 2012–2014 fortfarande var för smalt för att nå upp till målet om 25 intervjuer. Därför utökades spannet till att även inkludera studenter från åren 2015–2017. Detta innebär givetvis att studenterna i fråga inte alltid hunnit ta sig in på arbetsmarknaden, men eftersom endast två av respondenterna vid tiden för intervjun fortfarande studerade har majoriteten av personerna i urvalet trots allt erfarenhet från yrkeslivet efter studierna. De två nämnda studenterna som fortfarande studerar har följaktligen endast svarat på frågor gällande utbildningens innehåll.

Slutligen ska det sägas att orsaken till att använda sig av urvalskravet ”godkänd kandidatkurs” istället för ”utexaminerad” för vissa ämnen beror på att det första statistikuttaget gav besynnerligt få träffar gällande utexaminerade journalister. Detta visade sig bero på att en ansenlig del av studenterna som blivit godkända på kandidatkursen av olika anledningar inte formellt tagit ut sin examen (flera av alumnerna kom vid intervjutillfället själva på att de glömt bort att göra detta). För att inte missa dessa alumner – som trots allt avklarar hela utbildningen – togs beslutet att det i fallet med journalistik, retorik och mediehistoria skulle räcka med att kandidatkursen var godkänd. I fallet med kandidat- och masterutbildningen i medie- och kommunikationsvetenskap var dock antalet utexaminerade så pass hög att det inte fanns något behov av att expandera kriteriet till godkänd kandidatkurs.

2.2 Metod – kvalitativa djupintervjuer

Alumnundersökningar som riktar sig till ett större antal tidigare studenter brukar generellt vara av mer kvantitativ än kvalitativ natur. Det är förstäeligt ur ett pragmatiskt perspektiv. Det kvantitativa förhållningssättet möjliggörs dels av att enkäterna kan skickas ut digitalt och sedan ifyllas av alumnerna själva. Med en relativt modest arbetsinsats kan undersökningen därmed samla in ett underlag som sedan används för att göra generaliseringar och jämförelser över tid. Dessutom efterfrågas ofta den kvantitativa statistiken från högre instanser inom universitetet, eftersom denna kan användas för att generera tabeller som kan visas upp vid ledningsmöten och andra insatser när resurser mellan institutionerna ska fördelas. Även studie- och yrkesvägledare efterfrågar ofta konkret statistik att använda i mötet med studenter, till exempel gällande hur stor del av alumnerna som får jobb efter sina studier.

Nackdelen med den kvantitativa metoden är att den har svårt att komma åt mångfalden i berättelser och erfarenhet som döljer sig bakom siffrorna. Vad säger det egentligen när en alumn på en skala från 1–5 uppskattar i vilken mån hon fick lära sig kritiskt tänkande, presentationsförmåga eller andra kriterier som på förhand bestämts av enkätens avsändare? Kan forskaren verkligen fånga in hur alumnerna upplever sin etablering på arbetsmarknaden genom att enbart mäta hur många månader det i snitt tar innan de får sin första anställning? För att inte tala om att svårigheten att formulera frågeställningar som ska klara av att fånga upp ambivalenta och motstridiga känslor samtidigt som de ska vara tillräckligt tydliga för att inte missförstås. Detta innebär att kvantitativa undersökningar ofta generaliserar på svaga grunder.

Där de flesta alumnundersökningar använder ett fåtal intervjuer som komplement till kvantitativa enkäter gjordes till denna undersökning istället valet att använda sig av en kvalitativ metod. I jämförelse med kvantitativa enkäter kan undersökningen genom detta tillvägagångssätt ta tillvara en större mångfald av reflektioner kring utbildningens värde. Istället för att generera tabeller och mätbar statistik syftar undersökningen till att bidra med narrativ som i högre grad utgår från respondenterna själva. Intervjuguiderna (se bilaga A–E) har därmed inkluderat flertalet öppna frågor där respondenten själv kan välja i vilken riktning denne vill ta svaret. Resultatet är ett rikt källmaterial vars 125 berättelser tillsammans formar de olika narrativen som analyseras i rapporten. Genom denna metod får vi i större detalj följa respondenterna från dess att de bestämmer sig för att studera på KOM till dess att de tar steget ut på arbetsmarknaden och några år därefter reflekterar kring vilken roll studierna spelat i deras liv, både privat och professionellt. Detta bidrar ett starkare underlag för institutionen att

använda i arbetet med att utveckla upplägget på och kommunikationen kring de olika utbildningarna.

Med det sagt så bjuder undersökningen även på kvantitativ data, framför allt i analysen av hur situationen på arbetsmarknaden ser ut för tidigare studenter. Det totala antalet respondenter, 125, är osedvanligt högt för en studie som exklusivt bygger på djupintervjuer. Omkring en tredjedel av de som ingick i det ursprungliga urvalet har intervjuats, vilket får ses som en tillräckligt hög andel för att kunna utläsa mönster och trender gällande alumnernas situation på arbetsmarknaden.

Valet av vilka alumner som skulle ingå i studien gjordes slumpvis, dock utifrån ambitionen att få till en representativ helhet gällande faktorer som ålder och kön. Samtliga respondenter kontaktades med en intervjuförfrågan via telefon, sms eller sociala medier. Syftet var att ge alumnerna en chans att först på egen hand få reflektera över minnena från sin utbildning, för att sedan vid intervjun kunna leverera mer genomtänkta svar än ”jag minns inte, det var så länge sedan”. Fördelarna med detta (återigen mer tidskrävande) tillvägagångssätt framkom tydligt under intervjuerna, när flera av respondenterna själva tog upp att de kvällen innan intervjun suttit och reflekterat över sin tid på KOM. En del av studenterna som kontaktades hörde inte av sig tillbaka, men av de som återkopplade var det endast en handfull som sade att de (oftast på grund av tidsbrist) inte ville ställa upp på en intervju. Samtliga 125 intervjuer spelades in, och alla direkta citat som förekommer i rapporten har kontrollerats för att säkerställa att de inte förvrängts av de anteckningar som gjordes medan intervjun pågick.

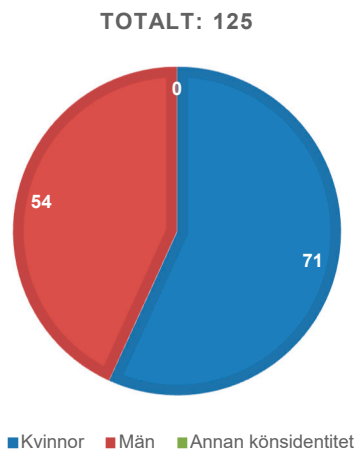
Till sist ska det, för transparensens skull, klargöras att författaren till denna rapport själv studerat på två av programmen vid KOM (kandidatprogrammet i journalistik följt av det internationella masterprogrammet i medie- och kommunikationsvetenskap). Därmed har jag själv personlig erfarenhet av institutionen och besitter förhandskunskap om de olika utbildningarnas utformning och profil – vilket varit en tillgång både vid själva intervjutillfället och i analysen.

3. ALUMNERNA PÅ ARBETSMARKNADEN – KVANTITATIV SAMMANFATTNING

I detta kapitel redovisas resultaten från de delar av undersökningen som fokuserade på kvantitativa värden. Svaren på vissa av de öppna kvalitativa frågorna har här kategoriserats kvantitativt (t.ex. "Hur trivs på ditt nuvarande arbete" och "Har du i takt med åren fått större/mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen? På vilket sätt?"). De efterföljande ämnesuppdelade kapitlen kommer sedan lägga tyngdpunkten på den kvalitativa analys som utgör undersökningens huvudsakliga fokus.

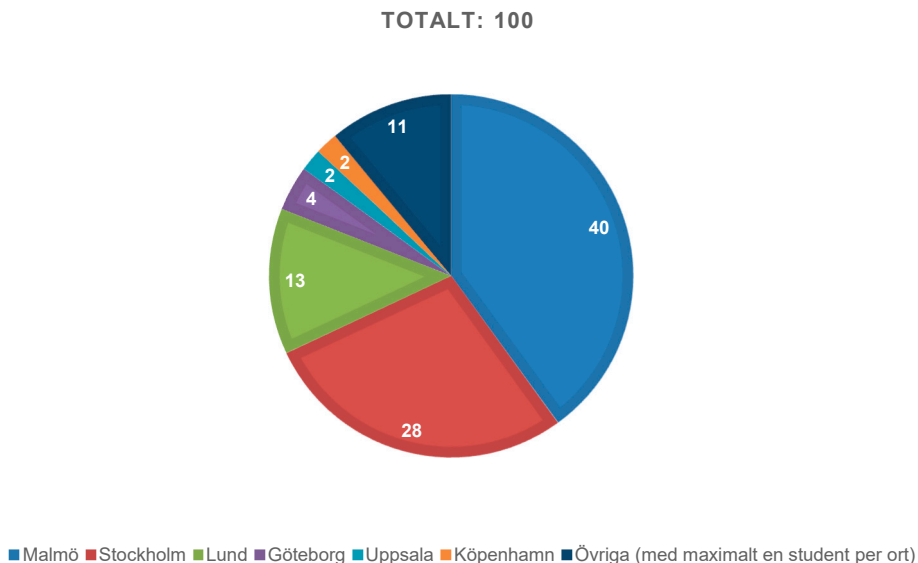
3.1 Bakgrundsinformation

3.1.1 Vilket kön definierar du dig som?

Respondenterna utgörs till 57 procent av kvinnor och till 43 procent av män. Eftersom utbildningarna vid KOM generellt har ett högre antal kvinnliga studenter får detta ses som ett representativt urval. Ingen av respondenterna svarade att de definierar sig som något annat kön än man eller kvinna.

3.1.2 Vilken är din nuvarande bostadsort¹

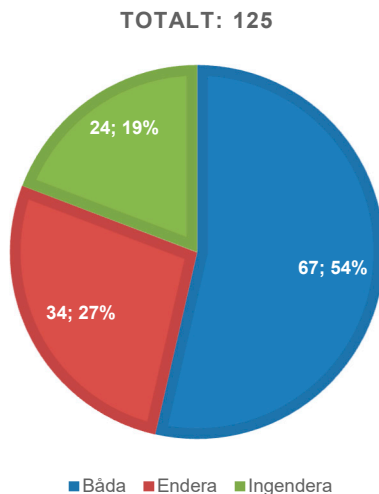

Resultatet visar att majoriteten av alumnerna som läst på kandidatnivå har valt att stanna kvar i Skåne efter avslutade studier. I kombination med svarsresultaten på fråga 3.2.2, som visar att över 80 procent av respondenterna anser sig ha ett arbete som ligger i linje med sin utbildning, kan det konstateras att det verkar finnas goda möjligheter för alumnerna att få ett relevant arbete utan att behöva flytta från regionen. Bland de som i dag inte bor i antingen Malmö eller Lund är Stockholm det överlägset vanligaste bostadsvalet.

---

¹ Räknat på de 100 alumnerna som ingår i basen för kandidatutbildningarna. Detta eftersom de internationella respondenternas anonymitet skulle minska drastiskt om deras bostadsorter skrevs ut.

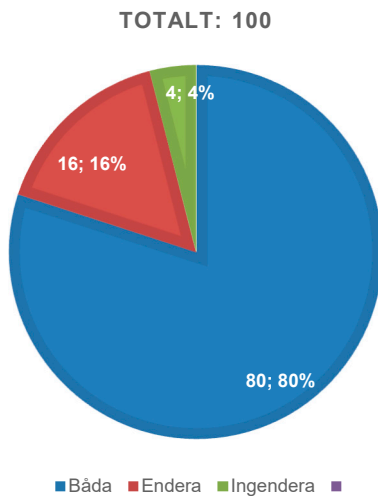
3.1.3 Har dina föräldrar en akademisk utbildning?

Resultatet visar att drygt 80 procent av studenterna har minst en förälder som genomgått en akademisk utbildning. Fördelningen mellan de olika utbildningarna på KOM är även relativt jämn (från 72 till 88 procent). Detta resultat ligger i linje med den senaste alumnundersökningen, där 77 procent av respondenterna (alumner med kandidatexamen i medie- och kommunikationsvetenskap) hade minst en förälder med högre utbildning (Rosén 2011). Även om det inte kommer som någon nyhet att dessa studenter dominerar på de högre utbildningarna så kan siffran för KOM sägas vara osedvanligt hög. Som jämförelse visar den senaste statistiken från Universitetskanslersämbetets att 38,6 procent av studenterna som läsåret 2017/2018 inledde en högskoleutbildning hade minst en högt utbildad förälder (UKÄ 2019). Motsvarande siffra för Lunds universitet var 50,1 procent.

Statistiken är såklart inte direkt jämförbar – andelen med akademikerföräldrar som tar examen kan ju vara lägre i jämförelse med andelen som inleder en högskoleutbildning. Frågan varför det kommer sig att en så pass låg andel av våra alumner kommer från hem med föräldrar utan akademisk utbildning utforskas inte närmre i denna undersökning, men siffrorna är hursomhelst värda att ha i åtanke i arbetet med att sälja in utbildningen på ett inkluderande sätt i rekryteringen av nya studenter.

3.1.4 Är dina föräldrar födda i Sverige?²

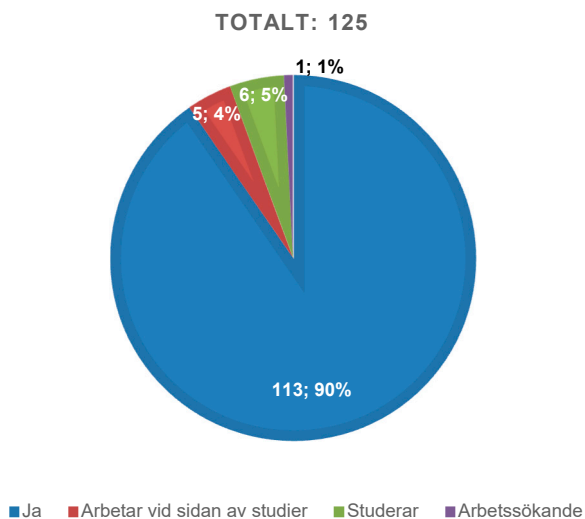

---

² Räknat på de 100 alumner som ingår i basen för kandidatutbildningarna. Detta eftersom statistik angående studenterna på den internationella mastern inte ansågs relevant i sammanhanget.

3.2 Sysselsättningsrelaterade frågor³

3.2.1 Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vilken är din huvudsakliga sysselsättning?

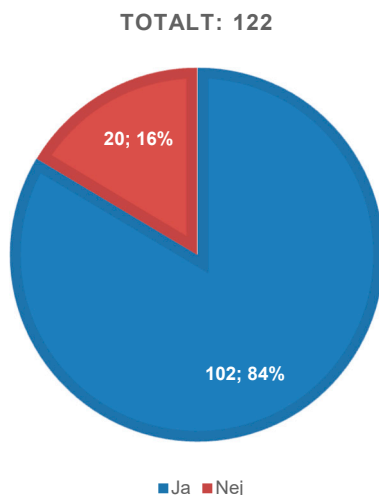

---

³ I denna sektion inkluderas tre respondenter som i dag studerar, men som nyligen har haft ett arbete (i deras fall vinklades frågan till att handla om deras "senaste" arbete). De tre övriga studenterna utgår, med undantag för i fråga 3.2.1 och 3.2.11. Urvalet i de övriga frågorna består därmed av 122 studenter om inte annat anges.

3.2.2 Arbetar du inom ett yrkesområde som ligger i linje med din utbildning?⁴

Resultaten från fråga 3.2.1 och 3.2.2 ger sammantaget en positiv bild av alumnernas situation på arbetsmarknaden. Av de respondenter som i dag inte studerar hade 99 procent vid tiden för intervjun ett arbete, och omkring 84 procent arbetar inom ett yrkesområde som de själva anser att ligger i linje med deras utbildning. Den enda respondenten som i undersökningen uppgav sig vara arbetssökande berättade dessutom att hon nyligen avslutat ett större projekt, så hennes arbetslöshet hade inte pågått under någon längre tid.

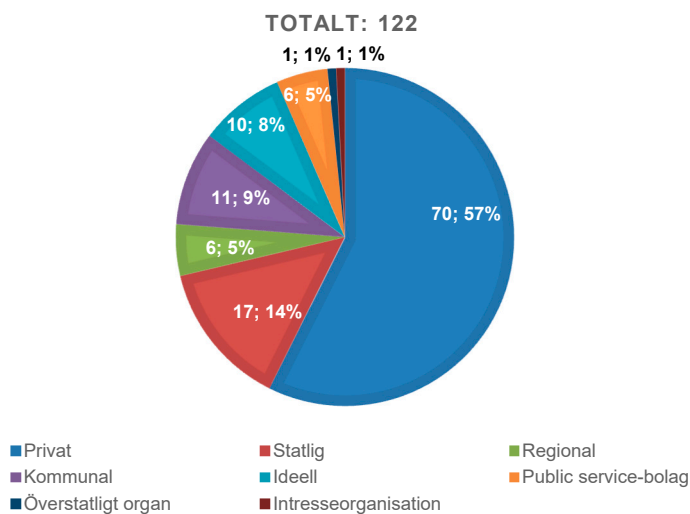
I och med att denna siffra även inkluderar alumner från mediehistoria och retorik, som i flera fall har examen i något annat ämne, är det även på sin plats att redovisa resultatet för enbart de som blivit godkända på en kandidatkurs eller tagit ut en examen på antingen kandidat- eller masternivå (90 stycken). Av dessa alumner är det 86 procent som arbetar inom ett arbetsområde som de anser sig

---

⁴ Denna fråga formulerades på olika sätt beroende på det individuella ämnets urval. För de som studerat journalistik och medie- och kommunikationsvetenskap på kandidatnivå specificerades frågan till "Arbetar du inom *kommunikation*, *journalistik* eller annat yrkesområde som faller i linje med din utbildning?" Eftersom majoriteten av respondenterna från mediehistoria och retorik inte tagit ut någon examen i det aktuella ämnet utgick specificeringen eftersom deras examen kan ha ägt rum inom ett annat ämnesområde.

ligga i linje med sin utbildning, det vill säga snäppet högre än för resultatet som helhet. Detta understryker ytterligare hur en examen från KOM för de allra flesta – på såväl kort och lång sikt – leder till arbete som relaterar till en utbildning i journalistik, medie- och kommunikationsvetenskap, mediehistoria eller retorik.

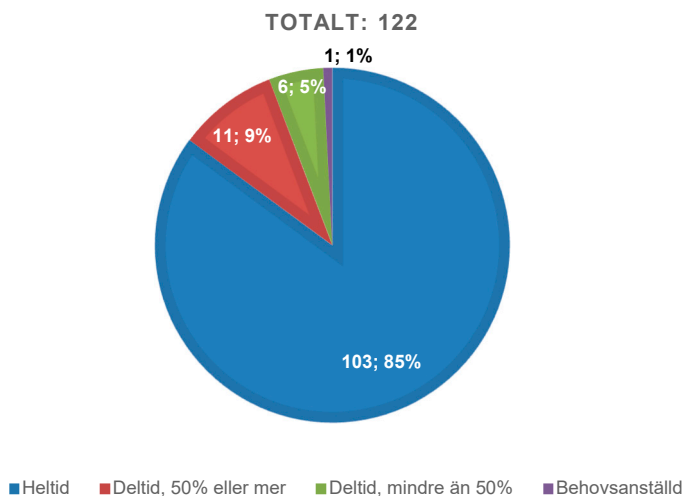
3.2.3 Varifrån kommer din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/upptragsgivare?

En majoritet av alumnerna som studerat vid KOM arbetar i dag inom den privata sektorn. I den drygt tio år gamla rapporten *Humaniora i yrkeslivet* konstaterar Schoug (2008) att det bland unga renodlade humanister går att notera ”en överensstämmelse mellan å ena sidan kvalificerat arbete och å den andra en större benägenhet att verka i den privata sektorn, det vill säga utanför traditionellt humanistiska verksamhetsområden som ju nästan uteslutande tillhör den offentliga sektorn” (Schoug 2008: 93). Resultatet av intervjuerna med respondenter från KOM, vars ämnen delas mellan den humanistiska och den samhällsvetenskapliga fakulteten, visar också med all tydlighet att den offentliga sektorn med sina sammanlagda 30 procent (statligt, regionalt, kommunalt och public service-bolag) inte är den huvudsakliga hemvist dit alumnerna söker sig. Denna trend säger dock inte nödvändigtvis att studenterna i dag har andra aspi-

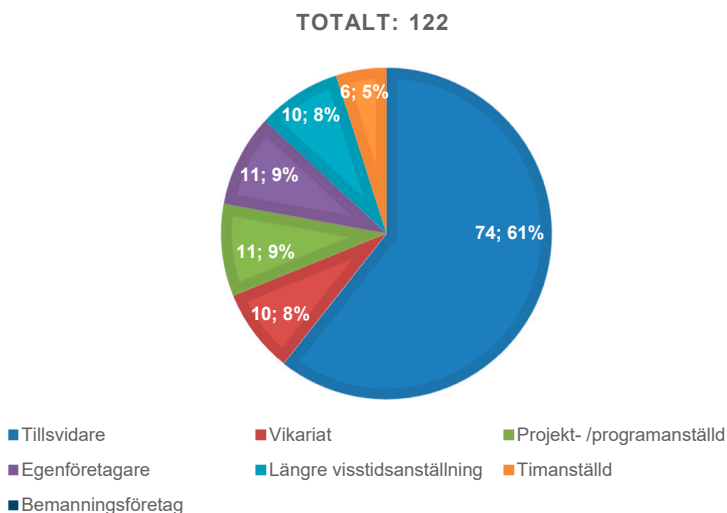
rationer jämfört med tidigare generationer, inte minst med tanke på att den privata sektorn som helhet i dag sysselsätter en allt högre grad av den svenska befolkningen i jämförelse med den offentliga (Galte Schermer 2019).

3.2.4 Hur mycket arbetar du med din huvudsakliga sysselsättning?

Den genomsnittliga KOM-alumnen arbetar heltid. En intressant observation gällande arbetsmängden är att andelen kvinnor som arbetar heltid (93 procent) är markant högre än motsvarande siffra för männen (74 procent). I och med att studiens omfång är begränsat går det måhända inte att dra alltför stora slutsatser av denna skillnad, men den tyder i varje fall på att de kvinnliga alumnerna med utbildning inom kommunikation och medier absolut inte verkar ha svårare än män att erhålla heltidsarbete. För att noggrannare undersöka frågor kring könsskillnader på arbetsmarknaden borde dock även eventuella löneskillnader och skillnader i val av sektor och arbetsplats undersökas.

3.2.5 Vilket av följande alternativ beskriver bäst din nuvarande anställningsform?

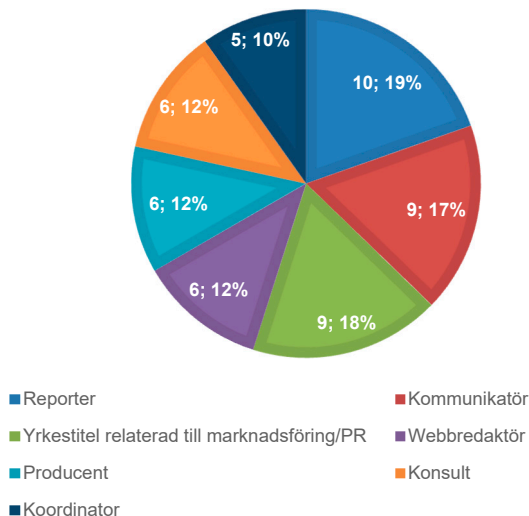

Majoriteten av respondenterna har i dag en tillsvidareanställning. Respondenterna som arbetar med projekt- eller programanställning kommer i stor utsträckning från Sveriges Radio, och i flera fall har de i över ett år varit verksamma på arbetsplatsen utan att få fast anställning (public services personalpolitik har, som följd av flera liknande fall, debatterats i media under de senaste åren, se t.ex. Olin 2019). Det är givetvis svårt att tydligt kategorisera och jämföra hur pass ”trygg” en projektanställning, en längre visstidsanställning (hit räknas bland annat doktorander) eller tillvaron som egenföretagare är – men att enbart 13 procent av respondenterna arbetar som vikarie eller timanställd tyder på att majoriteten har en anställningsform där arbetsplats och -tid förmodligen sällan är oklara från vecka till vecka. Ingen av de 125 respondenterna uppgav att de är anställda via bemanningsföretag.

Inom framför allt journalistbranschen har debatten kring avsaknaden av trygg anställningsförhållanden varit intensiv under de senaste åren, vilket även framkommer tydligt i de berättelser som alumnerna från journalistutbildningen delar med sig av (se kapitel 4).

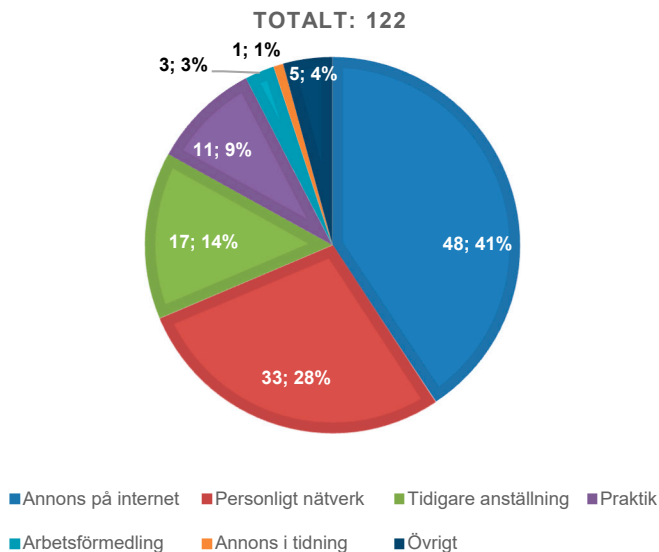
3.2.6 Vilken är din nuvarande yrkestitel?

FÖLJANDE YRKESTITLAR (I LITE OLIKA VARIANTER) ÄR VANLIGAST BLAND RESPONDENTENA:

Att avgöra vad en person arbetar med utifrån yrkestiteln är inte det lättaste inom kommunikationsfältet. På pappret är det svårt för den utomstående vad som är skillnaden på att arbeta som "content officer" och "content specialist". Arbetsuppgifterna för en content officer kan dessutom variera en hel del från arbetsplats till arbetsplats. När de tidigare studenterna svarade på frågan var det även flera som hade delade yrkestitlar (t.ex. reporter och webbredaktör). Därför är det mer konstruktivt att undersöka vilka konkreta arbetsuppgifter som alumnerna utför i sin vardag, vilket görs individuellt för varje ämne i de efterföljande kapitlen.

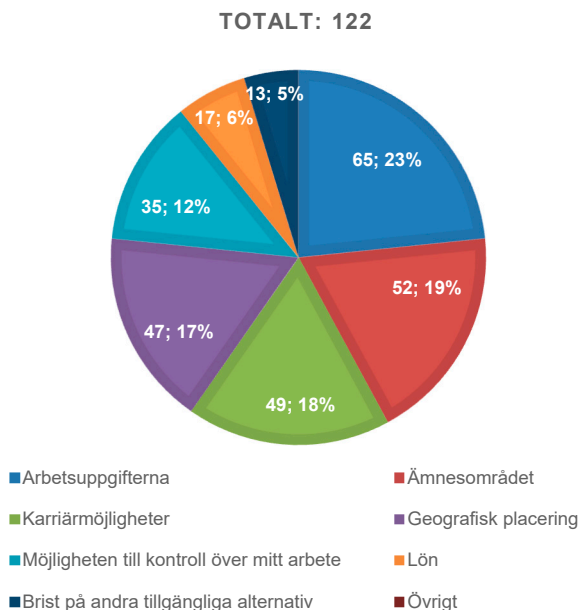
3.2.7 Hur fick du din nuvarande anställning?

Omkring 40 procent av respondenterna hade en annons på internet som primär igång till sitt nuvarande arbete. Personligt nätverk utgör även en viktig ingång för en dryg fjärdedel av alumnerna. Kategorin som svarat ”övrigt” består till stor del av egenföretagare, som valde att starta egen firma, samt personer som blivit headhuntade till sitt nuvarande jobb.

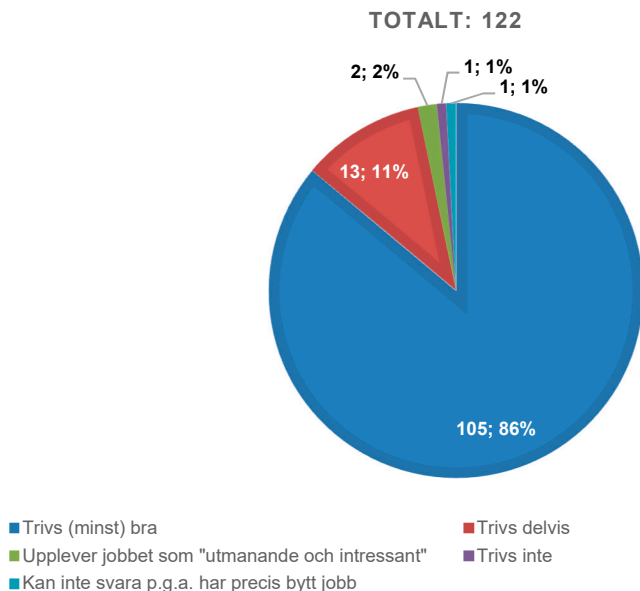
Även om endast nio procent svarar att de fick sin nuvarande anställning genom sin praktik, så är det värt att understryka att flera av alumnerna berättar att praktiken de gjorde i anslutning till sin utbildning har haft stor betydelse för deras framtida arbetsliv. Detta blir inte minst tydligt i kapitlen om kandidatprogrammet i journalistik.

3.2.8 Vilken/vilka kriterier spelade störst roll när du valde din nuvarande arbetsplats?

I valet av arbetsplats är det oftast en kombination av olika faktorer som spelar roll. Frågan formulerades så att respondenterna, om de så ville, fick välja flera alternativ. De allra flesta nämnde minst två faktorer. Arbetsuppgifterna är det enda alternativ som mer än hälften av respondenterna angivit, men även ämnesområde, karriärmöjligheter och geografisk placering utgör för många en viktig faktor för beslutet. Lönen verkar däremot inte spela någon större roll i valet, och det är även få som uppger att brist på andra tillgängliga alternativ skulle ha inverkat på deras val.

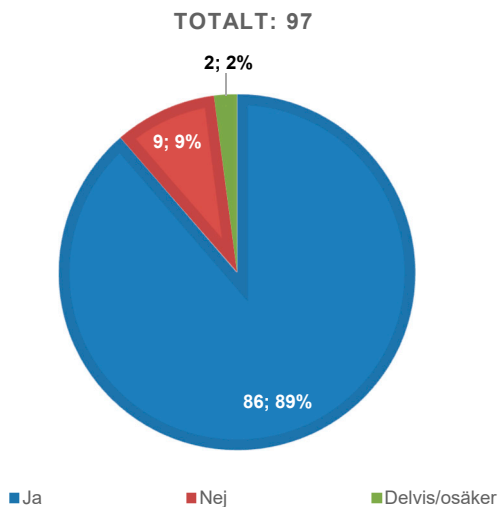
3.2.9 Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?

Denna fråga ställdes inte med färdiga svarsalternativ, men baserat på kategoriseringen av de öppna svaren går det tydligt att konstatera att alumnerna generellt trivs bra med sina arbeten. I den här kategorin är det dessutom flera som uppger att de trivs väldigt/mycket/jättebra eller rentav utbrister att de "älskar sitt arbete". Endast en respondent är tydlig med att hon inte trivs på sin arbetsplats eftersom hon upplever sina kollegor som misogyna.

3.2.10 Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av din utbildning på KOM?⁵

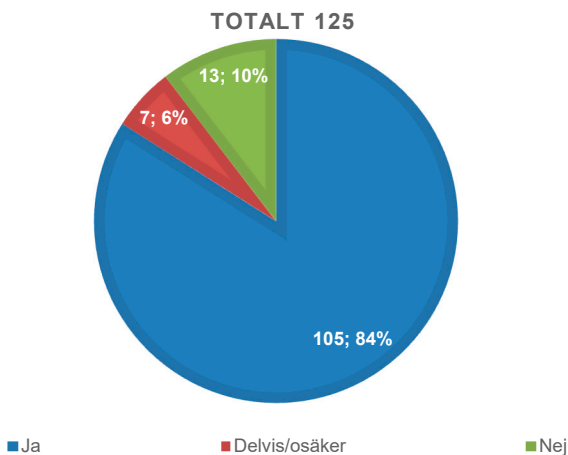

Eftersom denna fråga inte heller ställdes med färdiga svarsalternativ var det ett fåtal alumner som svarade på ett sätt som inte tydligt kunde kategoriseras i ett ”ja” eller ”nej”-svar. Den konkreta nyttan av utbildningen kommer att analyseras i de kvalitativa kapitlen, men här och nu kan vi kort konstatera att närmare 90 procent av respondenterna på ett eller annat sätt anser sig ha haft nytta av utbildningen i sitt arbetsliv. Bland de som svarat nej finns respondenter som flikar in att även om de kanske inte haft nytta av kunskapen i sitt vardagliga arbete, så har utbildningen varit berikande för dem på ett privat plan.

---

⁵ Till alumnerna från journalistutbildningen formulerades frågan ”På vilka sätt har du nytta av utbildningen i ditt yrkesliv?”. Därmed kan respondenterna inte enkelt sorteras in i ett ja eller nej-svar, men 23 av 25 respondenter berättade hur de på olika sätt har nytta av utbildningen i sitt nuvarande arbete. De två övriga svarade att de inte har nytta av den i sitt nuvarande jobb, men att de har haft nytta av den i tidigare arbete som journalist.

3.2.11 Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?

En tydlig majoritet av alumnerna (84 procent) svarar att de i dag hade kunnat tänka sig att gå om sin utbildning. Frågan må vara hypotetiskt ställd, men resultatet är hursomhelst en tydlig markör för att de allra flesta av dem inte ångrar sitt val att studera vid KOM. Detta bör hållas i bakhuvudet i läsningen av de delar av rapporten som diskuterar vad alumnerna är mindre nöjda med gällande sin utbildning. Trots att det finns inslag som studenterna saknar eller hade velat se mera av så är dessa uppenbarligen, för de allra flesta, så pass marginella klagomål att de i dag inte skulle ompröva sitt beslut.

Det ska dock understrykas att denna statistik inte direkt bör likställas med frågan huruvida alumnerna är nöjda med sin utbildning eller inte. I den kvalitativa analysen i de individuella kapitlen finns både exempel på alumner som är förhållandevis negativt inställda till sin utbildning, men som ändå hade kunnat tänka sig att gå om den, samtidigt som det även förekommer alumner som är mycket nöjda med sin utbildning, men som ändå hade valt att studera något annat ämne som ligger mer i linje med vad de i dag arbetar med.

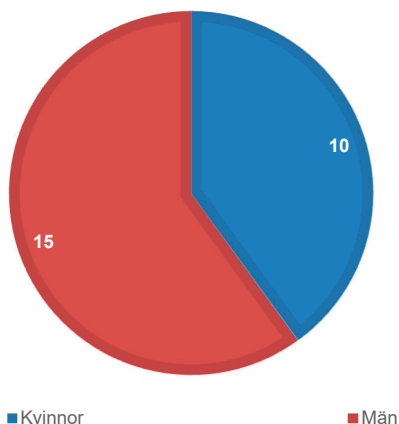
4. KANDIDATPROGRAMMET I JOURNALISTIK

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 alumner som blev godkända på kandidatkursen år 2015–2017. Under dessa år blev sammanlagt 49 studenter godkända på kandidatkursen, vilket innebär att drygt hälften av alla studenter som ingick i urvalet har intervjuats.

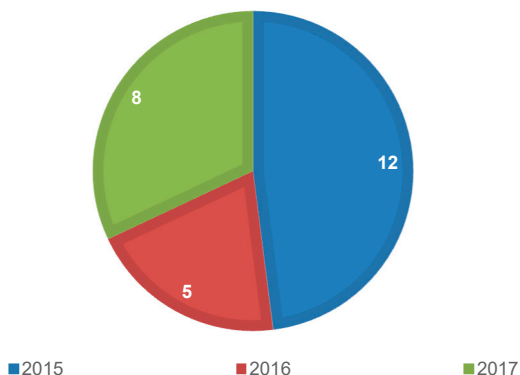
Kapitlet inleds med bakgrundsinformation om respondenterna och deras förväntningar på utbildningen. Därefter presenteras och analyseras deras yrkesliv i både kvantitativ och kvalitativ form, varefter kapitlet avslutas med alumnernas reflektioner kring värdet av sin utbildning i journalistik.

4.1 Bakgrundsfrågor

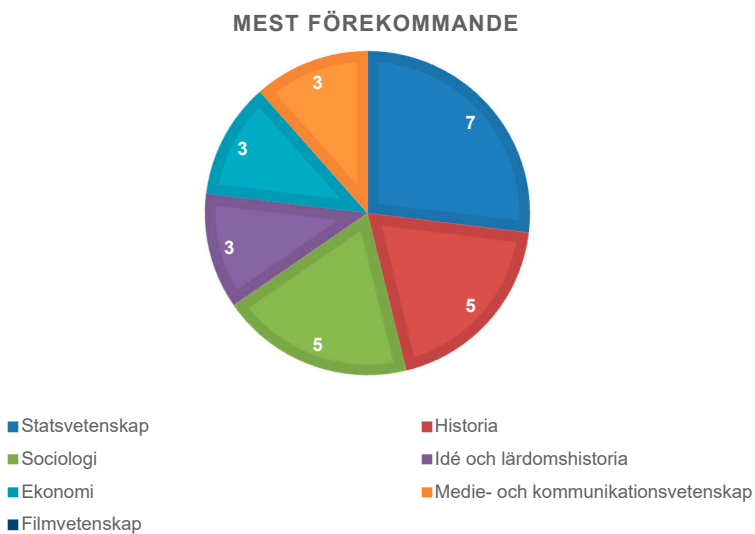
4.1.1 Könsfördelning

4.1.2 Året då respondenten blev godkänd på kandidatkursen⁶

4.1.3 Vilka andra ämnen har alumnerna studerat?

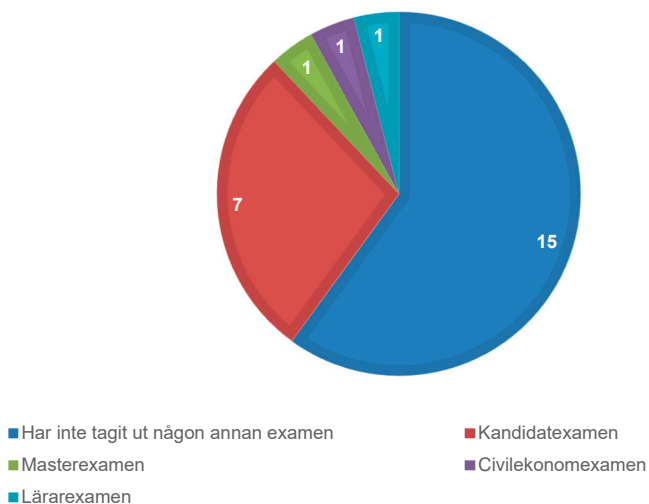

⁶ Orsaken till att så få godkända studenter från året 2016 ingår beror delvis på att den årskullen var markant mindre än de övriga, samt att en högre procent av de kontaktade studenterna inte svarade på intervjufrågan.

Eftersom studenterna ska ha avklarat minst 90 högskolepoäng för att kunna bli antagna till programmet så rör det sig för majoriteten av respondenterna om ämnen som de studerat innan de påbörjade sin utbildning i journalistik.

Studenterna som söker sig till journalistprogrammet kommer övervägande från en humanistisk eller samhällsvetenskaplig bakgrund. Undantagen är studenter som studerat *ekonomi, ekonomisk historia, miljöteknologi, naturgeografi* och *interaktionsdesign*. 24 av 25 respondenter har studerat minst ett humanistiskt eller samhällsvetenskapligt ämne, vilket ytterligare pekar på att det främst är från ”de egna” fakulteterna som studenterna söker sig till programmet. Med målsättningen att öka antalet sökande från andra fakulteter har institutionen under våren 2019 satsat extra resurser på att marknadsföra utbildningen genom affischering och möten med studievägledare.

4.1.4 Vilka andra examen har alumnerna tagit ut?

Tre femtedelar av respondenterna har valt att inte ta ut en examen i något annat ämne än journalistik. Majoriteten tycks med andra ord inte anse sig behöva en kompletterande examen för att stärka sin position på arbetsmarknaden. De studenter som tagit ut examen har gjort det i följande ämnen: *miljövetenskap, engelska, kulturanthropologi, medie- och kommunikationsvetenskap, statsvetenskap, internationella relationer, mänskliga rättigheter, nationalekonomi, civilekonomi* och *lärare*.

4.1.5 Vilka förväntningar har studenterna på utbildningen?

Låt oss här gå tillbaka till början och undersöka vilka förväntningar som alumnerna har när de inleder sina studier i journalistik. I alumnernas svar går det att utläsa tre övergripande kategorier: *praktisk kunskap*, *yrkeslivskoppling* och *"kul"*.

Drygt hälften av alumnerna berättar att de sökte sig till utbildningen med förhoppningen att få utveckla praktiska färdigheter. Många använder sig av ordet "hantverk" för att konkretisera vad de hoppades få ut av utbildningen, medan andra nämner konkreta färdigheter som intervjuteknik och videoredigering, samt att bli mer självsäker i sitt skrivande. Flera respondenter verkar även se de praktiska inslagen som en kontrast till sina tidigare akademiska studier: "Jag kände att journalistik var spännande och kreativt, och att det skulle vara lite annorlunda från den här tunga akademiska utbildningen som jag hade avslutat. Mer praktisk" (27-årig reporter).

En knapp majoritet av respondenterna förväntade sig att utbildningen skulle göra dem redo för ett yrkesliv. Detta kan kopplas till den förra frågan, eftersom det främst är de praktiska färdigheterna som enligt respondenterna ligger till grund för deras anställningsbarhet. Förväntningar på utbildningens potential att förbereda dem för ett yrkesliv beskrivs av respondenterna med formuleringar som: "att den skulle ge mig ett jobb" (28-årig reporter), "man skulle få kontakter så att man kunde komma ut och jobba ganska snabbt" (30-årig kommunikatör) och "det skulle göra en redo för ett arbetsliv som journalist och även i allmänhet att jobba med kommunikation" (30-årig transportledare).

Att förväntningar på yrkeslivskoppling är extra tydlig bland journalisterna i jämförelse med de andra utbildningarna på KOM kan förmodligen förklaras med att utbildningen leder fram till en yrkestitel – journalist – som på en arbetsmarknad kan uppfattas som mer konkret applicerbar än andra utbildningar inom kommunikation. Journalist är ett yrke som man genom tidningsläsande och tv-tittande kommer i kontakt med i tidig ålder – även i fiktiv förpackning i form av filmer och tv-serier där journalistyrket ofta framställs som spännande och äventyrligt. Detta innebär att studenter som väljer att studera ämnet kan ha ett intresse som går tillbaka långt i tiden. En av respondenterna säger att "Jag hade en plan i min uppväxt att flytta till Lund och läsa journalistik" (27-årig reporter), medan en annan berättar att "min förväntan var ju att få arbeta som journalist, det hade jag drömt om ganska länge" (29-årig on air planning manager). En annan ger uttryck för en liknande längtan när han berättar att:

Jag hade pluggat både filosofi och filmvetenskap, och jag ville lära mig något slags hantverk. Att kunna ett yrke. Det var nog min främsta driv-

kraft. *Att vara någonting*, ha en *identitet* vad det gäller det yrkesmässiga också. (28-årig folkhögskolestudent, tidigare reporter)

För denna alumna blir journalistiken något mer än bara ett hantverk – genom sitt yrkesval söker han även en identitet. Detta ordval används även av Journalistförbundet, som på sin hemsida i en text under rubriken ”Inspiration för journaliststudenter” skriver: ”Att bli journalist innebär något mycket bredare än bara ett yrkesval. Det är en fråga om identitet, om något som man har med sig dygnet runt” (Carlsson 2018). I sin studie av svenska journalisters identitet skriver Wiik att den journalistiska identiteten i sig komponeras av diverse journalistiska ideal, som till exempel objektivitet, neutralitet och granskning. Hennes argument, ”it is the professional identity that makes the journalist” (Wiik 2015: 11), är intressant att hålla i bakhuvudet i den kommande analysen av alumnernas yrkesval.

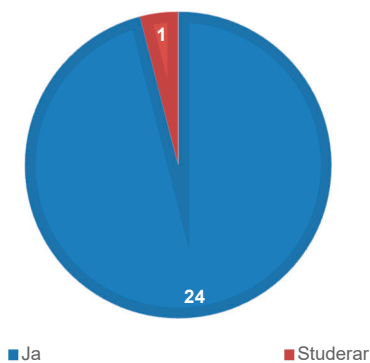
Slutligen är det flera studenter som sammanfattar sina förväntningar med att de helt enkelt hoppades att det skulle vara en ”rolig”, ”kul” eller ”spännande” utbildning. Dessa förväntningar knyts även samband med förhoppningar om att utbildningen skulle vara praktisk.

Utöver dessa tre övergripande (och delvis överlappande) kategorier förekommer även svar som lyfter fram förväntningar kring drivna och engagerade klasskamrater (bland annat med tanke på att utbildningen på den tiden hade ett separat inträdesprov), att utbildningen skulle utveckla ens sätt att se på samhälle och politik, eller att man helt enkelt inte hade några särskilda förväntningar på utbildningen.

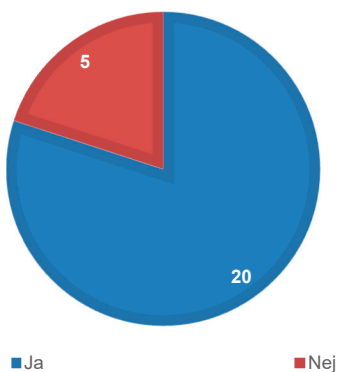

4.2 Sysselsättningsrelaterade frågor

4.2.1 Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vilken är din huvudsakliga sysselsättning?

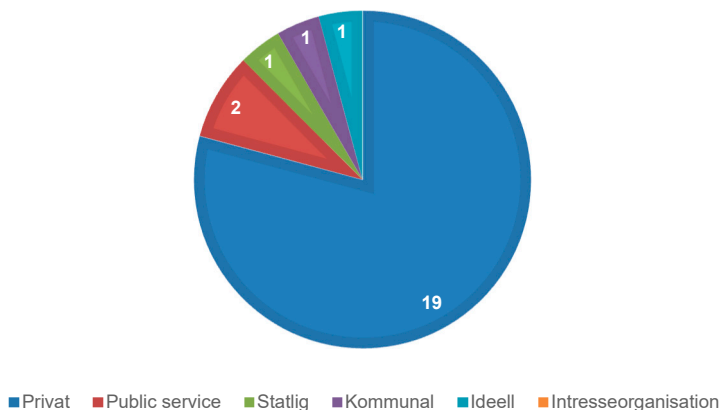
4.2.2 Arbetar du inom journalistik, kommunikation eller annat yrkesområde som faller i linje med din utbildning?

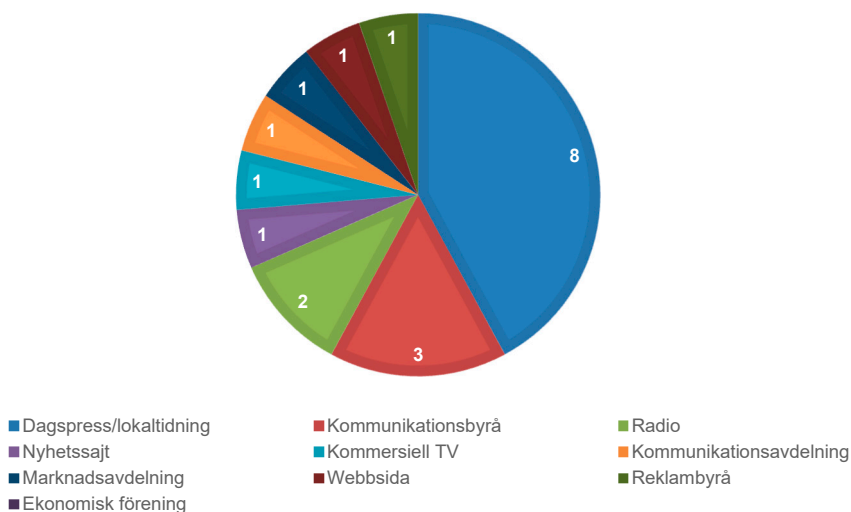
De fem respondenterna som inte anser att deras nuvarande yrke faller i linje med sin utbildning arbetar i dag som *utvecklingsledare, handläggare, it-konsult/mjukvarutvecklare, transportledare* samt *hovmästare*. Av dessa har tre efter utbildningen arbetat som journalister. Utvecklingsledaren tog direkt efter studierna i journalistik en masterexamen i statsvetenskap, och uppger att jobbet ligger i linje med hans utbildning som helhet.

Bland de 20 personer som svarat ja arbetar i dag tolv stycken inom journalistik, medan åtta arbetar med andra former av kommunikation. De bakomliggande orsakerna till dessa alumners val av bransch analyseras i sektion 4.2.8.

4.2.3 Inom vilken sektor finns din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?

Med tanke på att det inom journalistiken finns få icke-privata alternativ utöver public service kommer det inte som någon överraskning att majoriteten av respondenterna i dag arbetar inom den privata sektorn. Därför är det av större intresse att undersöka vilken slags arbetsplats som de 20 respondenterna som är verksamma inom kommunikationsfältet i dag arbetar på:

Av de respondenter i den här undersökningen som arbetar inom journalistik arbetar majoriteten på en lokal morgontidning. De resterande befinner sig på Sveriges Radio, nyhetssajt på ett it-företag eller skriver på frilansbasis för en webbsida med fotbollprofil. Det bör dock understrykas att en snabb internetsökning på alumner som inte deltagit i studien visar att alumner från programmet i dag även arbetar på bland annat kvällstidning, nyhetsbyrå och Sveriges television.

4.2.4 Vilken är din nuvarande yrkestitel?

Den vanligaste yrkestiteln bland alumnerna är reporter, journalist och webbredaktör. Vissa av respondenter använder sig av en mer specifik titel, och många har även dubbla titlar. De tolv respondenter vars titlar innehåller dessa ord arbetar som *reporter* (3), *allmänreporter* (2), *journalist* (2), *lokalreporter*, *reportagerporter*, *reporter och webbredaktör*, *analytiker och reporter*, *journalist* och *webbredaktör*.

De resterande 13 respondenterna arbetar å sin sida som producent, digital redaktör, content manager, head of content marketing, group external communication specialist, junior copywriter, kommunikatör, on air planning manager, utvecklingsledare, handläggare, IT-konsult/mjukvaru-utvecklare, transportledare och hovmästare.

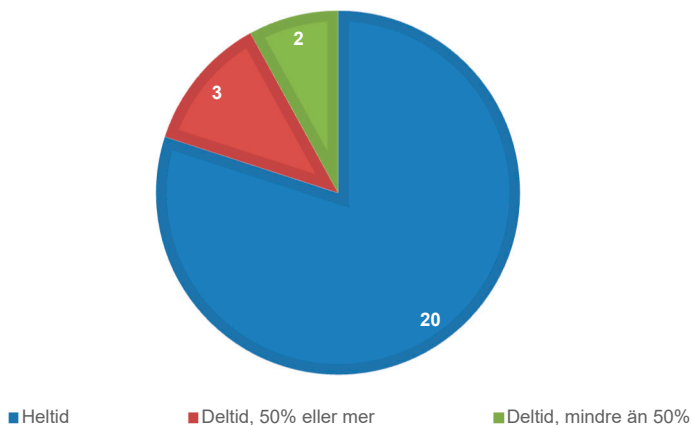
4.2.5 Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

Bland de 25 respondenterna är det tolv stycken som i dag arbetar inom journalistiken. Dessa sysslar, som en av respondenterna sammanfattar det, framför allt med ”klassiskt reporterarbete”. Detta inbegriper framför allt områdesbevakning, research, intervjuer, skriva artiklar samt sköta webben och sociala medier. Andra arbetsuppgifter som nämns är att vara sändningsproducent, arbete med rörlig bild, digital grafik, fotografering och att hålla kontakten med läsare via telefon och mail.

De åtta respondenter som arbetar med kommunikation utanför journalistiken arbetar delvis med liknande uppgifter, såsom olika former av text- och videoproduktion samt digitalt arbete. Överlag har dessa alumner även ett större strategiskt ansvar för sin verksamhet, bland annat i form av projektledning, varumärkesutveckling, samordning, årsrapporter samt ansvar för inköp och beställning av material.

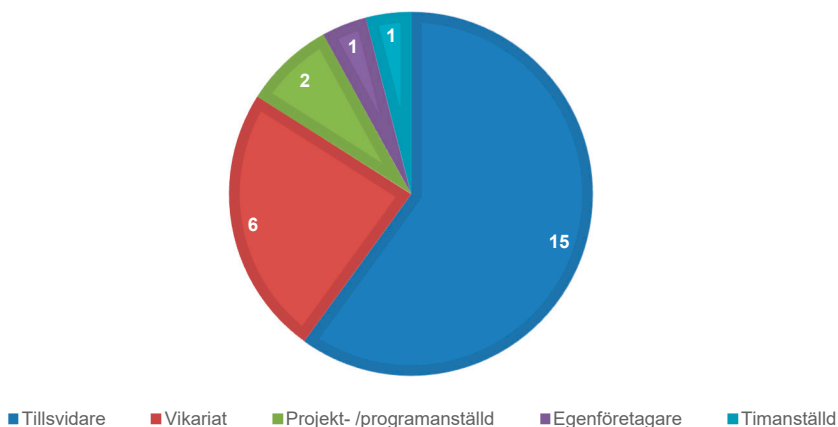
Arbetsuppgifterna som utförs av de fem respondenter som i dag arbetar inom andra fält anses inte motiverade att rapportera här, men som framgår i stycke 4.3.2 upplever en del av dessa att de ändå har nytta av utbildningen i sitt nuvarande arbete.

4.2.6 Hur mycket arbetar du med din huvudsakliga sysselsättning?⁷

⁷ För respondenten som arbetar som frilansskribent vid sidan av sitt arbete som lärare anges procenten för det journalistiska arbetet, vilket i hans fall blev ”Deltid, mindre än 50 procent”.

4.2.7 Vilken är din nuvarande anställningsform?

Resultaten gällande alumnernas arbetsmängd och anställningsform avspeglar på många sätt den pågående debatten kring arbetsvillkoren för journalister som kort nämndes i kapitel tre. När man bryter ner statistiken i de två ovanstående tabellerna så kan det konstateras att samtliga åtta respondenter som i dag arbetar med kommunikation utanför journalistiken både har en tillsvidareanställning och arbetar heltid. Detsamma gäller även de fem respondenter som i dag arbetar utanför kommunikationsbranschen. Det innebär att endast drygt hälften (7 av 12) av de som arbetar inom journalistbranschen arbetar heltid, samtidigt som endast två av dessa har en tillsvidareanställning (båda som reportrar).

Sammantaget skvallrar dessa siffror om att det är en utmanande arbetsmarknad som väntar för unga journalister som strävar efter en långsiktig heltidsanställning. Detta diskuteras vidare i följande stycke.

4.2.8 Varför valde du att byta till en annan bransch än journalistiken?

Tretton respondenter arbetar alltså i dag inom ett område som ligger utanför journalistiken. Vilka faktorer ligger då bakom deras beslut att söka sig någon annanstans än den bransch som utbildningen primärt syftar till? Här kan svaren delas in i tre kategorier: *Arbetsvillkoren*, *Arbetsuppgifterna* samt *Annan utgångsplan*.

En av respondenterna berättar att hon efter sina studier på journalistutbildningen arbetade som redigerare på en lokaltidning samtidigt som hon frilansade för magasinet där hon gjorde sin praktik. Sedan drygt ett år tillbaka arbetar hon istället som content manager på en kommunikationsbyrå i Stockholm, ett karriärbyte hon motiverar som följande:

Jag ville ha mer trygghet, liksom, en fast anställning. Även om det kanske inte var fast, så lite mer tryggt än att hoppa runt på vick och timanställningar. Det säger alla tidigare journalister som är anställda på min arbetsplats. (28-årig content manager)

En annan respondent, som tidigare arbetat som tidningsredaktör och på Sveriges Radio, berättar också att otryggheten inom journalistbranschen var den huvudsakliga orsaken till att hon bytte yrke till kommunikatör:

Det [orsaken till karriärbytet] var ju självklart otryggheten som journalist. Jag har aldrig egentligen jobbat som frilansjournalist, men kollar man på jobb, och känner de som jobbar med journalistik, så känns det som att de sliter rätt så mycket. De får flytta runt, frilansjournalister får inte tillräckligt mycket betalt för det arbete de lägger ner ... Jag vet inte, jag kände inte att jag ville eller orkade vara en del av det, utan då ville jag hellre satsa på något där jag kände att jag kunde få en fast tjänst och liksom ha mer trygghet [...] Jag hade gärna jobbat med radio men det är ju helt omöjligt att få en tjänst inom radio. (30-årig kommunikatör)

Framtidsutsikter och arbetsvillkor utgör alltså de största orsakerna till att, åtminstone tillfälligt, hoppa av det journalistiska tåget. En annan orsak, som omnämns av tre alumner, är att arbetsuppgifterna inte kändes givande eller meningsfulla:

Något som var ganska dominerande när jag tänker på min tid där [på en lokaltidning] var att det var lite svårt att förstå varför man gjorde det, på något sätt. Vem man skrev för och varför och lite sådär. (32-årig reporter, som efter föräldraledighet ska arbeta som lärare)

Egentligen tröttnade jag på att göra lokaljournalistik, det var då som jag flyttade upp till Stockholm. Så det är ingen som har tvingat mig att byta bransch, men jag har inte hittat vad det är jag vill göra med min journalistik. Största anledning är väl att jag inte vill massproducera nyheter helt enkelt. (29-årig hovmästare)

I fallen med de respondenter som skiftat bransch efter att tidigare ha arbetat som journalister har bytet för de flesta ägt rum efter att de tillbringat 1,5–2 år i journalistbranschen. Bland dessa hade omkring hälften hoppat runt mellan flera redaktioner medan de resterande uppgav endast en arbetsplats.

Fem stycken av respondenterna uppger dock att de redan under utbildningen inte hade några uttalade planer på att arbeta som journalist efter sin examen. Dessa såg främst programmet som ett sätt komplettera kunskaperna från sina tidigare studier i form av praktiska kunskaper:

När jag sökte till journalistiken så hade jag aldrig någon riktig dröm att jobba som ”journalist-journalist”. I och med att jag tidigare läste film så var väl det jag i dag jobbar med det som jag primärt ville syssla med. Jag har alltid tyckt det varit kul att skriva, så det kändes som att man skulle få redskapen för att kunna göra något textbaserat och producera någonting. Det var snarare det, än att jobba på en lokaltidning eller journalistyrket i dess rätta bemärkelse, som drev mig. (31-årig digital redaktör)

Dels så var jag aldrig intresserad av nyhetsjournalistiken när jag började studera, men sedan var det lite annorlunda för mig eftersom jag hade jobbat fem år vid sidan av studierna med marknadsföring på [storföretagets namn]. Så jag hade marknadsföring och erfarenheten från det i ryggen. När jag närmade mig examen så insåg jag att jag gärna skulle vilja fortsätta på nåt sätt med det, men ändå använda det jag lärt mig utbildningen. Då blev detta en ganska bra väg för mig. (28-årig head of content marketing)

För vissa är studier i journalistik med andra ord inte synonymt med skapandet av en journalistisk yrkesidentitet. Det handlar snarare om en jakt på konkreta färdigheter som de anser att studier i journalistik kan ge dem. Fyra av dessa var även så pass nöjda med utbildningen att de i dag hypotetiskt skulle kunna tänka sig att gå om den, medan den femte svarar ”nej” med motiveringen att detta inte ska ses som kritik mot utbildningen, utan att han helt enkelt hittat ett mer passande yrkesfält. På basis av den här undersökningen framstår det därmed som att programmet är kapabelt att erbjuda kunskap och färdigheter som kommer till bruk för de som saknar ambitionen att arbeta som journalist.

Berättelserna öppnar upp för en rad intressanta frågor rörande journalistutbildningarnas identitet i ett förändrat medielandskap. I vilken mån ska en utbildning i journalistik tydligt profilera sig på att utbilda journalister? Ska det höra till målsättningarna att utveckla en journalistisk identitet bland studenterna, eller bör utbildningen istället säljas in som ett smörgåsbord av flexibla färdigheter – så kallade ”core skills” (Morley 2001) – som studenterna uppmanas att fritt göra vad de vill med? Ska en journalistutbildnings framgång mätas i antalet alumner som, för att citera respondenten ovan, arbetar som ”journalist-journalister” eller kan man med lika stor stolthet lyfta fram de som i dag framgångsrikt använder sina förvärvade kunskaper inom andra fält?

Även om landets journalistutbildningar inte har makt över arbetsmarknaden så tvingas de likväl förhålla sig till det stundtals rätt mörka narrativ som under de senaste åren kretsat kring branschen. I fallet med den här alumnundersökningen är det dock värt att poängtera att ingen av respondenterna som i dag arbetar inom andra fält uppger att orsaken till detta skulle vara att utbildningen inte förberedde dem tillräckligt bra för att kunna konkurrera på arbetsmarknaden. Vi återkommer till detta i stycke 4.3.3, där alumnernas konkreta nytta av utbildningen analyseras.

4.2.9 Har du själv upplevt att din journalistiska utbildning och kompetens efterfrågas i andra sammanhang? På vilket sätt?

Det här är en frågeställning som måhända bäst kan besvaras av respondenterna som valt att utforska branscher utanför journalistiken. Bland dessa finns det en klar majoritet som upplever att det finns en, antingen direkt eller indirekt, efterfrågan på deras utbildning och kompetens:

Ja, jag fick ju det här jobbet tack vare att jag hade kompetensen som journalist. Så det tycker jag. (28-årig content manager)

Jag tror att när jag började på [arbetsplatsen] så uppskattade de min bakgrund, även om det inte var direkt applicerbart. Det finns vissa beröringspunkter, som att kunna söka information och jobba med kommunikation. Så inte direkt, men det är en bra profil. (28-årig handläggare)

Ja, till exempel där jag är nu så upplever jag att jag kan bidra ganska mycket. Kommunikatörer har bred utbildning, men journalister har en ganska tydlig inriktning mot text. Jag anställdes för att skriva pressmeddelanden och försöka nå ut och lyckades väldigt bra, då fick jag gensvar på

att min kompetens var efterfrågad här. Så det tycker jag. Jag vet att de på vissa avdelningar hellre bara anställer kommunikatörer, men jag anser att en kommunikationsavdelning är bäst när den består av kombination av människor. Journalister, marknadsförare, kommunikatörer, bra ledare ... (30-årig kommunikatör)

Bland de som arbetar inom journalistik har vissa svårt att svara på frågan eftersom de inte känner till hur efterfrågan ser ut utanför den egna branschen. Andra säger att de tror att det finns ett behov, till exempel genom att ”man märker att det är många kommunikatörstjänster där de vill att man jobbat på tidning och har redaktionell erfarenhet” (28-årig journalist och webbredaktör). En av de två respondenter som svarat nej på frågan säger dessutom att kunskapen är nyttig trots att företagen inte själva tänker på det, medan den andra säger att det kanske finns en undermedveten efterfrågan på deras kompetens. Sammanlagt ger respondenterna alltså intrycket att deras kompetenser i rätt hög mån efterfrågas utanför den journalistiska branschen, vilket är ett ytterligare argument för att en utbildning i journalistik tycks komma till bruk för de som väljer att pröva vingar i en annan bransch.

4.2.10 Hur trivs du med ditt nuvarande arbete? Ser du möjligheter att påverka din nuvarande arbetssituation?⁸

Trots svårigheten att erhålla en trygg anställning så uppger ingen av de respondenter som i dag arbetar inom journalistik att de vantrivs med sitt nuvarande arbete. Vissa som arbetar som vikarier uppger att de rentav trivs *jättebra*. De allra flesta av respondenterna (20) upplever dessutom att de ser möjligheter att påverka sin nuvarande arbetssituation. Dessa faktorer är viktiga att hålla i bakhuvudet i analysen av alumnernas helhetssituation på arbetsmarknaden, eftersom det trots allt inte är anställningens utformning och omfång som exklusivt definierar upplevelsen av yrkeslivet.

---

⁸ Endast 24 respondenter eftersom pilotintervjun inte innehöll denna fråga.

4.3 Utbildningsrelaterade frågor

4.3.1 Vilka är dina helhetsintryck av kandidatprogrammet i journalistik?

Överlag har respondenterna ett positivt helhetsintryck av sin tid på journalistutbildningen. Det går dock att utläsa ett relativt tydligt mönster gällande vilka inslag som uppskattas respektive kritiseras. Flera av respondenterna inleder sitt svar på frågan med att säga att deras helhetsintryck är bra eller positivt, men lägger sedan till att de inte upplevde de teoretiska kurserna som lika givande som de mer praktiska:

Det är positivt. Det fanns många praktiska moment, man fick göra egen granskning, göra reportage, arbeta i grupp ... Samtidigt som jag kan tycka att Lund ibland blir lite för akademiskt för sitt eget bästa. (26-årig junior copywriter)

Jag tyckte den var bra, väldigt praktisk och många bra övningar. Det är på grund av den som jag kunnat få det jobbet som jag har nu. Sedan tyckte jag samtidigt det var mycket vetenskapliga delar som jag inte var så bra eller tyckte var så intressanta, inte som de praktiska. Jag förstår att man var tvungen att ha med det. Tror det var bra för mig, eftersom jag inte var så van med att studera humanistiskt. (30-årig kommunikatör)

När man ska göra en yrkesutbildning på ett akademiskt sätt så blir det akademiska block som måste vara med där, medan andra utbildningar kan fokusera mer på det praktiska [...] Jag är ändå nöjd med utbildningen för att det var mycket praktiskt. (27-årig producent)

Den [utbildningen] låg inom universitetet och de teoretiska bitarna var lite ... då kände jag ganska mycket att de kändes meningslösa, jag ville göra praktiska grejer. Lära mig att bli en bra reporter, lära mig verktyg och sådana saker. Sedan gav det såklart en del. (32-årig reporter, som efter föräldraledighet ska arbeta som lärare)

Som framkommer i citaten ovan beskriver flera respondenter de teoretiska inslagen på utbildningen som något av ett ”nödvändigt ont” – det finns en förståelse för att de ”måste” ingå i en akademisk utbildning, samtidigt som de gärna hade sett att de praktiska inslagen hade fått ta upp en ännu större del av utbildningen. Detta kan kopplas tillbaka till frågan om respondenternas förväntningar på utbildningen, som i hög mån kretsade kring förhoppningar om att få lära sig prak-

tiska färdigheter. Förhoppningarna om att programmet skulle utgöra en kontrast mot ens tidigare akademiska kurser kan säkert innebära att vissa studenter känner ett bristande intresse gentemot de teoretiska momenten. En respondent berättar att han upplevde motsättningar mellan studenternas efterfrågan och det akademiska utbudet, och att ”många blev alienerade av utbildningen på grund av kraschen mellan dessa” (26-årig reporter). Dock finns det även respondenter som uppskattade blandningen mellan teori och praktik, och som framgår i två av de ovanstående citaten framhäver vissa alumner att de teoretiska inslagen ”var bra” eller ”gav en del” trots att de inte upplevdes som lika intressanta. En respondent konstaterar koncist att ”vissa teoretiska grejer var bra, medan vissa kanske inte levde upp till förväntningarna – men så är det alltid” (31-årig digital redaktör).

I en samtid där frågor kring fakta och sanning i media debatteras allt intensivare framstår en stark teoretisk grundförståelse kring sin yrkespraktik som en välbehövlig färdighet för vilken journalist som helst. Formandet av ett kritiskt tänkande spelar då inte bara roll för journaliststudentens personliga utveckling, utan kan i förlängningen även föra med sig en positiv samhällsförändring. Som författarna till Humtanks rapport *Humaniorians pris och värde* konstaterar så finns det en risk med att anpassa utbildningsutbudet alltför mycket efter studenternas efterfrågan, eftersom ”det finns ju trots allt kurser och kunskaper som den uppväxande generationen inte vet om att de vill ha, eller kan ha nytta av” (Fuchs, Enbom & Ivarsson 2016: 13). I och med att det är de praktiska färdigheterna som ofta betonas i annonser för journalistjobb så är det måhända inte förvånande att unga journalister främst strävar efter att erhålla den kunskapen. Därför blir det extra viktigt för utbildningen att tydligt kunna förklara värdet av de mer teoretiska färdigheterna ur ett demokratiskt och samhällligt perspektiv.

Även om flera efterfrågar fler praktiska moment är respondenterna dock väldigt nöjda med det praktiska utbudet som väl förekommer på utbildningen. Utbildningen i videojournalistik lyfts speciellt mycket fram. Flera nämner även att de uppskattade lärarna på utbildningen.

En annan trend som utkristalliserar sig i analysen är att kandidatprogrammet beskrivs som en utbildning där studenternas personliga engagemang spelar stor roll för hur givande utbildningen upplevs:

Jag tyckte att det var fritt och att det fanns en förståelse hos lärarna att man behövde lägga tid på att göra grejer utanför skolan. Om det sedan var Lundagård eller extrajobb, det fanns en flexibilitet. Utbildningen anpassade sig efter studenterna. (34-årig reporter)

Jag tyckte den var ganska ambitiös. Det var ganska mycket upp till en själv. Vilket kanske inte är så konstigt, men det kändes som att man själv kunde lägga nivån vilket jag tror var ganska bra, eftersom vi som gick tillsammans var ganska spretiga gällande vad man ville göra och vad man tyckte om. (32-årig reporter, som efter föräldraledighet ska arbeta som lärare)

Det fanns definitivt möjlighet att lära sig det man behövde, men då krävdes det ganska mycket eget driv. Att man gjorde lite andra saker vid sidan av och verkligen fokuserade på det. Det är ju en kompletterande utbildning, så har man personlig motivation kan man få ut det som behövs. Men det ligger mer på studenter i jämförelse med treåriga utbildningar. (31-årig reporter)

Sammantaget kan det konstateras att respondenternas erfarenheter av utbildningen målar bilden av ett program med många förtjänster – men som förutsätter att man som student aktivt tar ansvar för sitt eget lärande, till exempel genom att praktisera utanför utbildningens ramar. Detta kan argumenteras vara extra viktigt för programmet att poängtera med tanke på att studierna i många fall skiljer sig rätt mycket från de kurser som studenterna läst innan de påbörjar journalistutbildningen. När en av de ovanstående respondenterna ska sammanfatta sina intryck av programmet återvänder hon än en gång till vikten av att ta personligt ansvar för att få ut det mesta av de tre terminerna:

Bara för att förtydliga: det är en skitbra utbildning om man själv verkligen har motivation att jobba för det. Då kan man få ut hur mycket som helst av det. Om jag hade förhållit mig till utbildningen på samma sätt som jag gjorde när jag pluggade de andra ämnena, lite i stil med ”jag går dit och se vad som händer”, så hade jag nog inte alls fått ut lika mycket. Men nu jobbade man gärna extra och lade ner mer energi även om det inte påverkade betygen. Gjorde mycket vid sidan av som studenttidning och studentradio. Även om det inte var en del av utbildningen så gjorde det att jag fick träna mycket mer och få text- och ljudfeedback. Eftersom jag själv var motiverad fick jag ut jättemycket ur studietiden, inte bara inom ramarna för själva utbildningen. Det låg mycket på mig själv och mitt eget engagemang. (31-årig reporter)

4.3.2 Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?

På denna fråga är det lätt att utkristallisera ett specifikt element som står ut: avsaknaden av utbildning i radio och andra ljudmedier. Tio respondenter säger att detta är vad de i efterhand framför allt saknar på programmet. En respondent

berättar om en podcast-övning som hans klass förvisso fick göra, men eftersom studenterna inte gavs någon utförlig utbildning i själva processen uttrycker han tydligt sitt missnöje.

Utmaningen för en journalistutbildning på tre terminer blir givetvis att praktiskt hinna avverka så pass många moment i jämförelse med landets längre journalistutbildningar. Samtidigt så erbjuder omgivningen i Lund många möjligheter för studenterna att praktisera sina färdigheter medan utbildningen pågår, till exempel genom att engagera sig i studenttidningen Lundagård eller studentradion Radio AF, något som programmet aktivt uppmuntrar genom att bjuda in representanter från dessa föreningar.

Frågan gällande avvägandet mellan kvalitet och kvantitet blir såklart extra viktig att ställa ju färre terminer som står till förfogande. I och med att efterfrågan på kunskap i radioproduktion är så pass stor kunde det övervägas att utvärdera vilka möjligheter det skulle finnas att inkorporera detta i utbildningen på ett högkvalitativt sätt. Om slutsatsen sedan blir att detta hade försämrat utbildningens helhetsnivå så bör detta transparent kommuniceras till studenterna, så att de från början är tydligt medvetna om detta och därmed, om de så önskar, kan skaffa sig denna kompetensen på annat håll – till exempel via Radio AF.

Andra aspekter som respondenterna saknar på utbildningen är bland annat ökad feedback på texter, mer diskussion om branschen (arbetsvillkor och frilanstänk), mer stöd gällande praktik och yrkeslivskoppling, fler praktiska moment eller helt enkelt ”mer av allting”. Men liksom i fallet med de teoretiska inslagens närvaro finns det även en förståelse hos vissa respondenter för att allting inte ryms. En respondent, som inleder sitt svar med att säga att han gärna hade sett lite mer fokus på EU-journalistik, landar ändå i slutsatsen att utbildningen ”gjorde det bästa man kunde göra på 1,5 år” (31-årig group external communication specialist).

4.3.3 På vilket sätt har du nytta av utbildningen i ditt yrkesliv?

I journalistik så är allt det du läst och provat på något som du kommer att få göra i yrkeslivet. Det försvinner liksom inte, den basen går alltid att bygga vidare på. (31-årig lärare och frilansskribent)

Respondenterna visar med all tydlighet att de på en mängd olika sätt i sitt arbetsliv haft nytta av sin utbildning i journalistik. Föga förvånande lyfter många fram rent konkreta praktiska färdigheter som textproduktion, intervjuteknik, filmande och redigering. Flera respondenter lyfter även fram en mer övergri-

pande förmåga att kunna målanpassa information och ”hitta vinkeln” i sin kommunikationsprocess. Detta framhålls inte minst av dem som i dag arbetar med kommunikation i en icke-journalistisk kontext:

Jag är anställd för att jag var journalist från början. Det arbetssättet leder till det resultatet man vill ha helt enkelt. Jag jobbar ju på samma sätt. Jag har nytta av det varje dag när jag skriver, ”vad är grejen” och att försöka hitta det intressanta i kundernas verksamhet. (28-årig content manager)

Egentligen allt det där med att hitta vinkeln, det höll vi mycket på och drillade med. Det har jag jättemycket nytta av. På [respondentens arbetsplats] så händer det en massa grejer och andra vill att man ska göra en massa. Tänka målgrupp, hur ska man anpassa text till målgrupp. Det är så enkelt men också så svårt. (30-årig kommunikatör)

Eftersom jag jobbar med både video och textproduktion har jag verkligen nytta av den [utbildningen], men också i den journalistiska utgångspunkten som inte så många i min bransch har. Jag har pressetik och nyhetsvärdering i min kunskap. Jag kommer med ett utifrånperspektiv, vilket ofta är väldigt uppskattat. (28-årig head of content marketing)

Ovanstående citat belyser ytterligare hur en utbildning i journalistik kan förse studenten med vissa konkurrensfördelar gentemot personer med en renodlad kommunikatörsutbildning. Just pressetiken framhålls även i hög utsträckning hos de som arbetar inom journalistbranschen. En respondent bakar in den aspekten i en längre utläggning om hur utbildningen i det journalistiska tänkandet kommer till användning i vardagen på redaktionen:

Det är framför allt att man skolats in i det journalistiska tänkandet. Det låter ju inte så kul, men jag känner att jag verkligen fick med mig vikten av produktion och deadline framom kvalitet. Det låter lite krasst, men det kan bero på att jag har kollegor som pluggat en kortare utbildning, eller inte alls pluggat journalistik, som är väldigt mycket inne på att skriva fantastiska texter – och det begränsar dem otroligt mycket i nyhetsarbetet. En förståelse för deadlines som ett värde i yrket var verkligen något som jag tog med mig. Och sedan en grundläggande förståelse för pressetik och vad som kan vara problematiskt och behöva diskuteras. (31-årig reporter)

Flera av de som i dag arbetar inom branscher utanför kommunikationsfältet upplever att de har nytta av utbildningen i sin vardag. Det kan till exempel handla om utvecklingsledaren som framhåller nyttan av intervjuande i sitt arbete

på kommunen, eller transportledaren som säger att hon, utöver förmågan att målanpassa sin kommunikation, betonar utbildningens inflytande gällande att "man inte ska ta allt för givet". En frilansskribent som även arbetar som lärare understryker utbildningens nytta när det kommer till konflikthantering mellan elever, eftersom denna situation, likt en intervju, handlar om att försöka "dra svar ur någon". En respondent som arbetar inom kommunikationsfältet sammanfattar sina intryck av utbildningens nytta med att säga "även om man i slutändan vill att de ska bli journalister så är det bra för alla, oavsett var man hamnar, att ha läst de 90 poängen" (31-årig group external communication specialist).

Det övergripande intrycket är att såväl de praktiska som teoretiska färdigheterna som studenterna tagit med sig in i arbetslivet kommer till nytta i en rad olika kontexter. Dessa färdigheter kan därmed argumenteras utgöra så kallade "core" eller "transferable skills" – färdigheter som Morley (2001: 135) lyfter fram som centrala i den rådande anställningsbarhetsdiskursen eftersom dessa inte begränsas till ett visst arbete. Morley varnar dock för att ett alltför stort fokus på att lära ut konkreta färdigheter (ofta anpassade efter arbetsmarknadens behov) riskerar leda till ett minskat fokus på själva bildningsaspekten av en utbildning. Med tanke på kandidatprogrammets många teoretiska inslag, åtminstone i jämförelse med kortare journalistprogram som lärs ut folkhögskola, torde det dock finnas goda förutsättningar för att alumnerna från Lunds universitet även tar med sig kritiskt tänkande och problematisering ut på sina arbetsplatser.

4.3.4 Har du i ditt yrkesliv haft nytta av kombinationen av journalistik och de andra ämnena som ingick i dina studier? Hur så?

En aspekt som skiljer kandidatprogrammet vid Lunds universitet från andra journalistikutbildningar i landet är behörighetskravet på minst 90 ihopsamlade högskolepoäng (varav minst 60 i samma ämne) innan man kan ansöka till programmet. Tanken bakom detta är att studenterna ska ha tydliga ämneskunskaper som de sedan ska kunna använda sig av sitt journalistiska arbete. Därför är det av värde att utreda huruvida våra alumner anser sig ha haft någon nytta av denna ämneskombination och expertis i sina arbetsliv.

Glädjande nog uttrycker 22 av de 25 respondenterna att de på olika sätt anser sig ha nytta av kombinationen i sitt yrkesliv:

Jag jobbar ganska mycket med datajournalistik, så där har jag stor nytta av matematikstudierna som ingick i miljöteknologi. Jag har haft möjlighet

att jobba en del med historiska reportage, där jag haft nytta av dels historisk källkritik men också kännedom kring historiska arkiv och informationskanaler för att komma på idéer. Eftersom jag jobbar mycket med samhällsbevakning så är det fördel att ha läst statsvetenskap. (31-årig reporter)

Ja, det skulle jag ändå säga eftersom jag jobbar med många kunder som berörs av min tidigare utbildning. Som Unicef och SOS barnbyar. (28-årig head of content marketing)

Jag tycker det. Det är väl mer på ett allmänt plan. Jag känner att företag kanske inte efterfrågar kompetenserna, men om man har dem så märks det. Jag märker bland dem jag jobbar med att de som har gått en akademisk utbildning ser saker med ett lite större perspektiv. Det märker chefer ibland i diskussioner, att man inte bara tar allt för givet. (30-årig transportledare)

Vissa respondenter går steget längre och berättar att ämnesbakgrunden varit direkt avgörande i deras anställningsprocesser:

Ja, i och med att jag jobbar inom film- och biobranschen så har jag haft nytta av filmvetenskapen jag läste innan. Det hjälper mig i mitt dagliga arbete och var säkert en del i varför jag fick min anställning. (31-årig digital redaktör)

Jo det har jag, annars skulle jag till exempel inte ha fått praktikplatsen på Vetenskapsradion. Och via den fick jag ju sedan forskningskommunikationstjänsten. Så på något sätt är det den ovanliga kombinationen som har gjort att jag fått komma på intervjuer. (30-årig kommunikatör)

Jag har haft jättemycket nytta av det, tror det var mycket därför jag fick praktikplatsen och sedan fick jobb efteråt. Just för att jag hade båda delarna. Jag tycker det är en väldigt bra grej att man ska ha läst något innan, så att man så att säga inte "bara" har journalistiken när man är färdig. (27-årig analytiker och reporter)

En respondent, som haft nytta av sina tidigare studier i kognitionsvetenskap i arbetet på Vetenskapsradion, tyckte det var berikande att studenterna kom från olika bakgrunder och därmed kunde tillföra olika perspektiv på frågorna som diskuteras. Respondenternas svar motiverar till att fortsätta med det nuvarande upplägget, inte minst med tanke på att utbildningen på detta sätt både höjer alumnernas konkurrensförmåga på arbetsmarknaden och bidrar till ökad spets-

kunskap ute på landets redaktioner. En av journalisterna sammanfattar sina tankar om kandidatprogrammet med att berömma just upplägget:

Jag tycker det är ett kul grepp, man får 1,5 år och alla kommer in med olika bakgrund och man får lära sig handfasta grejer [...] Det är ett ganska smidigt sätt att få en journalistutbildning på. Mycket journalistik handlar ju om metod, men man har också mycket nytta av att ha andra ämneskunskaper och det ger en möjlighet att eventuellt nischa sig. Aldrig fel att kombinera journalist med något annat, det tycker jag är kul. (33-årig journalist)

4.3.5 Gjorde du praktik som del av din utbildning? Vad har praktikkursen betytt för ditt efterföljande yrkesliv?

Praktikkursen på antingen 10 eller 20 veckor som följer på kandidatkursen är inte obligatorisk, men studenterna uppmuntras aktivt att ta vara på chansen att omgående få praktisera sina kunskaper ute på arbetsmarknaden. Av respondenterna i undersökningen valde 19 av 25 att genomföra praktikkursen, och en klar majoritet av dessa understryker att praktiken har spelat en betydande roll för deras efterföljande arbetsliv:

Jätteviktig, den största anledningen till att jag jobbar vidare på Sveriges Radio är att jag gjorde min praktik där. (27-årig producent)

”Sydis-biten” [Praktiken på Sydsvenskan] har gett mig hur mycket som helst. Allt. Det var det viktigaste. Du lärde dig yrket inifrån, fick prova dina vingar, skapade dig ett kontaktnät... En erfarenhet för att kunna ta nästa väg i karriären. Du får inget jobb om du inte haft något innan, vilket i sig är ett moment 22. (28-årig reporter)

Den har varit helt avgörande, absolut. Otrolig möjlighet att via ett universitet få hjälp att knacka på dörren till en stor institution. (26-årig reporter)

Ja. Den betydde framför allt att jag fick en del frilansuppdrag på den tidningen där jag gjorde praktik. Det var såklart värdefullt då att för första gången prova på riktigt. (29-årig IT-konsult och mjukvaruutvecklare)

Allt egentligen, därför jag kom in här. Hade det inte varit för den är det inte säkert jag hade jobbat här nu. (28-årig reporter och webbredaktör)

För mig jättemycket, få in en fot och kunna visa vad man kunde. Hade inte haft det här jobbet om jag inte gjort praktik. (27-årig analytiker och reporter)

Endast två av respondenterna, som båda dessutom gjorde sin praktik på samma icke-journalistiska arbetsplats, uppger att de var missnöjda med sin praktik. En av dessa berättar hur hon upplevde att detta hämmade hennes ingång på arbetsmarknaden:

Jag började på en praktikplats på Nationalencyklopedin, jag minns inte riktigt varför men jag tror det var för att jag inte fick något annat. Det var inte alls bra, jag hoppade av efter två veckor. Det var ju inte så bra, för då hamnar man lite efter. Kändes som att många fick bra praktikplats och sedan sommarvikariat och så vidare [...] Jag fick ändå ett bra sommarvick på Smålandsposten, men det hade varit fördel om jag hade fått en annan praktikplats. (28-årig handläggare)

Det finns med andra ord gott belägg för att fortsätta med att aktivt uppmuntra studenter att göra praktik som del av sin utbildning vid journalistprogrammet. I jämförelse med de andra utbildningarna på KOM pratar journalistalumnerna i mindre grad om bristande yrkeslivsanknytning, vilket kan bero på att praktikkursen ses som den stora möjligheten att få lära sig applicera sina kunskaper och bygga upp sitt professionella nätverk. Med andra ord finns det inte en lika tydlig förväntan på att universitet ska agera "arbetsförmedlare" åt studenterna (jämför kapitel 5, 7 och 8). Eftersom det är upp till studenterna själva att hitta praktikplats kunde valprocessen underlättas genom att programmet exempelvis i början av termin tre bjöd in alumner som kan berätta om sin praktikerfarenhet i olika hörn av mediebranschen.

4.3.6 I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av programmet gällande frågor kring sommarvikariat, vidareutbildning eller möjliga vägar in i yrkeslivet?

Som framgår i de övriga kapitlen i den här alumnundersökningen är avsaknaden av vägledning ut i yrkeslivet något som i rätt hög grad rapporteras av alumner från flera av KOM:s utbildningar. I jämförelsen med dessa står kandidatprogrammet i journalistik ut som ett positivt exempel. Sex av respondenterna säger att de inte sökte något stöd, men av de 19 alumner som uttalar sig uppger 15 att de är nöjda med stödet:

Jag kände från dag ett att det var väldigt tydligt att Anderas och Ola [undervisare på programmet] var starka resurser. De hade jobbat mycket och hade mycket erfarenhet. De var inte några övervintrade adjunkter utan de hade koll på läget. Jag kände att jag kunde komma med alla frågor jag hade till dem. (34-årig reporter)

Jag fick mitt första jobb via min lärare, han gav mig en väldigt bra referens. Jag får väl säga att det var jättebra, vilket senare gav mig ett annat jobb, och senare ett till. (32-årig reporter, som efter föräldraledighet ska arbeta som lärare)

Det tyckte jag de var bra på. Fick gott om tips från lärarna och fakulteten på vad vi kunde göra till näst. I och med att det är en konkurrenskraftig bransch så var det bra att de inte hymlade med hur läget i branschen ser ut. (26-årig junior copywriter)

Väldigt bra, de kom med många tips på praktikplatser och tipsade i en Facebook-grupp för klassen. Det minns jag att de gjorde långt efter utbildningen hade tagit slut, lade in tips om typ sommarvikariat. Jag tycker verkligen det var schysst av dem att tänka på oss. (28-årig reporter och webbredaktör)

Det var de bra på [...] Det var folk från Sydsvenskan och andra tidningar och föreläste, så det fanns under utbildningen hela tiden en möjlighet att ta tag i de kontakterna. Mer än någon annan kurs jag läst. (30-årig transportledare)

Tre av de sex respondenterna som säger att de inte sökte stöd säger dessutom att lärarna var hjälpsamma och att de säkert hade fått hjälp om de efterfrågat detta. Orsaken till den överlag positiva responsen från alumnerna kan tämligen tydligt kopplas till lärarnas personliga engagemang och kontaktnät, framför allt till olika mediehus i Skåne. I den gemensamma Facebook-gruppen som under de senaste åren skapats för varje enskild klass fortsätter lärarna att komma med tips och länkar till jobbannonser långt efter att studenterna lämnat utbildningen. Eftersom praktiken och det första sommarvikariatet, som flera studenter får redan efter det första året på programmet, pekas ut som så viktigt för den framtida journalistkarriären bör det vara av hög prioritet för utbildningen att fortsätta värna om sina kontakter ute i branschen.

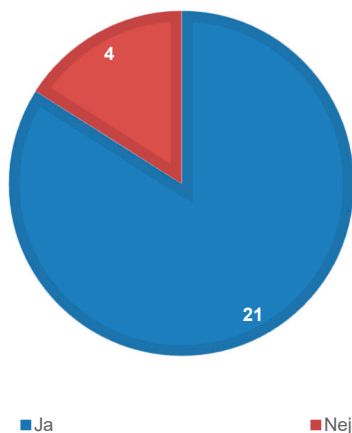
Bland de studenter som säger att de kanske hade velat ha mer stöd nämner två att det var upp till studenterna själva att fixa praktikplats, medan en säger att han inte fick hjälp med den arbetssökande biten (respondenten uppskattade

dock att lärarna var ärliga gällande situationen på arbetsmarknaden). En respondent, som redan under sin utbildning ville fortsätta arbeta inom marknadsföring, efterfrågar mer stöd för studenter med icke-journalistiska ambitioner:

Väldigt bristfälligt, och jag kan tycka det är märkligt med tanke på att journalistiken rör sig i den riktningen den gör ... Att det är en så gammaldags syn på vad som är "rätt" och "fel" journalistik. De var väldigt måna att hjälpa dem som vill jobba på dagstidning, men inte de som var intresserade av till exempel modejournalistik eller alternativa vägar, som marknadsvägen. (28-årig head of content marketing)

Ovanstående citat tar oss åter tillbaka till frågan gällande journalistutbildningens identitet i ett föränderligt medielandskap. Även om utbildningen lär ut verktyg och färdigheter som kan appliceras inom olika branscher är det trots allt journalistrollen som fortsättningsvis står i centrum, och därmed får det ses som logiskt att utbildningen har större möjligheter att hjälpa studenter in på journalistmarknaden jämfört med angränsande branscher.

4.3.7 Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?

Ovanstående siffror visar att de aspekter som studenterna är mindre nöjda med i de allra flesta fall inte hindrar dem från att hypotetiskt tänka sig att läsa samma utbildning igen. Det vore fel att påstå att samtliga av de 21 studenter som gett ett

jakande svar utbrister ett rungande ”ja”, men även om vissa resonerar kring andra alternativ så landar trots allt en övervägande majoritet i detta svar. Bland de som svarar nej berättar två att de hade valt att gå en annan journalistlinje, en motiverar inte sitt svar medan den sista understryker att han inte har något ont att säga om utbildningen, men att han hittat sin plats inom ett annat yrkesområde.

Detta innebär alltså att även en klar majoritet av de som valt att inte arbeta som journalister inte ångrar sitt val av utbildning. Följande respondent, som valde att komplettera sin examen i civilekonomi med en kandidat i journalistik, hyllar programmet:

För min personliga utveckling gav journalistiken mer än vad fyra år på ekonomihögskolan gav. Det [civilekonomi] var en bra basutbildning, men för att förbereda en för arbetslivet så är journalistiken klockren, eftersom utbildningen på Lunds universitet är så praktisk. För den som, likt mig, har spenderat fyra år i en teoretisk miljö brukar jag rekommendera att köra journalistiken. För man behöver den, den hjälper en vidga synsätten. På Ekonomihögskolan är det viktigt att människor får det kritiska synsätt som man arbetar med på journalistiken. (31-årig group external communication specialist)

4.4 Avslutande reflektioner

Jag tycker det var en jättebra utbildning. Sedan är ju branschen som den är, men jag tycker att utbildningen var en väldigt bra förberedelse. Så gott det gick. (28-årig handläggare)

Ingen av de andra utbildningarna på KOM tvingas förhålla sig till ett lika utmanande narrativ som kandidatprogrammet i journalistik. Det minskade söktrycket till landets journalistutbildningar under de senaste åren har resulterat i att flertalet folkhögskoleutbildningar runt om i landet tvingats pausa eller rentav lägga ner sina utbildningar. Den hårda konkurrensen som i skrivande stund råder på den journalistiska arbetsmarknaden, framför allt bland nyutexaminerade journalister, behöver utbildningen givetvis förhålla sig till. Det gäller inte minst i fråga om hur värdet av de olika teoretiska inslagen på utbildningen kommuniceras till studenterna, vars fokus på att erhålla olika praktiska färdigheter förmodligen avspeglas i att dessa praktiska värden upplevs som viktigast för att få in en fot i branschen (i jämförelse med att ha utvecklat ett kritiskt och analytiskt förhållande till journalistiken).

Berättelserna som framkommer i alumnuundersökningen visar dock med all tydlighet att alumnerna från kandidatprogrammet vid Lunds universitet anser att deras utbildning gett dem goda verktyg för att hävda sig i konkurrensen. De som i dag arbetar inom journalistiken trivs bra med sitt yrke trots att de flesta efterfrågar tryggare anställningsvillkor, vilket är förståeligt. I och med att just ”fast anställd” var ett återkommande svar på frågan ”Var skulle du vilja se dig själv om fem år?” ska det bli intressant att i framtida alumnuundersökningar få en uppdatering kring huruvida de lyckats uppnå detta.

Undersökningen visar också att de som, antingen under studietiden eller i ett senare skede, valt att satsa på en annan yrkeskarriär har stor glädje av sin utbildning i journalistik. Det visar att det finns en efterfrågan på journalistisk kompetens och erfarenhet även inom andra branscher. Att en viss andel av alumnerna inte är verksamma på en journalistisk arbetsplats behöver dock inte ses som ett argument för att ändra utbildningens innehåll och journalistiska identitetsbyggande. I en samtid där alternativa och högerextrema nyhetssajter – som varken använder sig av journalistisk etik och metoder – kan nå ut till stora massor borde det ur ett demokratiskt perspektiv finnas ett stort behov av kritiskt tänkande journalister med såväl praktiska som teoretiska kompetenser. Förhoppningsvis kommer även detta behov att avspeglas i journalisternas arbetsförhållanden och anställningsvillkor.

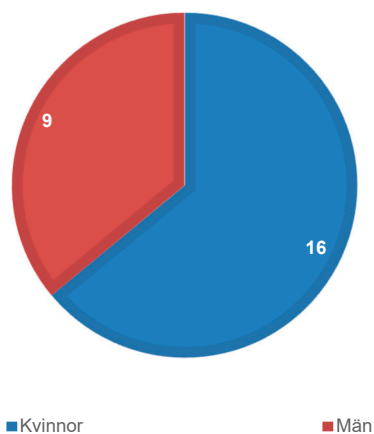
5. MEDIE- OCH KOMMUNIKATIONSVETENSKAP KANDIDATNIVÅ

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 alumner som tog ut en kandida-
texamen i medie- och kommunikationsvetenskap (härefter MKV) år 2012–
2014. Under dessa år utexaminerades sammanlagt 97 studenter, vilket innebär
att drygt en fjärdedel av alla studenter som ingick i urvalet har intervjuats.

Kapitlet inleds med bakgrundsinformation om respondenterna och deras för-
väntningar på utbildningen. Därefter presenteras och analyseras respondenternas
yrkesliv i både kvantitativ och kvalitativ form, varefter kapitlet avslutas med
alumnernas reflektioner kring värdet av sin utbildning i MKV.

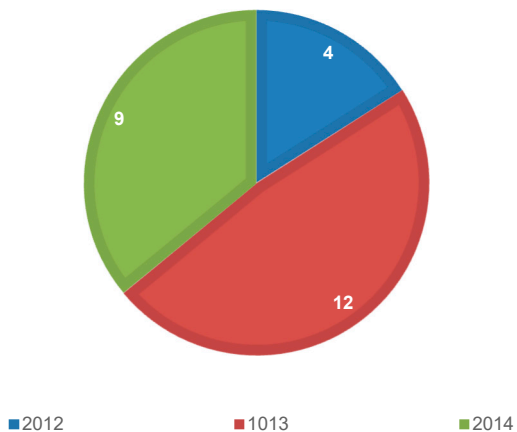
5.1 Bakgrundsfrågor

5.1.1 Könsfördelning

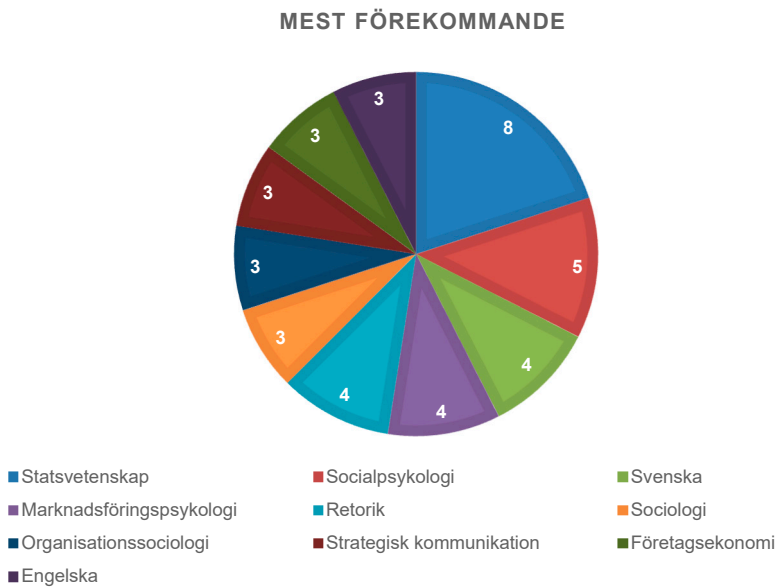

5.1.2 Examensår

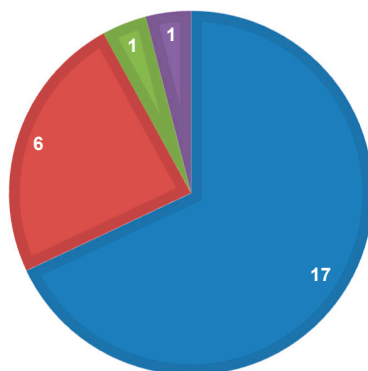

5.1.3 Vilka andra ämnen har alumnerna studerat?

Respondenterna i studien kommer övervägande från en samhällsvetenskaplig eller humanistisk bakgrund. Utöver strategisk kommunikation förekommer även studenter som kompletterat sina studier med andra former av kommunikationsstudier, som till exempel kommunikationspsykologi, kriskommunikation, digital kommunikation och organisationskommunikation. Respondenterna har även läst språk som svenska, engelska, danska, isländska, japanska och spanska.

5.1.4 Vilka andra examen har alumnerna?

■ Har inte tagit ut någon annan examen ■ Masterexamen ■ Yrkehögskoleexamen ■ Diplombildning

En klar majoritet av respondenterna har inte upplevt ett behov av en examen i något annat ämne än MKV. De allra flesta tycks med andra ord anse att de i sitt yrkesliv inte behöver en kompletterande examen för att stärka sin position på arbetsmarknaden. Av de sex respondenter som valt att studera vidare på master-nivå har tre tagit en master i MKV och tre en i strategisk kommunikation. Samtliga av dessa har alltså efter kandidatstudierna valt att fortsätta utforska kommunikationsfältet.

De två studenter som tagit ut en examen utanför universitetet har en yrkehögskoleexamen i Art Director samt ett diplom från Berghs School of Communication.

5.1.5 Varför väljer studenterna MKV och vilka förväntningar har de på utbildningen?

Under intervjun fick alumnerna svara på varför de valde att börja studera MKV och vilka förväntningar de hade på utbildningen. Eftersom svaren i flera fall glider in i varandra redovisas de här tillsammans.

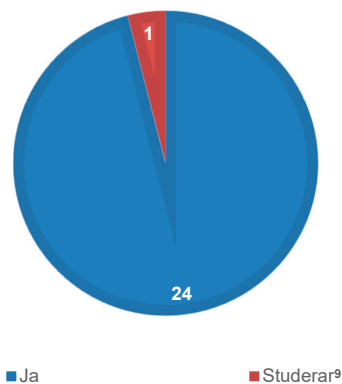
När respondenterna berättar om sitt val att börja studera MKV framkommer tre ofta förekommande motiv: *Framtida yrkesliv*, *Intresse för ämnet* och *”Jag visste inte vad jag ville plugga”*. I fallet med respondenterna som berättar att de valde utbildningen med tanke på deras framtida yrkesliv förekommer både respondenter med en tydlig tanke kring vilket yrke de siktade på (t.ex. kommunikatör), medan andra mer löst berättar att de ville jobba med kommunikation i någon form. I linje med detta svarar flera respondenter att de förväntade sig att utbildningen skulle vara arbetslivsföreberedande.

Flera respondenter svarar att de valde att påbörja en utbildning i MKV eftersom ämnet låg i linje med deras intresse för samhälle, media, språk och/eller skrivande. Andra berättar att de var osäkra på vad de ville studera, och att de valde MKV som en ingång för att testa på universitetslivet. Övriga orsaker som framkommer är bland annat att man ville utveckla kompetenser som man tidigare använt sig av i sitt yrkesliv (t.ex. jobb med marknadsundersökningar eller på PR-byrå), att man inte var nöjd med sin tidigare utbildning eller att man helt enkelt tyckte att ämnet lät roligt.

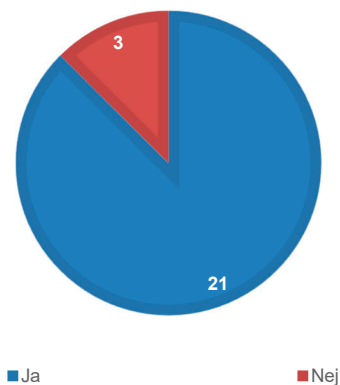
På frågan om förväntningarna på utbildningen svarar tio av respondenterna att de inte hade några egentliga förväntningar. Utöver de redan nämnda förhoppningarna om att utbildningen skulle leda till ett jobb så svarar flera respondenter att de såg framför sig att utbildningen skulle bestå av många praktiska moment (varefter några i samma andetag tillägger att så kanske inte visade sig vara fallet). Andra förhoppningar var att utbildningen skulle ha ett tydligt samhällsperspektiv på medier och att det skulle ingå mycket teori och analys.

5.2 Sysselsättningsrelaterade frågor

5.2.1 *Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vilken är din huvudsakliga sysselsättning?*

5.2.2 *Arbetar du inom journalistik, kommunikation eller annat yrkesområde som faller i linje med din utbildning?*

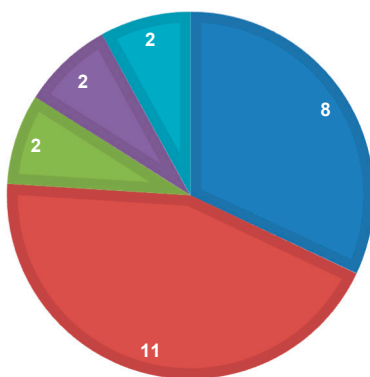

---

⁹ Eftersom det gått flera år sedan respondenten, som i dag studerar på masternivå, hade ett arbete som var relevant för utbildningen så har personen enbart svarat på frågor som berör utbildningen. Därför är det totala antalet respondenter på frågorna i detta delkapitel 24 stycken (med undantag för fråga 5.2.3 och 5.2.4).

24 av 25 respondenter har i dag ett arbete, och även om det gått flera år sedan deras examen så arbetar de allra flesta kvar inom kommunikationsbranschen. De tre respondenter som inte anser att deras nuvarande yrke faller i linje med sin utbildning arbetar i dag som *arbetsledare*, *jobbcoach* och *processspecialist*. Samtliga av dessa anser att de i sitt nuvarande yrkesliv har nytta av sin utbildning i MKV, och de uppger alla dessutom att de i efterhand skulle kunna tänka sig att läsa samma utbildning igen.

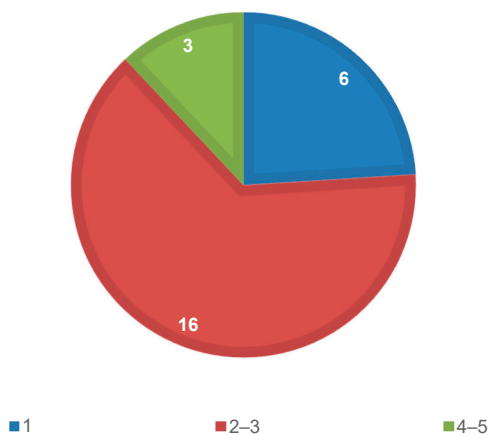
5.2.3 Hur lång tid tog det innan du fick ditt första arbete?

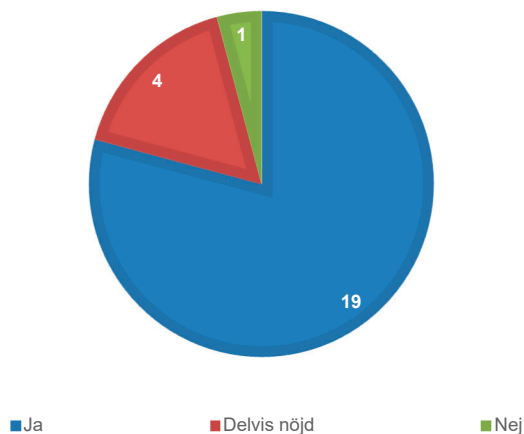
■ Fick arbete redan under studietiden ■ 0-3 månader ■ 4-6 månader ■ 7-12 månader ■ Över 12 månader

Närmare tre femtedelar av respondenterna fick sitt första arbete antingen under studietiden eller kort därefter. Detta sätt att mäta alumners arbetslivsframgång förekommer i de flesta undersökningar, men får sägas vara en något trubbig metod eftersom det är svårt att definiera vad ett "första arbete" egentligen innebär (hur varaktig anställning krävs? Räknas sommarjobb?). Dessutom påverkas efterfrågan på arbetskraft självklart av den rådande konjunkturen, vilket gör att helt andra förhållanden kan råda beroende på när den här rapporten läses (en av respondenterna som inte fick arbete förrän efter 12 månader poängterar att det rådde lågkonjunktur när han utexaminerades). Men resultatet ger åtminstone en fingervisning om att alumnerna med en MKV-examen i bagaget i regel inte verkar behöva vänta länge förrän de får en fot in på arbetsmarknaden.

5.2.4 Hur många anställningar längre än tre månader har du haft sedan du tog din examen?

5.2.5 Är du nöjd med din yrkeslivsutveckling sedan du tog din examen?

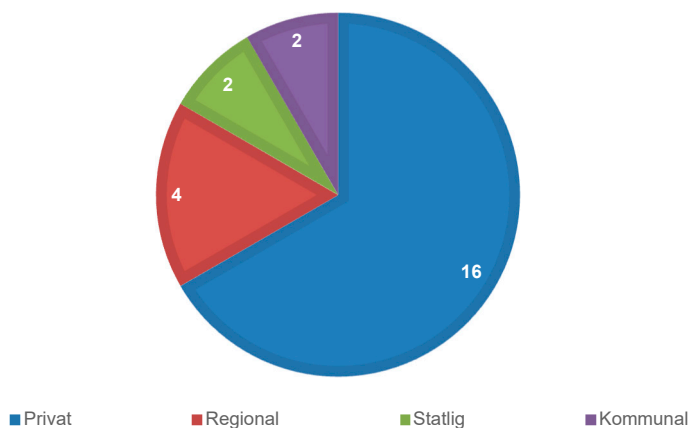
Med tanke på att det gått 5–7 år sedan respondenterna examinerades är det inte särskilt förvånande att endast drygt en femtedel arbetar kvar på sin första arbetsplats. Eftersom den stora majoriteten av respondenterna är nöjda med sin yrkeslivsutveckling sedan de tog sin examen verkar bytet av arbetsplats inte ha upp-

levts som ett steg i fel riktning – snarare tvärtom. Samtliga sex respondenter som arbetar kvar på sin första arbetsplats uppger dessutom att de är nöjda med sin utveckling, vilket ytterligare understryker att antalet avverkade arbetsplatser inte verkar spela någon direkt roll för huruvida alumnerna är belåtna med sin yrkeslivsutveckling eller inte.

5.2.6 Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?

Som ett tillägg till föregående fråga kan det även konstateras att samtliga respondenter som i dag arbetar uppger att de trivs med sitt nuvarande arbete (den enda person som inte svarar positivt säger att hon precis börjat ett nytt jobb och att det därför är för tidigt att säga). Nio stycken av respondenterna uppger dessutom att de trivs ”jätte-”, ”mycket-” eller ”våldigt bra”. Så även de respondenter som inte är helt nöjda med sin yrkeslivsutveckling trivs trots detta bra på den arbetsplats där de för tillfället befinner sig.

5.2.7 Inom vilken sektor finns nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?

Bland respondenterna arbetar två tredjedelar inom den privata sektorn. Resultatet kan jämföras med en nyligen genomförd alumnundersökning som gjordes vid kommunikatörsprogrammet med inriktning mot myndigheter och offentlig förvaltning vid Göteborgs universitet, där blott 22 procent av respondenterna arbetade inom privat sektor (inklusive egenföretagare) medan hela 63 procent arbetade inom den offentliga sektorn (Kullenberg och Rohden 2018). Denna stora skillnad kan självklart delvis motiveras av GU:s tydliga inriktning mot just offentlig sektor, men ger även en fingervisning om att studenter vid Lunds universitet övervägande hamnar inom andra sektorer i samhället. Resultaten är där-
emot mer i linje med den alumnundersökning som 2017 genomfördes med studenter på kandidat- och masterprogrammen i strategisk kommunikation vid Lunds universitet, där 82 procent (kandidat) respektive 62 procent (master) av respondenterna arbetade inom privat sektor (Institutionen för Strategisk kommunikation 2017a–b).

På frågan om vilka faktorer som spelade störst roll när våra alumner valde sin nuvarande arbetsplats toppar *arbetsuppgifter* (9) framför *ämneseområde* (7), *geografisk placering* (7) och *karriärmöjligheter* (7). Lönenivån, som brukar framhållas som ett argument för att söka sig till den privata sektorn, spelade dock en betydande roll för endast en person.

Utöver alumnernas personliga ambitioner kan såklart även en ökad efterfrågan på kommunikationsexpertis inom den privata sektorn i relation till den offentliga även spela en roll. Valet av sektor är dock inte alltid okomplicerat. En av respondenterna som arbetar inom den privata sektorn upplever det som svårt att hitta ett arbete inom det kommersiella fältet som överensstämmer med de egna värderingarna:

Om man jobbar inom reklam och den delen av kommersiell kommunikation så blir fler och fler personer ... man drivs ju av värderingar, och i det här fallet är [företaget där respondenten jobbar] väldigt värderingsstyrt. Det var en stor grej för mig. Sedan finns det inte så många andra bolag i Sverige man vill jobba på om man arbetar inom kommunikation.

(30-årig media manager)

5.2.8 Vilken är din nuvarande yrkestitel?

När respondenterna uppger sina arbetstitlar är det enbart *kommunikatör* (6) samt *content manager* (2) som förekommer fler än en gång. Det pekar på att en kandidatexamen i MKV kan leda till en bred armada av yrkestitlar inom kommunikationsfältet. De resterande 17 respondenter arbetar i dag som *kommuni-*

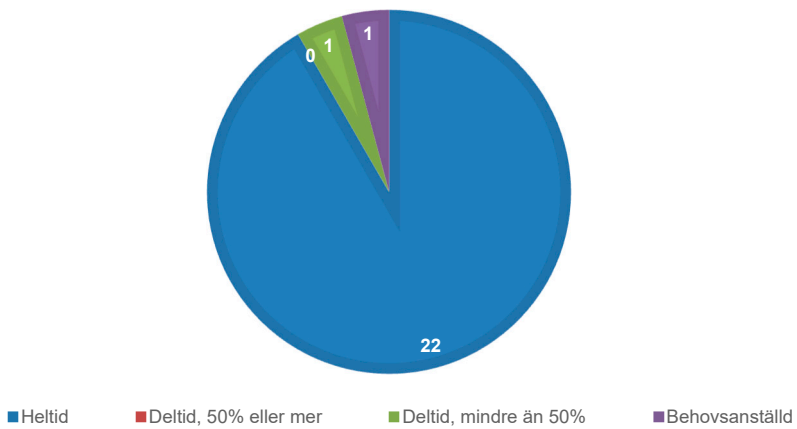

kationsstrateg, innehållsstrateg, digital marknadsförare, media manager, PR-specialist, processspecialist, producent och projektledare, projekt- och gruppleadare, projektledare och PR-manager, arbetsledare, agent och kontorschef, butikschef, frilansskribent, skribent och översättare samt jobbcoach. Värt att notera från ovanstående uppräknig är att det bland alumnerna finns en hel del som arbetar som *chef, manager, strateg, specialist* eller *ledare*.

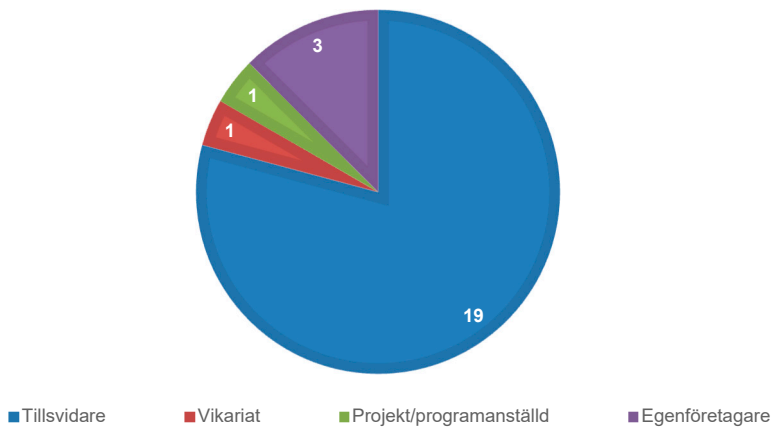
5.2.9 Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

Eftersom samma yrkestitel inom kommunikationsfältet kan ha varierande arbetsuppgifter beroende på arbetsplatsen så är det av värde att konkret reda ut vad alumnerna sysslar med i sitt dagliga arbete. *Strategi* är en ofta återkommande komponent, bland annat i form av ”strategiskt ansvar för webb och digitala plattformar”, ”se till att bolagets strategi kommer in i marknadsföringen”, ”strategiskt ledarstöd” och ”strategisk utveckling i kommunikationsfrågor och innehållsproduktion”. Även om flera av dessa även arbetar med att ta fram material (framför allt genom att skriva artiklar och texter) så är det tydligt att alumnerna efter en handfull år i arbetslivet inte enbart sysslar med innehållsproduktion, utan i stor utsträckning även tar aktiv del i planerandet och utvecklandet av organisationens verksamhet. Som framkommer i sektion 5.3.4 så kan respondenter som utför detta arbete i hög mån peka på hur deras utbildning i MKV kommer till nytta när de utför dessa strategiska arbetsuppgifter. Tre respondenter berättar att de har personal- och/eller budgetansvar medan två uppger att de sysslar med projektledning.

5.2.10 Hur mycket arbetar du med din huvudsakliga sysselsättning?

5.2.11 Vilken är din nuvarande anställningsform?

Siffrorna ovan visar med all tydlighet att en kandidatexamen inom medie- och kommunikationsvetenskap har mycket goda förutsättningar att leda fram till såväl heltidsarbete som en tillsvidareanställning. De två respondenter som uppger att de inte arbetar heltid är båda egenföretagare, varav en nyligen sagt upp sig från sitt ”tråkiga fasta jobb”. Respondenten som i dag arbetar på ett vikariat har tidigare haft fast anställning, och respondenten som är projektanställd har befunnit sig på sin arbetsplats i nästan ett år.

I alumnundersökningen från 2011, som fokuserade på nyligen utexaminerade alumner, framkom det att en tredjedel av respondenterna som var ute i arbetslivet hade en tillsvidareanställning (Rosén 2011). Att samma siffra i den här undersökningen är upppe i 79 procent ger, trots det begränsade omfånget, ytterligare en fingervisning om att våra alumner på sikt verkar lyckas bra med att etablera sig på arbetsmarknaden.

5.2.12 Upplever du att din kompetens från studierna i MKV efterfrågas på arbetsmarknaden?

Omkring tre femtedelar av respondenterna upplever att deras kompetens efterfrågas på arbetsmarknaden. Bland de som är osäkra eller inte ser en efterfrågan är det flera som anser att en examen inom kommunikation efterfrågas, men att det som arbetsgivaren konkret söker i hög grad kretsar kring praktiska kunskaper och inte den teoretiska kunskap som de erhöill under utbildningen i MKV. Två respondenter exemplifierar detta genom att klatschigt säga ”att skriva uppsatser om franska sociologer har inte gett mig så mycket i arbetslivet” (33-årig social media producer) respektive ”jag kan inte säga att det jag lärt mig om någon tysk filosof är något jag använder mig av i det dagliga arbetet” (31-årig projektledare och PR-specialist). Gällande vilka konkreta praktiska inslag som efterfrågas lyfter de fram behärskandet av grafiska program, sociala medier, film och produktion. Dessa respondenter gör med andra ord en uppdelning mellan praktiska färdigheter och teoretisk kunskap där de mer generella och tidlösa färdigheterna som utbildningen lär ut genom arbetet med teorierna – som till exempel kritiskt tänkande, analys och strukturering – utelämnas. En respondent svarar att det främst är de praktiska erfarenheter som efterfrågas, medan allt annat är ”grädden på moset” (32-årig kommunikatör).

Bland de som upplever en efterfrågan finns respondenter som betonar att de ”verkligt” eller ”definitivt” känner sig eftersökta på arbetsmarknaden. En respondent, som även studerat ekonomi, svarar att han tycker att efterfrågan beror på hur man använder kompetensen, och att han i sitt dagliga tänk använder

MKV ”tusen gånger mer än företagsekonomi” (30-årig media manager). En annan säger att kompetensen kanske inte är den mest efterfrågade, men att man blir mer eftertraktad så fort en fått en fot in på arbetsmarknaden. En tredje, som anser att det finns en efterfrågan, riktar samtidigt kritik mot arbetsgivarna, som enligt honom i arbetsannonserna ställer orimliga krav på antalet färdigheter som efterfrågas:

Om man egentligen kollar på vad är för platsannonser som kommer ut i MKV, kommunikation och liknande så har arbetsgivaren orealistiska ... alltså de söker en person som inte finns. Oftast söker de en hel marknadsavdelning i en person. Det är både intern och extern kommunikation, det är webben, det är tryck, det är video, det är allt i ett. Vill de ha en som gör ett halvdant jobb och som kommer gå in i väggen eller någon som kräver tre månadslöner för att göra allt och jobba dygnet runt? (34-årig arbetsledare)

5.3 Utbildningsrelaterade frågor

5.3.1 Vilka är dina helhetsintryck av utbildningen? Vad är du nöjd och mindre nöjd med?

Respondenterna har överlag ett positivt helhetsintryck av sin utbildning i MKV. Detta uttrycks bland annat på följande sätt:

Helhetsintrycket är att det är en väldigt bra grund för att arbeta inom samhällsvetenskap, inte bara som kommunikatör. Att kunna analysera och ta till sig stora mängder information och göra den begriplig är relevant inom jättemånga områden. (31-årig kommunikatör)

Jag minns det som att det var väldigt intressant och bra, jag gillade de teoretiska delarna eftersom jag tyckte det var spännande att skriva uppsatser och att man kunde gå vidare och ta en master [...] När jag ser tillbaka så känns det som att det var det väldigt roligt, jag har kvar kurslitteraturen och tycker att det är en spännande grund att ha. (31-årig content manager)

Jag är väldigt nöjd med utbildningen, även om kunskaperna som förts över kanske inte är de mest efterfrågade. Jag sade senast igår att jag inte ångrar att jag läste det. (32-årig kommunikatör)

På följdfrågan vilka konkreta aspekter av utbildningen som studenterna är nöjda nämner flera respondenterna lärarna och föreläsningarna, kursernas innehåll, samhällsperspektivet på medier, det analytiska förhållningssättet samt möjligheten till praktik:

Det var en utbildning som för mig var en perfekt introduktion till det akademiska, samtidigt som den lät mig verkligen utveckla min analytiska förmåga. Den har påverkat mitt tankesätt väldigt mycket. Jag fick utrymme för att utvecklas. Väldigt bra föreläsare och god akademisk kvalitet. (27-årig digital marknadsförare)

Jag är nöjd med lärarna, de var jättebra. Intressanta föreläsningar och bra tempo. (31-årig content manager)

Det var väl att jag gillar samhällsperspektivet, det är intressant, allmänbildande och viktigt att ha med sig. De olika delkurserna tyckte jag alla var väldigt intressanta. (29-årig kommunikatör)

En sak till som var bra var att det var typ första gången som jag läste något där det var så mycket fokus på jämställdhet. Detta var på den tiden när det fortfarande var fult att kalla sig feminist. Det var så soft med kurslitteratur som tog upp jämställdhet och det var som ”Wow, tack så jättemycket för att ni uppmärksammar detta för andra avdelningar är lite *lost*”. (33-årig social media producer)

En respondent, som sammanfattar sitt helhetsintryck av utbildningen som ”svinbra”, berättar i detalj hur den första tiden på utbildningen blev en smärre chock:

Det var en ögonöppnare för mig. Jag hade gått ekonomi innan och hade högsta betyg i allt. Jag börjar MKV, gör första inlämningsuppgiften och får från [läraren] kommentaren ”Helt obegripligt”. Jag var helt jävla chokad, vad fan är det som händer? Då blev det såhär ”Jävla gubbe, vad gör du?” (skrattar). Men jag insåg också att här finns det något som jag bevisligen är jävligt dålig på. Det är en universitetskurs på grundnivå i kommunikation, som jag ville tro att jag var hyfsat bra på, men tydligen är jag sämst. ”Shit vad jag måste stappa upp mitt game om det här ska bli till något”. (31-årig media manager)

När samma respondent därefter berättar om vilka konkreta aspekter som han är nöjd med återvänder han till den första tiden på grundkursen, och berättar hur det gick till när studenterna plötsligt insåg hur de skulle förhålla sig till kunskapen som lärdes ut:

Eftersom många trodde att det skulle var mer praktiska kurser – ”hur ska du göra det här på bästa sätt” – så blev man chockad att det inte var så. Då kommer jag ihåg att Tina Askanius [tidigare forskare vid institutionen] gick in och gjorde en liten föreläsning om att teorin är grunden till alla andra modeller. Hon förklarade att hon fattar att alla vill jobba inom reklam och göra kommunikativa koncept, men sedan körde hon en snabbföreläsning om att teorin är grunden till alla de modeller och koncept som ni vill använda. Det tror jag var väldigt nyttigt, för då kunde människor fatta varför man skulle använda sig av dem. Det blev också en ögonöppnare för mig; om jag fattar jag de här bitarna så är det största möjligheten för mig att fatta kommunikation. Ta den där sura gubben [Raymond Williams] som skrev ”On television” och som *rageade* om TV. Vi var bara ”vad fan, den här boken är 50 år gammal – hur kan det vara relevant?”, innan man insåg att det är samma beteende hos människor som sker när tv-spel senare kom in. Då blev allt i hela utbildningen relevant, att det här är teorier som attackerar den här typen av beteende och man kan ställa frågan var i dagens samhälle som vi ser liknande beteende. Därefter försökte man bara anamma så mycket grejer som möjligt. (31-årig media manager)

I sitt svar lyfter respondenten den teoretiska tyngden som något positivt. Även om flera av studenterna ställer sig positiva till de teoretiska perspektiven så finns det även de som sammanfattar sina helhetsintryck med att de upplevde utbildningen som alltför teoretisk:

På ett personligt plan var det väldigt intressant och utvecklande. Men när jag var klar kände jag inte att jag hade alla de praktiska kunskaperna som skulle behövas. (29-årig kommunikatör)

Jag skulle säga att det var bra om man vågade vara lite mer praktisk och jobba lite mer med case i utbildningen. Bra med sociologiska teorier som ger grund, men det hade känts mer värdefullt om man fick omsätta dessa i projekt. Nästan nödvändig att få med sig erfarenhet från en praktik, annars kan det vara svårt när man kommer ut. (31-årig kommunikatör)

Det är främst avsaknad av praktiska inslag [svar på frågan vilka inslag respondenten är mindre nöjd med]. Därför valde jag att komplettera med medieteknik, då satt man och jobbade med olika dataprogram som Photoshop och Illustratator – program som jag sedan märkte att jag hade stor nytta av när jag jobbade på en PR-byrå. Självklart kan man välja till sådana kurser, men i MKV skulle jag åtminstone vilja ha lite mer skrivkunskap. Eftersom det mesta man jobbar med inom media ändå är att man

ska kunna kommunicera, inte bara muntligt utan även skriftligt. Där skulle de kunna få in någon del av det. (33-årig jobbcoach)

Den upplevda avsaknaden av praktiska inslag kopplas i många fall ihop med, som en av respondenterna uttrycker det, ”den klassiska frågan hur förhållandet mellan utbildning och arbetsliv ser ut”. I och med att respondenterna nästan uteslutande lyckats hitta en trygg anställning som ligger i linje med deras utbildning kan man fråga sig om respondenternas föreställning gällande sin bristande anställningsbarhet, som Schoug (2009: 20) argumenterar, snarare rör sig om ett kommunikationsproblem än ett ”bryderi rörande utbildningens innehåll”. Som framgår i stycke 5.3.5 upplever flera av respondenterna att de i takt med åren fått en större uppskattning för sina förvärvade kunskaper, vilket framstår som ytterligare ett argument för att en tydligare kommunikation kring nyttan av utbildningens teoretiska inslag skulle göra mycket för att lugna studenter som, likt nedstående respondent, känner oro inför att ta steget ut på arbetsmarknaden (möjliga förslag på hur detta konkret skulle kunna gå till diskuteras senare i rapporten):

[Jag var mindre nöjd med] känslan hur man ska använda sig av sakerna man lärde sig. Känslan av att man får ett kritiskt tankesätt, men det är inte givet för hur man för det vidare på ett konstruktivt sätt. Inte så givet hur man tar det vidare in i yrkeslivet. Jag ser tillbaka på det som att man stod rätt mycket på ruta ett när man var färdig; man har en stor och bred verktygslåda men inte så mycket konkret förståelse för vad man egentligen har lärt sig. Först i efterhand kan man kanske förstå det stora värdet. (30-årig innehållsstrateg)

En intressant språklig detalj som knyter an till ovanstående diskussion kring yrkeslivsanpassning är hur tre av respondenterna väljer att prata om arbetslivet som *verkligheten*:

Utöver praktiska moment [hade jag önskat] studiebesök, mer information om hur det fungerar på en arbetsplats där man jobbar som kommunikatör. Mer inslag från *verkligheten*. (34-årig webbkommunikatör)

Jag tyckte det var en bra utbildning och jag lärde mig mycket utan att förstå det själv. Tror man inte får det på mer praktiska linjer. Å andra sidan kände jag också att jag kom ut och inte visste alls hur *verkligheten* fungerar. Jag visste inte vad arbetsuppgifterna innebär. (31-årig content manager)

I Jönköping [där respondenten läste sin grund- och fortsättningskurs] så ingick en praktikdel på programmet redan termin tre, vilket jag tyckte var superbra. Det hjälpte mig få en mer kvalificerad praktikplats i nästa omgång. Jag tror det är viktigt med den kopplingen till *verkligheten* i ett tidigt skede. (30-årig kommunikationsstrateg)

Utan att dra igång en längre filosofisk diskussion är det intressant att kasta ut frågan vad denna tanke om *verkligheten* säger om synen på universitetet. Om det är arbetslivet som utgör verkligheten, vad är det då för icke-verklighet som universitetet representerar? Ordvalet signalerar en hierarkisk uppfattning där universitetet, med dess teoretiska tyngd, framställs som världsfrånvänt eller mindre agendasättande i relation till arbetslivet. Svenskt näringsliv använde sig av samma ordval i rubriken till rapporten "Akademi eller verklighet" (2007), där författarna uppenbarligen ansåg att dikotomin var så pass given att den inte ens behövde förklaras i själva rapporten. Denna upplevda klyfta, där arbetslivet i vissas ögon blir synonymt med verkligheten, hade varit intressant att analysera och problematisera i framtida studier gällande bildning och yrkeslivsanknytning.

En sista aspekt som en handfull studenter upplever att de är mindre nöjda med kretsar kring mängden självständigt arbete. Här hade vissa velat se fler föreläsningar och mer lärarledd tid. Den begränsade kontakttiden mellan studenter och föreläsare är inte på något sätt unik för MKV, utan en utmaning som framför allt humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningar kämpar med. Eftersom studenterna i många fall saknar de färdigheter i självständigt arbete som en utbildning med lägre kontakttid mellan föreläsare och studenter i högre grad förutsätter, riskerar utbildningsprocessen att bli lidande när de ekonomiska realiteterna gör det omöjligt för lärarna att tillbringa mer tid med studenterna (Fuchs, Enbom & Ivarsson 2016).

5.3.2 Vilka färdigheter lärde du dig under utbildningen?

När respondenterna listar vilka färdigheter de lärt sig under utbildningen är det framför allt två kategorier som dominerar. Den första kretsar kring *kritiskt, analytiskt och strategiskt tänkande*, en färdighet som framstår som viktig och gynnsam oberoende av yrkesval. Den andra kategorin, som i och för sig på många sätt smälter ihop med den första, utgörs av svar där respondenten berättar hur utbildningen gav dem en förståelse för medias roll i ett större samhälleligt och sociologiskt perspektiv. En förståelse för medias betydelse för människor och hur kommunikation sker på mottagarens villkor:

Att förstå medielogiken: Om "C" händer, varför händer det? Verktyg att förklara för andra medarbetare varför det blir på vissa sätt och att förklara för kärnverksamheten varför det inte händer något bara för att man har en jättebra nyhet. (32-årig kommunikatör)

Det ger ett förhållningssätt och ett tankesätt som man inte har annars. Man får ett sätt att tänka på problem och frågeställningar och kommunikativa utmaningar som man inte har om man inte har någon utbildning. Även om alla teorier under utbildningen kanske känns väldigt långt ifrån det man sedan ska göra så är det väldigt användbart att ha i bagaget. (30-årig kommunikationsstrateg)

Bland de mer konkreta praktiska färdigheterna framkommer inslag som förmåga att uttrycka sig i skrift, hålla presentationer, samarbete i grupp och att ge feedback. Även dessa färdigheter kan lätt argumenteras vara *generiska* eller *överförbara*, det vill säga att de "kan användas i olika sammanhang och kontexter" (Lindberg 2016). Detta utforskas vidare i nästa stycke.

5.3.3 *Upplever du att du i ditt yrkesliv har nytta av din utbildning i MKV? På vilket sätt (inte)?*

Jag tror att man lär sig att tänka på ett nytt sätt. Tror det är enklare att förstå sig på helheten [...] Kanske att utan egentligen veta så kan jag tänka mig att det enklare att förstå sig på strategi och se hela företagets arbete (31-årig content manager).

Inledningsvis kan det konstateras att de allra flesta av respondenterna (23 av 25) anser sig ha nytta av sin utbildning i MKV. Så på vilka sätt kommer färdigheterna till mer konkret nytta i det dagliga arbetet? Ovanstående citat exemplifierar att respondenterna inte alltid har lätt att återge konkreta arbetssituationer där de applicerar sina kunskaper, men att utbildningen gett dem ett kritiskt och analytiskt sätt att tänka. Ett tankesätt som flera respondenterna hävdar att de *alltid* eller *hela tiden* har med sig:

Jag upplever att den i första hand har gett mig en abstrakt förmåga till kritiskt tänkande, att sätta sig in i hur andra personer tänker och förstår saker på olika sätt. Och varför det kan vara så. Det känner jag att *jag har nytta av hela tiden* i mitt yrke. (27-årig digital marknadsförare)

Ja, jag tror jag har haft nytta av dem på så sätt att det är *något man alltid har med sig i bakhuvudet*. Sedan kan jag inte påstå att jag i mitt dagliga arbete har fått praktiska kunskaper som jag hela tiden använder mig av, men tror ändå den gett mig en grundläggande kunskap som jag har nytta av när jag jobbar. (29-årig kommunikatör)

Det är när det gäller att ha det här lite mer konstruktivistiska perspektivet på kommunikation och verkligheten. Man lär sig rätt så tydligt vad kommunikation i grunden handlar om, alltså att forma och skapa en verklighet. Det kan man konkret ta med sig in i yrkeslivet – hur man på sikt arbetar med kommunikation och arbetar gentemot sina målgrupper. Det kanske låter väldigt okonkret, men *det är en färdighet som man har med sig hela tiden*. Det blir så *naturligt* för en att *man kan förkroppsliga det*. (30-årig innehållsstrateg)

En mer konkret återkommande nytta, som ovanstående respondent även är inne på, är förmågan att målanpassa kommunikation. Denna förmåga begränsas inte till alumner som renodlat arbetar med kommunikation. Två av respondenterna som arbetar som butikschef respektive arbetsledare berättar hur de i sitt ledarskap drar nytta av sin utbildning, vilket även respondenten som arbetar som jobbcoach anser sig ha i sitt dagliga möte med människor:

Jag håller möten inför en stor grupp ett par gånger i månaden. Där är det helt klart så att det är mycket som jag tagit med mig från utbildningen i hur jag lägger upp dem för att hålla alla mötesdeltagarna pigga. Även gällande mötesinnehållet i sig och att kunna dela ut positiv och negativ feedback på ett bra sätt. (34-årig butikschef)

Jag har haft mycket nytta av [min kunskap om] att kommunikation sker på mottagarens villkor, att envägskommunikation inte fungerar särskilt bra. Man måste alltid få ett kvitto på att den andra förstått vad man menar. Det märker man när man kommer in i en ledarroll när man ska leda och motivera människor. Visst, man kan peka med ena handen men man får inget resultat på det. [...] Det är mycket som kommer igen när man har ledarskapsutbildningar. Väldigt mycket om kommunikation, då tänker man att "detta har man hört innan". Man vet hur teorierna fungerar och varför man lär ut det. Man har alltså grundkunskaperna redan när man kommer in på utbildningen, vilket känns rätt skönt. (34-årig arbetsledare)

När jag jobbade med PR så hade jag definitivt nytta av element som kom upp på utbildningen. Sedan jag bytt bransch så skulle jag säga att ... Som sagt, jag har användning av att ha kommunikation i åtanke här eftersom

jag sitter i möte med många människor. Liksom, hur en ska kommunicera för att nå fram till olika målgrupper. (33-årig jobbcoach)

Utöver praktiska färdigheter som skrivande, strukturering och strategiskt tänkande så berättar vissa respondenter att de har nytta av utbildningen vad gäller att förstå hur organisationer och företag fungerar. Detta inbegriper, som respondenten nedan berättar, en förmåga att kunna ställa sig utanför organisationen och att veta hur man ska kommunicera förändringar inom organisationen:

Jag vet inte om arbetsgivaren ser det eller inte, men jag upplever att det hjälper mig att förstå i vilken omvärld som min arbetsplats befinner sig i. Kommunikatörsyrket handlar mycket om att ställa sig utanför organisationen för att kunna göra bedömningar, och den biten har man fått med sig. (32-årig kommunikatör)

Jag tänker i allt, jag märker att man har ett helt annat förhållningssätt till hur människor fungerar och hur vi tar till oss information. Som man inte har med sig om man inte läst om teorier kring detta. Om vi ska förmedla en organisationsförändring, om vi ska införa något nytt eller om något har hänt så kan jag använda dem [teorierna] för att förstå hur vi behöver formulera oss och vad vi behöver ta hänsyn till. (30-årig kommunikationsstrateg)

Sammanfattningsvis så framkommer det med all tydlighet att färdigheterna som respondenterna lärt sig under utbildningen kommer till nytta – både inom olika yrken och inom såväl strategiskt som operativt arbete. Ovanstående reflektion, att man inte har med sig förhållningssättet om man inte studerat teorierna, blir än mer tydligt när vi går vidare till att utreda huruvida alumnerna i takt med åren upplever en större eller mindre uppskattning för sin utbildning.

5.3.4 Har du i takt med åren fått större eller mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen? På vilket sätt?

Även om denna fråga inte ställdes med färdiga svarsalternativ framgår det att majoriteten upplever att deras uppskattning av utbildningen har ökat i takt med åren. Det är enbart tre av respondenterna som nämner att deras uppskattning i mer eller mindre mån har minskat.

På vilket sätt motiveras då denna ökade uppskattning som flera upplever med åren? Även här har respondenterna ibland svårt att sätta fingret på exakt varför

de landar i den slutsatsen, men bland de som vidareutvecklar sitt resonemang lyfter flera fram att de har blivit medvetna om sin kompetens i mötet med kollegor på arbetsplatsen:

Jag tror att jag fått en större uppskattning, i och med att ... återigen det här med att jag utvecklade min analytiska förmåga väldigt mycket. Jag märker att det inom finanssektorn, som jag jobbar i, är svårt att hitta människor som faktiskt kan uttrycka sig i skrift på ett vettigt sätt. (33-årig processpecialist)

Större skulle jag säga. Jag är väldigt tacksam för att jag har läst det. Man har ett annat tänk, när man sitter och resonerar med folk som inte har läst MKV så förstår man att ens kunskaper har följt med en. (31-årig kommunikatör)

Återigen det här med att kunna placera sin organisation i en större kontext, i en annan värld än där organisationen ofta placerar sig själv. Att kunna bistå med det perspektivet till ledningsgrupper. Det blir mer och mer, och varje år hittar man ett tillfälle där det som händer rent praktiskt i organisationen stämmer över med det som man läst om, och då blir man inte lika överraskad när det händer. (32-årig kommunikatör)

Inte förändrats så jättemycket, men jag skulle säga att jag hela tiden, även under perioder när jag kände att jag saknade vissa praktiska delar, kan känna att det finns en skillnad gentemot dem jag träffat som inte gått en gedigen akademisk utbildning. Jag tror att man får med sig ett annat självförtroende, som jag tror var en av anledningarna till att vågade jobba som handläggare och pröva ett annat fält. Man har med sig den samhällsvetenskapliga grunden som inte läser en till att bara jobba som grafiker eller kommunikatör, utan jag har med mig en annan bredd som verkligen är applicerbar inom en massa olika fält. (31-årig kommunikatör)

I början kändes det lite som att ”Gud nu kastas jag ut i det här och ska faktiskt göra en massa saker som jag inte är förberedd på”. Men med tiden har jag verkligen förstått det här med tänket, att kommunikation är ett ämne som är lite luddigt och som alla tycker är kul och vill kunna lite. Då tycker jag det är skönt att inse att jag med tiden förstått att jag har att jag har en helt annan förståelse och kunskap som man inte har om man inte läst. (30-årig kommunikationsstrateg)

Värdet av en utbildning i MKV verkar med andra ord framkomma allt tydligare i takt med att alumnerna ser vilka egenskaper som andra personer inom deras

arbetsfält saknar. Ovanstående respondent målar upp ett narrativ där hon vid tiden för examinationen inte kände sig redo för arbetsmarknaden, bara för att med tiden allt mer inse att det kritiska tänkandet hon fått med sig skänker henne en trygghet på arbetsplatsen. En liknande utveckling framkommer i följande respondents berättelse:

Jag har fått en större uppskattning. Det är när jag själv märker att jag så tydligt kunnat använda mig av allt från utbildningen i arbetslivet. Det var inte lika självklart när jag var klar med det. Jag kände inte riktigt att jag hade en titel eller visste vad jag var, det var inte lika tydligt som med en yrkeslivsförberedande utbildning. Där har det varit roligt och härligt att få det bekräftat hur värdefullt det varit för mig. (34-årig butikschef)

Ovanstående citat reflekterar en oro som flera respondenter från KOM:s olika ämnen upplever när de avslutat som utbildning: en upplevelse att de inte riktigt vet vad de "har blivit" eller hur kunskapen de förvärvat ska kunna appliceras inom yrkeslivet eller göra dem attraktiva för arbetsgivare (jfr. med alumnerna från journalistikprogrammet, som tycks erhålla en tydligare yrkesidentitet). Med tanke på det höga antalet respondenter som i dag har kvalificerat arbete så framstår denna oro som tämligen obefogad. En nyckel för utbildningen blir därmed att tydligare kommunicera till studenterna att även om de har svårt att förstå hur teorierna ska komma till nytta i deras arbetsliv, så finns det mycket som talar för att de på sikt kommer gynnas av denna bakgrund i jämförelse med framtida kollegor som endast har praktiska kunskaper i olika program. Ovanstående respondent avslutar intervjun med att skicka just en sådan hälsning till nuvarande studenter:

Som sagt, jag tycker återigen att det tog några år innan jag förstod hur värdefullt det var. Ska jag lämna kommentar till de som läser nu så är det att man måste landa lite i det efteråt. Man ska inte ångra att man har läst det bara för att man inte får napp direkt. Ge det tid lite tid så kommer man bli påmind i hur mycket som man har med sig från utbildningen när man är ute i arbetslivet. (34-årig butikschef)

5.3.5 Din uppsats intogs i serien *Förtjänstfulla examensarbeten*, har den publiceringen betytt något för ditt efterföljande arbetsliv? Hur så?

Hösten 2007 påbörjades, med särskilt avsatta medel från Samhällsvetenskapliga fakulteten, ett kvalitets- och utvecklingsarbete för att höja standarden på uppsatserna i MKV. Som ett led i detta arbete har institutionen valt att belöna uppsatserna som på ett eller annat sätt höjer sig över mängden. Det görs genom att de särskilt förtjänstfulla uppsatserna publiceras i en rapportserie: *Förtjänstfulla examensarbeten i MKV* (FEA). För att nomineras till rapportserien krävs inte enbart högsta betyg, utan dessa uppsatser har alla utmärkt sig utöver betygskriterierna.

Från 2008 och framåt har hittills 28 bearbetade versioner av olika studenters kandidatuppsatser publicerats i serien. Eftersom det från institutionen uttrycktes ett speciellt intresse för att utreda huruvida dessa alumner har haft någon nytta av publiceringen bestämdes det att en viss andel av respondenterna i studien skulle bestå av just så kallade "FEA-studenter". I slutändan ingick fem stycken FEA-studenter i omfånget, det vill säga en femtedel av det totala antalet respondenter.

När dessa alumner reflekterar kring vad publiceringen har betytt för dem så är det framför allt två aspekter som kommer fram. För det första har publiceringen kommit till nytta i samband med arbetsintervjuer:

Den har kommit upp på alla arbetsintervjuer jag varit på, i varje fall de tjänster jag fått. Jag har med det i mitt cv, vilket är något man har nämnt och jag tror det ses som meriterande. Jag kan inte tänka att någon läst den eller förstår nyttan, men det ser bra ut. (28-årig digital marknadsförare)

Jag tror att bara att kunna skriva det på cv:t ... När jag fick mitt första jobb så frågade de mycket om den. Jag berättade vad den handlade om, att den hade publicerats och blivit nominerad till JUSEK:s samhällspris, sådana grejer. Det är såklart jättebra att ha, och jag skrev om ett väldigt intressant ämne. På så sätt har uppsatsen verkligen betytt mycket och bidragit till mitt cv på ett bra sätt ur ett karriärsperspektiv. (32-årig projektledare och PR-manager)

Den andra aspekten som framkommer är att även om publiceringen kanske inte har haft direkt inverkan på yrkeslivet så har det betytt mycket för självförtroendet:

För mig själv, i min egen självkänsla, har det betytt jättemycket [...] Det har gett mig en trygghet i att jag kan det jag är utbildad till. Eftersom den

var inriktad på genus så blev det också ett intyg att jag är bra på genusanalys. (28-årig skribent och översättare)

Självförtroendemässigt var det ett jättebra kvitto att man visste vad man höll på med. Jag tyckte det var svårt och hade problem när jag skrev min B-uppsats, så då var det ännu skönare att under C-uppsatsen känna att det här gjorde jag ändå bra. Att jag förstår metodiken och hur jag skulle tänka när det kommer till att göra forskning. Så det var absolut jättebra för mitt självförtroende att känna att jag hade med det här i ryggen när jag väl skulle ut i yrkeslivet. (31-årig kommunikatör)

Den femte respondenten svarar med samma vokabulär att han uppfattade publiceringen som ett kvitto på att uppsatsarbetet hade gått bra. Han har även bjudits in till Komvux och en skola i Malmö för att berätta utifrån sin uppsats:

De [skolan] har haft temadagar om medier och kommunikation, och där jag har jag väldigt mycket använt uppsatsen som grund när jag pratat om *fake news* och teknikberoende och den biten. De var även så att de kom i kontakt med mig för att de läst min uppsats. (30-årig innehållsstrateg)

Att i bredare mening analysera och jämföra FEA-studenternas yrkesliv i jämförelse med övriga studenter känns inte motiverande med tanke på det lilla urvalet. Även om ingen av respondenterna i fråga stannat kvar inom universitetsvärlden (tre stycken har dock läst en master) så finns det exempel på andra FEA-studenter som till exempel gått vidare till doktorandstudier. Det som däremot kan konstateras är att respondenter uttrycker uppskattning för publiceringen på både det privata och det professionella planet. Därmed tycks det finnas ett gott underlag för KOM att fortsätta publiceringen av förtjänstfulla examensarbete.

5.3.6 Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?

Respondenternas svar tar på många sätt vid där resonemanget kring vilka inslag som alumnerna är mindre nöjd med på utbildningen slutade. Det som alumnerna i efterhand framför allt saknade på sin utbildning är mer lärarledd tid, utlärandet av praktiska färdigheter och en tydligare koppling till yrkeslivet. Med andra ord är respondenterna framför allt mindre nöjda med att vissa moment *inte* erbjöds på utbildningen, snarare än missnöjda med kvaliteten på de moment som väl ingick.

Gällande den bristande yrkeslivskopplingen kommer alumnerna även med konkreta förslag på hur steget mellan akademien och arbetslivet kunde förkortas. Två typer av åtgärder förekommer mest frekvent. Den första kretsar kring att arbeta mer *case-baserat*:

Kanske lite fler grupparbeten som är ”lite mer på riktigt”. Att jobba med riktiga case. Vi hade ändå kriskommunikation, och då kunde man ha kopplat till hur det är i världen i dag, till exempel det som hänt på Dramaten. Ta ett sådant case och jobba med det, eftersom det är sådant du kommer göra på riktigt. (33-årig agent och kontorschef)

Jag skulle säga att om man fick arbeta lite mer med någon form av case. Det är väldigt teoretiskt och akademiskt när man skriver uppsatserna, och jag förstår att det är svårt att frångå, men om man fick utrymme att arbeta med någon form av case vid något tillfälle som är mer förankrat i arbetslivet. De hade jag tyckt var intressant. (34-årig butikschef)

Jag skulle säga att det skulle vara bra om man vågade vara lite mer praktisk och jobba lite mer med case i utbildningen. Det är väldigt bra med mycket sociologiska teorier som ger en bra grund, men utbildningen hade känts ännu mer värdefull om man fick omsätta den i lite olika typer av verklighetsnära projekt. Den pusselbiten var nästan nödvändig att få med sig från en praktik innan man börjar jobba, annars kan det vara svårt när man kommer ut. (31-årig kommunikatör)

Lindberg (2016:104) kategoriserar efterfrågan på case-baserat arbete i utbildningens genomförande under kategorin *nyttoperspektiv på högre utbildning*. Inom nyttoperspektivet är färdighetsträningen central, vilket innebär att praktiska inslag (gärna i form av praktik på en arbetsplats) och realistiska övningar lyfts fram som viktiga. Detta kan jämföras med ett mer bildningsorienterat perspektiv, som istället fokuserar på material som tränar studenterna i bildad kommunikation och som utmanar studenternas tankar och tidigare kunskaper. Dessa perspektiv behöver givetvis inte stå i motsättning till varandra, men läst genom Lindbergs kategorisering så verkar respondenternas samlade reflektion vara att bildningsaspekten ges för stort utrymme på bekostnad av den praktiska appliceringen av utbildningen.

Den andra åtgärden som återkommer är förslaget att tidigare studenter och personer verksamma inom olika yrken i högre grad borde bjudas in för att berätta om sitt yrke. Här återkommer vi till användningen av ordet *verkligheten*:

Det skulle ha varit intressant att ha studiebesök eller föreläsare som kommer ifrån olika delar yrkeslivet som knyter an till de teoretiska delarna. För att få en bild av hur det här kommer till uttryck i verkligheten? (31-årig kommunikatör)

Jag skulle vilja ha haft studiebesök, fått mer information om hur det fungerar på en arbetsplats där man jobbar som kommunikatör. Mer inslag från verkligheten. (34-årig webbkommunikatör)

Det enda jag kommer ihåg var att vi hade en dag när det kom folk och berättade om sina jobb och förklarade vad deras titel var, vad de gjorde för uppgifter. Det var väldigt givande, men det vara bara en enstaka gång. Kanske lite mer sådant, exempel på yrken som man kan jobba med. Lite mer typen av information om arbetsmarknaden. (32-årig projektledare och PR-manager)

Mer gästföreläsare dessutom, tror det finns jättemånga inom branschen som gärna skulle göra det men som aldrig får frågan. (33-årig agent och kontorschef)

Utbildningens hantering av efterfrågan på mer yrkeslivskoppling ska givetvis diskuteras i ljuset av att det i dagsläget erbjuds en praktikkurs som uttalat syftar till att erbjuda en möjlighet för studenterna att tillämpa sina färdigheter inom yrkeslivet. När det kommer till att bjuda in alumner eller andra yrkesverksamma är erfarenheten från institutionens sida att det ofta är svårt att locka studenter till dessa evenemang, eftersom få under studietiden prioriterar inslag som inte "kommer på tentan". Det är först mot slutskedet av utbildningen som tankarna om arbetslivet börjar smyga sig på, och i takt med det ökar kravet på att utbildningen borde vara mer yrkeslivsanpassad. Även om institutionen inte anser att deras uppgift är att agera "arbetsförmedlare" åt studenterna så kan resultaten från undersökningen ligga som grund för framtida diskussioner om hur man bäst kan använda sig av gäster från yrkeslivet. Är det, till exempel, måhända bättre att bjuda in tidigare alumner under kandidatkursen när studenternas fokus allt tydligare skiftas mot yrkeslivet? Med tanke på den positiva bild av alumnerns situation på arbetsmarknaden som framkommer i den här undersökningen hade det varit fördelaktigt om det långsiktiga värdet av färdigheterna kunde kommuniceras till studenterna innan de utvecklar en till synes missvisande självuppfattning som icke-anställningsbara.

Med tanke på att respondenterna även i så pass hög mån önskar att utbildningen skulle ha lärt ut konkreta arbetsverktyg (t.ex. grafik- och redigeringsprogram) så bör utbildningen vara tydlig i sin egen marknadsföring gällande kurser-

nas lärandeändamål. Att alumnernas första arbeten inom kommunikation i regel inbegriper arbete i diverse program ska inte sopas under mattan, inte minst med tanke på att jobbbannonser ofta listar flertalet program som de sökande (i mer eller mindre grad) förutsätts behärska. Däremot kan man från utbildningens sida lyfta fram att det analytiska och kritiska tänkandet, som en respondent uttrycker det, "är svårare att plocka upp på jobbet" i jämförelse med de praktiska färdigheterna. Medan konkreta färdigheter och rena ämneskunskaper ofta har kortare varaktighet (datorprogram och arbetssätt föråldras trots allt) har de generella kompetenserna som programmet lär ut – som till exempel kritiskt tänkande, strukturering och målanpassning – längre livslängd. Dessutom kommer de generella färdigheterna troligtvis till större nytta i takt med att man tilldelas mer ansvar och ledningsuppdrag på sin arbetsplats, vilket förmodligen kan förklara varför så många alumnens uppskattning för utbildningen ökat i takt med åren. Eller som en respondent uttrycker det:

Ibland har jag känt att jag saknat praktiska färdigheter. Design och sådana saker. Men å andra sidan kan man lära sig att trycka på andra knappar någon annan gång. (32-årig kommunikatör)

5.3.7 I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av institutionen gällande frågor kring vidareutbildning och möjliga vägar in i yrkeslivet?

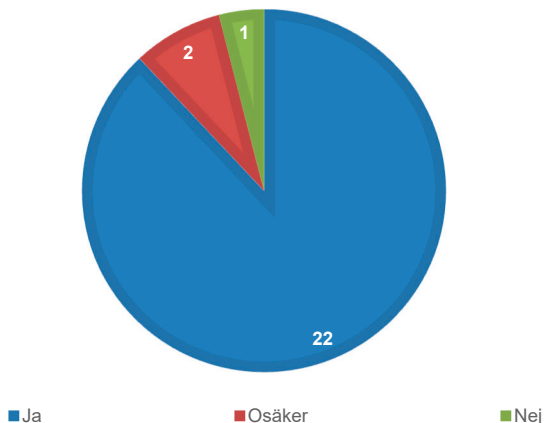
Svaren på den här öppna frågan är svåra att tydligt kategorisera när det kommer till MKV-alumner på kandidatnivå. Flertalet studenter berättar att de inte valde att söka något stöd, varav några tillägger att de säkert hade fått hjälp om de hade bett om det. Dock säger relativt många av respondenterna att de å sin sida inte upplevde att de fick något stöd, åtminstone inte gällande vägar in i yrkeslivet. De respondenter som är nöjda med stödet hänvisar främst till hjälp de fått gällande vidareutbildning.

Det stora antalet respondenter som upplever att de inte erbjudits stöd kan förmodligen kopplas ihop med den generella bilden att alumnerna inte upplever att utbildningen har en tydlig arbetslivskoppling. Enligt Garsten och Jakobsson (2004) har ansvaret för att vara anställningsbar i dag i allt högre grad flyttats över på den enskilde individen, samtidigt som universitets uppgift allt mer kretsar kring att bistå med marknadsanpassade färdigheter som lägger grunden för denna anställningsbarhet. Ängslan inför att inte vara anställningsbar som flera respondenter ger uttryck för begränsar sig dock inte till vilka färdigheter de har lärt sig, utan även vilka kontakter till arbetslivet som utbildningen har hjälpt dem att knyta. En av respondenterna säger att han hade velat ha lite mer "strategisk yrkesrådgivning"

eftersom branschen är så nätverksinriktad, medan andra lyfter fram att det borde uppmuntras till fler mässor eller erbjudas hjälp med att ”sälja in” utbildningen på sitt cv. Med andra ord finns det en förväntan att universitetet ska agera som en slags ”arbetsförmedlare”, ett krav som säkert kan kopplas till de allt mer yrkeslivsorienterade förväntningarna på universitetet (Morley 2001).

I linje med vad som har argumenterats tidigare i kapitlet så kunde den osäkerhet som studenterna känner förmodligen kunna lindras om det långsiktiga värdet av utbildningen tydligare skulle kommuniceras till studenterna när de närmar sig examen. Förhoppningsvis kan även positiva resultat från alumnundersökningar (som denna) via studievägledare kommuniceras ut till blivande och nuvarande studenter. Genom att minska stressen inför vad som följer efter examen så hade institutionen förmodligen även underlättat studenternas möjlighet att fokusera på sina studier och därmed ta till sig utbildningen på ett bättre sätt.

5.3.8 Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?

En klar majoriteten av respondenterna säger att de i dag hypotetiskt skulle kunna tänka sig att läsa om utbildningen igen. Det signalerar tydligt att även om respondenterna lyfter fram aspekter där de önskat att utbildningen hade sett annorlunda ut, så är detta missnöje uppenbarligen så pass marginellt att det inte hindrar dem från att tänka sig att gå om utbildningen.

5.4 Avslutande reflektioner

Baserat på respondenternas svar finns det flera positiva inslag att lyfta fram från utbildningens sida. 5–7 år efter att de tagit ut sin examen har samtliga (med undantag för en som studerar) ett arbete, och de allra flesta har både fast anställning och ett yrke som ligger i linje med sin utbildning. Respondenterna trivs på sina arbetsplatser, är nöjda med sin yrkeslivsutveckling och ser med tiden ett allt större värde med den utbildning i MKV som de erhållit vid KOM.

När det kommer till själva utbildningen är respondenterna mest kritiska till den upplevda bristen på praktiska kunskaper och avsaknaden av en tydligare arbetslivsanknytning. Den samlade bilden är att respondenterna vid tiden för sin examen inte alltid känner sig säkra på hur kunskapen som de har erhållit ska kunna appliceras och bli efterfrågad på arbetsmarknaden. Resultaten från den här studien vittnar dock om att detta i de allra flesta fall tycks vara en obefogad oro, i och med att alumnerna med tiden i allt högre grad märker hur deras kompetenser kommer till nytta på olika sätt. Detta kan antagligen förklaras av att de generella färdigheter som utbildningen tränar studenterna i tydligare framkommer ju större ansvar de får på sin arbetsplats (t.ex. när man tar steget från att producera material till att arbeta strategiskt).

Alumnerna i den här studien föreslår att fler gästföreläsare och andra inslag ”från verkligheten” skulle ha fått dem att känna sig mer förberedda på yrkeslivet. Erfarenheten från utbildningens sida är dock att det varit svårt att locka studenter till sådana evenemang, och att studenterna först på slutrakan av studierna börjar rikta blicken mot yrkeslivet. Frågan är om det därför vore bättre att i högre grad boka in dessa tillfällen mot slutet av utbildningen, när allt fler studenter tänker bortom nästa tenta.

Istället för att ta på sig rollen som arbetsförmedlare kan institutionen visa att utbildningen i väldigt hög mån tycks leda fram till fast anställning inom den egna branschen, och att studenterna under utbildningen därmed gör sig anställningsbara (även om de inte alltid är medvetna om det). Genom att på detta sätt bemöta studenternas osäkerhet kunde man förhoppningsvis stärka deras självförtroende och förmåga att se värdet i sin utbildning redan när de tar sina första steg ut i yrkeslivet.

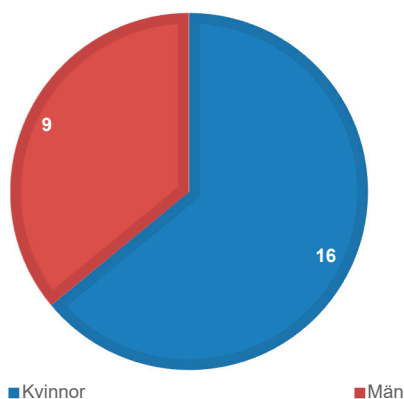
6. MEDIEHISTORIA

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 tidigare studenter som blivit godkända på antingen en grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs i mediehistoria mellan åren 2012–2017. Det ursprungliga urvalet bestod enbart av studenter från 2012–2014, men eftersom enbart 18 av de 31 tidigare studenterna som ingick i det ursprungliga omfånget svarade på intervjuförfrågan togs beslutet att bredda årsspannet. Det sammanlagda omfånget uppgick då till 74 studenter, vilket innebär att drygt en tredjedel av studenterna intervjuats.

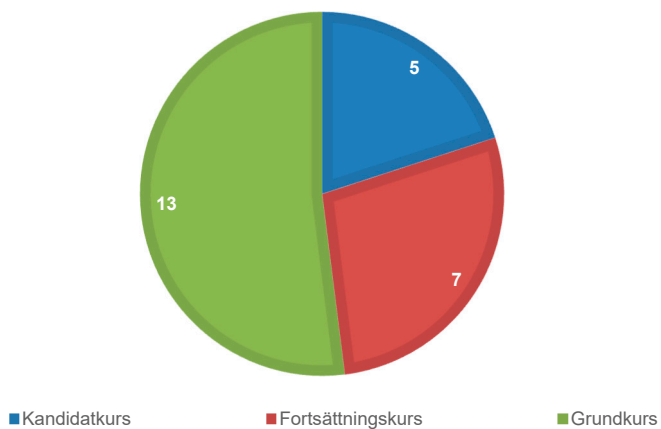
Kapitlet inleds med bakgrundsinformation om respondenterna och deras förväntningar på utbildningen. Därefter presenteras och analyseras respondenternas yrkesliv i både kvantitativ och kvalitativ form, varefter kapitlet avslutas med alumnernas reflektioner kring värdet av sin utbildning i mediehistoria.

6.1 Bakgrundsfrågor

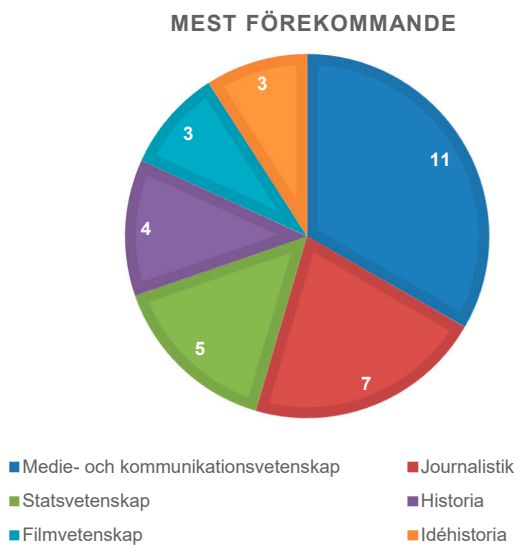
6.1.1 Könsfördelning

6.1.2 Nivå som respondenten i fråga avlagt inom mediehistoria

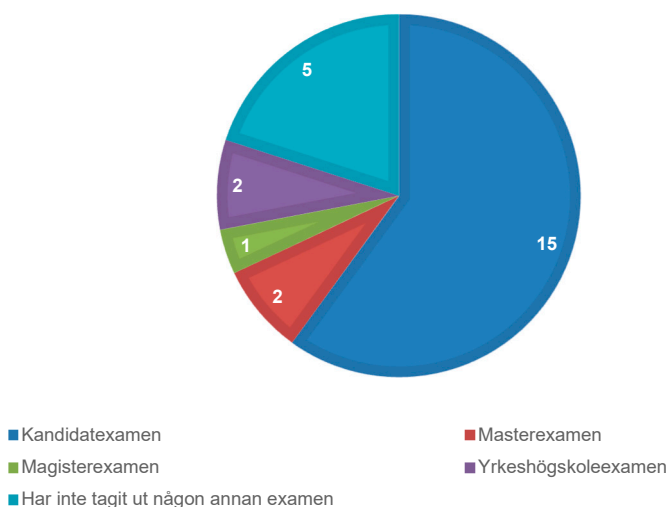

6.1.3 Vilka andra ämnen har alumnerna studerat?

Respondenterna har med några få undantag kombinerat sina studier i mediehistoria med samhällsvetenskapliga eller humanistiska ämnen. Tre femtedelar av respondenterna har dessutom läst på någon av de andra utbildningarna som erbjuds vid KOM (medie- och kommunikationsvetenskap, journalistik eller retorik). Som senare framkommer i kapitlet så uppfattar flera av respondenterna mediehistoria som en positiv ingång eller komplement till studier i andra kommunikationsrelaterade ämnen.

6.1.4 Vilka andra examen har alumnerna tagit ut (högsta examen per student)?

Av de totalt 20 respondenterna som tagit ut en examen dominerar *medie- och kommunikationsvetenskap* (6) och *journalistik* (4), medan övriga ämnen enbart har en student var. Värt att notera är att fyra av de fem respondenterna som tagit ut en kandidatexamen i mediehistoria valt att antingen läsa vidare på masternivå eller kompletterat med en annan kandidatutbildning. Detta signalerar att studenterna som söker sig till mediehistoria antingen har ett brett intresse för fördjupade universitetsstudier, eller att de måhända inte anser att en examen i mediehistoria är tillräcklig för att de ska känna sig efterfrågade när de beger sig ut på arbetsmarknaden.

Det är givetvis värt att ifrågasätta huruvida de fem studenter som inte tagit ut någon examen ens borde inkluderas i analysen av respondenternas situation på

arbetsmarknaden. Om antalet utexaminerade studenter på utbildningen hade varit högre så hade förmodligen ett snävare urval kunnat göras, men eftersom en signifikant del av de som söker sig till mediehistoria tycks utgöras av studenter som väljer att inte läsa ända till examen är deras efterföljande yrkesliv även av intresse. Alumnundersökningar tenderar att exklusivt fokusera på utexaminerade studenter, vilket självklart är förståeligt när det kommer till att analysera värdet av utbildningen, men detta tillvägagångssätt innebär samtidigt att erfarenheterna från de som valde att inte gå hela vägen exkluderas. Dessa studenters öden och äventyr säger måhända mindre om vilket värde som utbildningen har på ett cv, men genom att dela in respondenterna i olika grupper så eftersträvar kapitlet att tydliggöra vilka komponenter det mer kvantitativa underlaget baserar sig på.

6.1.5 Varför väljer studenterna mediehistoria och vilka förväntningar har de på utbildningen?

När respondenterna berättar om varför de beslöt sig för att börja studera mediehistoria står det snart klart att deras väg till ämnet sticker ut i jämförelse med de andra utbildningarna på KOM. Visst nämner flera respondenter att deras intresse för medier och/eller historia var en av orsakerna till att de sökte till grundkursen, men de två kategorier som framför allt utkristalliserar sig i svaren är ”*Sen ansökan/kom inte in på annan utbildning/slump*” och ”*Ville komplettera annan utbildning*”.

Grundkursen i mediehistoria har i regel inte tillräckligt många sökanden för att fylla samtliga platser på kursen, vilket innebär att utbildningen rutinmässigt öppnar upp för sen anmälan. Detta söktryck (eller avsaknad av det) reflekteras i respondenternas svar, i och med att flertalet respondenter berättar att de hamnade på utbildningen genom att göra en sen anmälan, antingen eftersom de var för sent ute eller för att de inte kom in på/trivdes med sitt förstaval:

Orsaken till att jag sökte den var för att jag flyttade till Malmö. Jag hade ingenting att göra och kollade vad som var öppet för sen ansökan på universitetet. Mediehistoria var en av dem, så hajade jag till: ”ja men media det låter ju kul”. Därför sökte jag, så det var lite av en slump. (28-årig konceptutvecklare inom radio)

Jag var 19 år och det var det enda som var i närheten av journalistik som jag hade kvalifikationer för. (29-årig reporter)

Det var lite av en slump, jag skulle läsa en annan kurs men ångrade mig. Sedan hade jag en kompis som började i september som sade det fanns platser kvar, så sökte jag i efterhand och kom in. Jag behövde något att läsa och jag tyckte det verkade intressant. (30-årig lärarstudent)

Nu kommer jag inte ihåg exakt, men jag tror att jag gick på introduktion till en annan kurs och tyckte att det inte alls verkade vara något för mig. Då gick jag in på *studera* eller *antagning* och hittade mediehistoria och tänkte "det här låter bra". Så gick jag till studievägledaren samma dag och frågade om jag fick byta. Så halkade jag in på det och läste två terminer. Det var verkligen en sen anmälan. (35-årig egenföretagare inom musik)

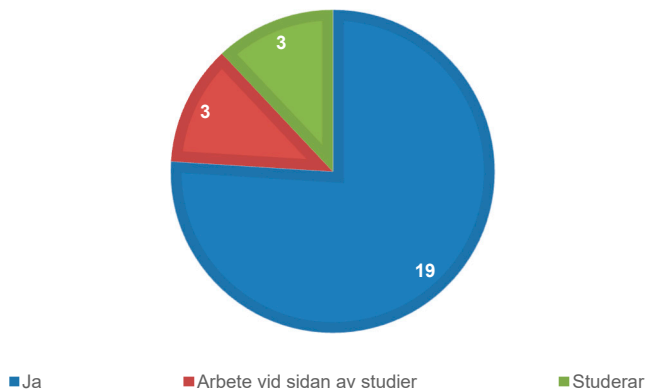
Grundkursen i mediehistoria befolkas därmed av en betydande del studenter som halkat in på utbildningen av en slump eller i brist på andra alternativ. Följaktligen tillägger flera av dessa att de inte hade några egentliga förväntningar på utbildningen. Men i och med att respondenterna i efterhand, som vi ska se, överlag ställer sig väldigt positiva till utbildningen så framstår deras val att studera mediehistoria som en lycklig "slump".

Den andra kategorin som står ut är respondenter som berättar att de sökte in till mediehistoria för att komplettera sin huvudsakliga utbildning. En stor del av dessa är respondenter som var i färd med att ta ut en examen i medie- och kommunikationsvetenskap vid KOM. Dessa respondenter valde att läsa mediehistoria eftersom de ansåg att ämnet skulle komplettera en MKV-examen på ett bra sätt, eller helt enkelt eftersom de trivdes bra på MKV att de ville komplettera med något som påminde om detta. På frågan gällande vilka förväntningar respondenterna hade på utbildningen utvecklar många sitt resonemang och säger att de förväntade sig att få ett mer historiskt perspektiv på den kunskap de erhållit under MKV-utbildningen. Även respondenter som läst historia, filmvetenskap, idéhistoria och journalistik berättar att de såg utbildningen som ett bra sätt att bredda sina tidigare kunskaper.

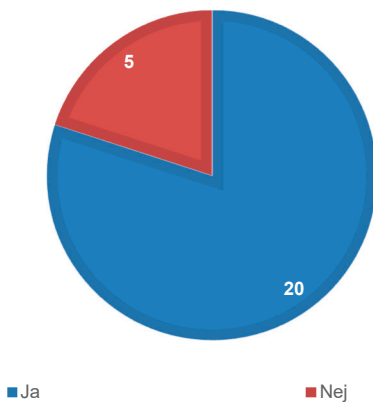
I och med att flera av respondenterna inte hade studerat på universitet innan de började på mediehistoria framkommer även förväntningar om att grundkursen skulle lära dem hur det var att plugga på universitet. Mediehistoria blir därmed en introduktion till både universitetet och i synnerhet till de andra ämnena på KOM.

6.2 Sysselsättningsrelaterade frågor

6.2.1 Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vad är din huvudsakliga sysselsättning?

6.2.2 Arbetar du inom ett yrkesområde som faller i linje med din utbildning?¹⁰

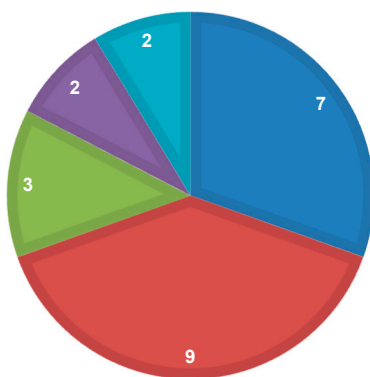
¹⁰ Eftersom drygt hälften av respondenterna inte läst mer än en grundkurs i mediehistoria formulerades inte frågan ”i linje med mediehistoria”.

19 av de 25 respondenterna hade vid tillfället för intervjun ett arbete som sin huvudsakliga sysselsättning. Bland de sex respondenter som uppger att de studerar är det fyra stycken som haft arbete under en längre period innan de återvänt till skolbänken, medan två stycken studerat kontinuerligt sedan de läste mediehistoria. Dessa två studenter har följaktligen enbart svarat på frågorna som berör deras erfarenhet av utbildningen.

I och med att 20 av de 25 respondenterna inte har en godkänd kandidatkurs i ämnet är det självklart svårt att använda statistiken ovan för att mäta det "arbetsmarknadsmässiga värdet" av en examen i mediehistoria. Men i och med att det totala antalet studenter som tar ut en kandidatexamen i ämnet vid KOM är så pass lågt, är det trots allt motiverat att specifikt redogöra för hur arbetssituationen ser ut för de fem respondenterna som blivit godkända på kandidatkursen.

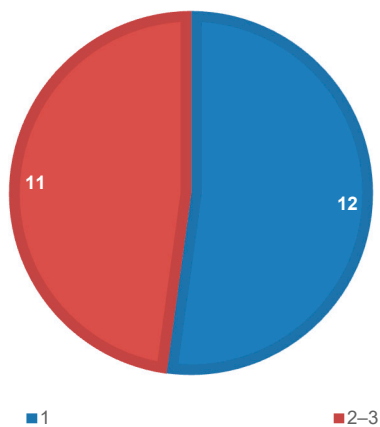
Bland dessa är det fyra respondenter som arbetar och en som studerar, och eftersom denna student blev godkänd på kandidatkursen så sent som 2018 har hon ännu inte prövat sina vingar på arbetsmarknaden. Bland de fyra respondenter som arbetar anser tre att de arbetar inom områden som ligger i linje med sin utbildning, medan den fjärde personen vid sidan om sitt huvudsakliga arbete som vårdbiträde har fått finansiering för ett bokprojekt som relaterar till mediehistoria. Så även om urvalet är litet så kan det konstateras att de alumner som ingår i den här begränsade studien alla arbetar med uppgifter som relaterar till mediehistoria.

6.2.3 Hur lång tid tog det innan du fick ditt första arbete?

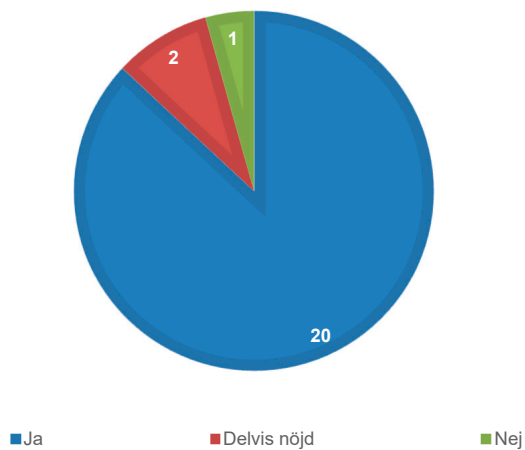

■ Fick arbete redan under studietiden ■ 0-3 månader ■ 4-6 månader ■ 7-12 månader ■ Över 12 månader

6.2.4 Hur många anställningar längre än tre månader har du haft sedan du avslutade dina studier?

6.2.5 Är du nöjd med din yrkeslivsutveckling sedan du avslutade dina studier?

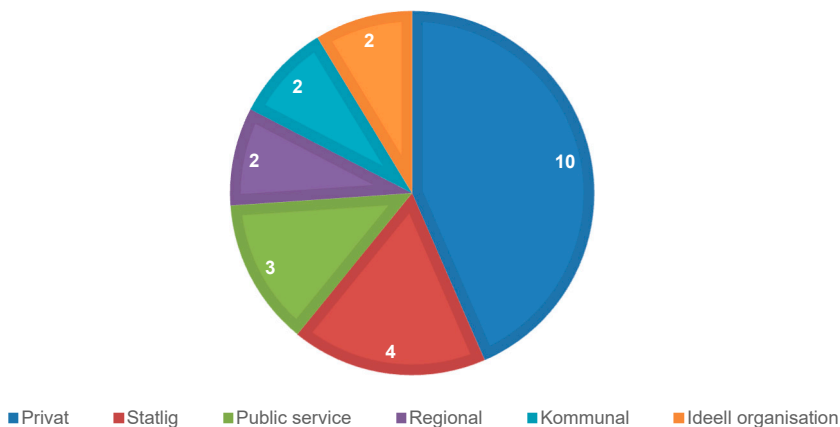

I och med att respondenterna tagit examen i andra ämnen i mediehistoria – i vissa fall inte tagit ut någon examen alls – och dessutom utexaminerats under ett ganska brett tidsspänn (den senaste så sent som 2019), är det svårt att dra några stora slutsatser av siffrorna ovan. Det vi kan se är att omkring två tredjedelar av respondenterna som läst mediehistoria fick sitt första arbete senast tre månader efter att de avslutade sina studier. Omkring hälften arbetar fortfarande kvar på sin första arbetsplats, medan ingen har befunnit sig på fler än tre arbetsplatser. Däremot är det tydligt att en klar majoritet av respondenterna är nöjda med sin yrkeslivutveckling sedan de avslutade sina studier. Detta gäller även samtliga fyra respondenter med kandidatexamen som i dag arbetar, även om en av dessa (som tog ut sin kandidatexamen så sent som i januari 2019) säger att det fortfarande är lite för tidigt att säga.

6.2.6 Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?

Som tillägg till ovanstående diskussion kan det inflikas att samtliga respondenter uppger att de i någon mån trivs på sitt jobb – och de allra flesta (18 stycken) uppger att de trivs bra. Åtta av dessa respondenter svarar dessutom att de trivs *väldigt bra, mycket bra* eller *jättebra*.

6.2.7 Inom vilken sektor finns din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?

Även om den privata sektorn sysselsätter klart flest av respondenterna så är siffran den lägsta i jämförelse med de andra utbildningarna på KOM. Av respondenterna som avlagt kandidatexamen i mediehistoria och i dag arbetar så befinner sig samtliga inom den offentliga sektorn.

6.2.8 Vilken är din nuvarande yrkestitel?

Bland respondenternas yrkestitlar är det enbart två stycken som uppges av fler än en respondent, nämligen *kommunikatör* (2) och *redaktör* (2). De fyra respondenterna med kandidatexamen som befinner sig ute i arbetslivet arbetar som *kommunikatör*, *museiintendent*, *koordinator* (medan respondenten söker doktorandplats) samt *vårdbiträde* (vid sidan av detta skriver respondenten på ett bokprojekt som relaterar till mediehistoria). Övriga yrken som framkommer är *producent*, *konceptutvecklare inom radio*, *kommunikatör*, *reporter*, *analytiker*, *museitekniker*, *junior copywriter*, *projektassistent och experist*, *sales and marketing coordinator*, *digital strateg*, *team manager*, *account manager* samt *cafémanager*. De respondenter som uppger att deras nuvarande eller senaste arbete inte ligger/låg i linje med deras utbildning arbetade vid intervjutillfället som *gymnasielärare*, *domstols-handläggare*, *kyrkogårdsarbetare* och *musiker*.

Som yrkestitlarna avslöjar är det flera som, trots att de inte tagit en examen i mediehistoria, arbetar inom områden som relaterar till antingen historia eller kommunikation. Hur dessa respondenter kan utnyttja sina kunskaper från mediehistoria diskuteras vidare i kapitel 6.3.3.

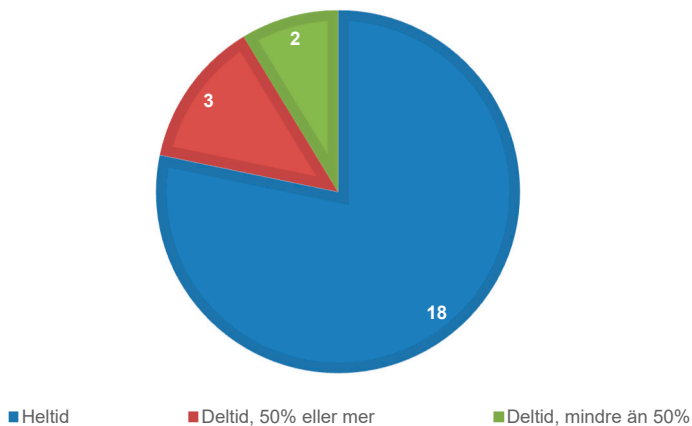
6.2.9 Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

Här är det givetvis av störst intresse att dokumentera arbetsuppgifterna för kvartetten som har tagit ut en kandidatexamen. Kommunikatören arbetar kommunalt med strategiskt och operativt stöd i kommunikationsfrågor samt med produktion av material. Museiintendenten arbetar regionalt med museisamlingar, dokumentation, vård av föremål, registrering och digitalisering. Koordinatorn arbetar med att koordinera mentorsverksamheten på ett universitet. Arbetsuppgifterna för respondenten som arbetar som vårdbiträde är måhända inte lika relevanta. Personen har dock tidigare arbetat som arkivassistent, och har då i sitt dagliga arbete ansvarat för att ordna och förteckna arkiv. Dessa arbetsuppgifter, som förutsätter både historisk kunskap samt kommunikativa färdigheter, kan sägas ligga väl i linje med den kunskap som lärs ut på kurserna i mediehistoria.

Övriga respondenter som är verksamma i mer renodlade kommunikationsroller arbetar med uppgifter som att producera kommunikativt material (vissa journalistiskt, andra mer inriktat på content), ta fram digitala koncept, reserach, handleda medarbetare, övergripande ansvar för TV-sändningar, kvalitetssäkring och framtagande av underlag för annonsförsäljning. De två respondenter som arbetar mer riktat åt det historiska hållet arbetar med att utveckla basutställningar och att tillverka föremål till dessa (museitekniker), respektive att sammanställa en databas över Sveriges fabriker under 1800-talet (projektassistent och excerptist). Därmed ansvarar såväl de kommunikations- som de historieinriktade alumnerna för arbetsuppgifter där kunskaper från studier i mediehistoria bör kunna komma väl till bruk.

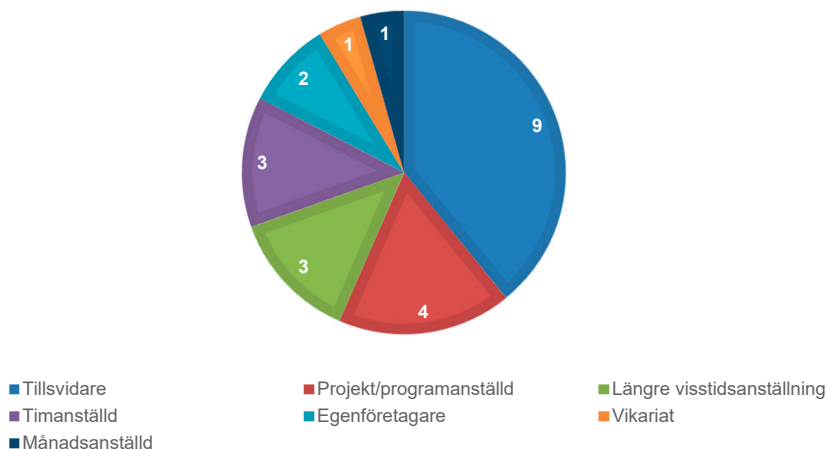
I det här skedet är det inte motiverat att redovisa för arbetsuppgifterna för de respondenter som inte arbetar eller har arbetat i linje med sin utbildning. Men som framkommer i stycke 6.3.3 finns det även bland dessa respondenter de som på olika sätt upplever sig ha nytta av sina studier i mediehistoria.

6.2.10 Hur mycket arbetar du med din huvudsakliga sysselsättning?

6.2.11 Vilken är din nuvarande anställningsform?

I jämförelse med de andra utbildningarna på KOM är det bland alumnerna från mediehistoria färre som arbetar heltid och har en tillsvidare anställning. Däremot är antalet med projekt-, program- och längre visstidsanställning högre, vilket innebär att antalet respondenter som arbetar som vikarie eller timanställd sammanlagt endast uppgår till fyra stycken.

Om vi tittar exklusivt på respondenterna som har tagit examen så kan det konstateras att en har tillsvidarejänst och arbetar heltid (kommunikatör), en har en projektanställning och arbetar deltid mer än 50 procent (museiintendent), en har en timanställning och arbetar deltid mindre än 50 procent (koordinator), samt att en har en månadsanställning och arbetar deltid mindre än 50 procent. Men då ska en åter ha i åtanke att koordinatören är nyutexaminerad år 2019 och utför sitt arbete samtidigt som hon söker doktorandtjänster, samt att vårdbiträdet vid sidan av sitt huvudsakliga arbete jobbar på ett bokprojekt, relaterat till mediehistoria, som han har fått finansiering för.

Om vi spjälkar upp statistiken kan vi se att de som har en tillsvidarejänst och arbetar heltid (9 stycken) består av respondenter som i hög utsträckning arbetar i linje med sin utbildning (8 av 9), medan fördelningen mellan privat och offentlig sektor är förhållandevis jämn (5 av 9 arbetar inom den privata). Bland de elva respondenter som arbetar i mer direkta kommunikationsroller har fem tillsvidarejänst, två längre visstidsanställning, två projekt-/programanställning, en vikarierar och en är egenföretagare. Bland de tre respondenter som arbetar mer åt det historiska hållet är två projektanställda på universitet respektive museum, medan den tredje är timanställd på museum.

6.2.12 *Upplever du att din kompetens från studierna i mediehistoria efterfrågas på arbetsmarknaden?*

Respondenternas svar på denna alternativlösa fråga är något svåra att kategorisera, men i deras utsagor går det ändå att spåra ett mönster. Ingen av respondenterna upplever att det skulle finnas en uttalad efterfrågan på kunskap inom mediehistoria, men på eget initiativ poängterar flera respondenter att de trots detta har nytta av utbildningen i yrkeslivet. Respondenten som svarar att ”jag tycker den [utbildningen] hjälper mig mer än den efterfrågas” (27-årig museitekniker) sammanfattar representativt respondenternas syn på förhållandet mellan kunskap och efterfrågan. Även om en utbildning i mediehistoria kanske inte direkt efterfrågas, så verkar det finnas en mer *indirekt* efterfrågan på de kompetenser som respondenterna tagit med sig. Det kan handla om att dessa egenskaper i jobbbannonser inte efterfrågas i form av specifika färdigheter, utan snarare som personlighetsdrag (t.ex. med formuleringar som ”du *är* en självgående och analytisk kommunikatör”). Utmaningen för alumnerna, som följande respondent resonerar, är att lyckas paketera och sälja in sin kunskap till arbetsgivare: ”Företagen förstår bara det inte själva, så jag har fått lära mig att paketera min kunskap själv. Men det är en sjukt bra grund.” (32-årig digital strateg).

Visst förekommer det även ett antal respondenter som utan några vidare kommentarer koncist konstaterar att de inte upplever att deras kompetens från studierna i mediehistoria efterfrågas. Dock finns det ett värde i att problematisera i vilken mån detta är ett problem för universitetsutbildningar. Morley (2001) menar att det finns fog att förhålla sig skeptisk till diskursen där universitetet förväntas primärt existera för att producera arbetskraft för att tillgodose den kapitalistiska marknadsekonomins behov. Vad händer med samhällsutvecklingen och synen på bildning om universitetet intar en alltmer instrumentell roll? En av respondenterna, som säger att han inte har märkt av någon efterfrågan på sin kompetens, berättar mot slutet av intervjun att han inte upplever detta som ett problem:

Jag svarade tidigare på någon fråga att jag inte tycker att utbildningen hjälpt mig i mitt arbetsliv med att få jobb och sådär, men jag vill påpeka att det inte nödvändigtvis är ett kärnvärde för en utbildning. Jag är tacksam att jag har gått utbildningen eftersom den gett mig kunskap och perspektiv som jag är glad att jag har med mig. Jag behövde inte få ett arbete av den utbildningen, utan jag skaffade mig andra utbildningar som var mer ”inkomstbringande”. Enligt min uppfattning så måste alla utbildningar inte ge direkta arbetsmarknadspolitiska effekter. (29-årig reporter)

Denna kritiska hållning gentemot en mer instrumentell inställning till utbildning (se Schoug 2009) är värd att ha med sig i stycke 6.3.3, där respondenterna reflekterar över hur deras kompetenser kommer till nytta i yrkeslivet.

6.3 Utbildningsrelaterade frågor

6.3.1 Vilka är dina helhetsintryck av utbildningen? Vad är du nöjd respektive mindre nöjd med?

Oberoende av vilken nivå som respondenterna läste till så är det en oerhört positiv bild som framträder när de sammanfattar sina helhetsintryck. 23 av 25 lämnar ett omdöme som är uteslutande positivt, bland annat med formuleringar som ”den bästa kurs jag läst”, ”fantastiskt”, ”mycket givande på många sätt”, ”en otroligt genomarbetad kurs” och ”rolig och nördig [...] fördjupning som var till nytta utan att man tänkte på det”. De två respondenter som ger ett mer blandat intryck svarar att de upplevde att utbildningen ”inte var jätteanvändbar för yrkeslivet” och att den ”var ganska flummig, men en bra ingång till studierna”.

Vilka konkreta aspekter är det då som respondenterna uppskattar med utbildningen? Även om lärarna på de övriga utbildningarna på KOM får väldigt gott betyg så är denna uppskattning extra tydlig hos de som läst mediehistoria: hela 17 stycken nämner på eget initiativ att de är nöjda med föreläsarna och/eller lärarna. Lärarna hyllas bland annat för sitt engagemang och sin förmåga att hitta spännande och intressanta infallsvinklar inom fältet. Två respondenter lyfter även fram mentorsverksamheten som ett viktigt stöd, medan två andra berättar att doktoranderna ”tog väl hand om oss” respektive att doktoranders nördighet ”smittade av sig”. Andra positiva inslag som nämns är att utbildningen gav ett brett perspektiv och fick en att lära sig vikten av att förstå historia, att man fick tillbringa tid i arkivet, att kurslitteraturen och upplägget var bra, samt att ämnet var en bra ingång till akademiska studier.

På frågan vad respondenterna är mindre nöjda med svarar hela nio stycken att de inte kan komma på något. Några berättar att kursen/kursernas teoretiska tyngd gjorde att det ibland var svårt att veta hur de skulle kunna använda sig av kunskaperna i sitt framtida yrkesliv. Tre stycken pekar ut konkreta kurser eller moment på fortsättnings- och kandidatkurserna som de inte tyckte höll lika hög nivå som utbildningen i övrigt. Även om lärarna som sagt får mycket positiva omdömen nämner två respondenter att ”vissa av lärarna var mer forskare och inte så pedagogiska” respektive att ”en del av lärarna inte var så motiverade att undervisa”.

Två stycken nämner att det var synd att det var så få studenter på kurserna eftersom detta, som en av dem konstaterar: ”gjorde att det var svårt att få in nya input i diskussionerna eftersom vi visste vad de andra tyckte”. Båda dessa poängterar att utbildningen givetvis inte kan klandras för detta. Det går dock att argumentera för att den generellt höga belåtenheten med lärarna även kan vara en följd av att klasserna är relativt små, eftersom detta möjliggör att enskilda studenter kan få större uppmärksamhet under föreläsningar och seminarier.

6.3.2 *Vilka färdigheter upplevde du att du fick lära dig under utbildningen?*

När respondenterna listar vilka färdigheter de fick lära sig under utbildningen framkommer både teoretiska och mer praktiska inslag. De teoretiska kretsar mycket kring analytiska och långsiktiga perspektiv på medier och samhälle:

Man fick lite mer insikt i hela kommunikationsutvecklingen och varför den är viktig för kommunikationen i dag, vilket man kan vara lite naiv och glömma bort. (32-årig digital strateg)

Det som jag märker att jag främst tar med mig är den breda kunskapen kring media generellt. När jag gick tillbaka till MKV för att läsa min kandidat kände jag verkligen att jag hade *the upper hand*. Många som bara läst MKV har ett lite smalare tänk kring kommunikation generellt. Idag är det till exempel mycket fokus på etermedia och sociala medier, och när du gått mediehistoria får du kunskap var de kommer ifrån och varför vi använder dem som vi gör. (28-årig team manager)

Det skulle vara en djupare förståelse för mediehistorien. Förstår man historien är det lättare att titta in i framtiden. (26-årig kommunikatör)

Det historiska perspektivet framhålls av respondenterna som en värdefull resurs i utforskandet av våra samtida kommunikationskanaler och de olika sätt på vilka människan i dag använder och förhåller sig till media. Det långsiktiga tänket framställs även som en förutsättning för att kunna förutspå hur medielandskapet på sikt kan komma att utveckla sig. Utöver det rena bildningsvärdet bör denna färdighet inte minst komma väl till användning för personer som arbetar med olika former av strategiskt och/eller analytiskt kommunikationsarbete.

Som komplement till de teoretiska och analytiska färdigheterna berättar flertalet respondenter att utbildningen i mediehistoria gjorde dem bättre på olika former av praktiskt informationssökande. De moment på utbildningen som

tillbringades i de fysiska arkiven med att söka och sälla bland olika historiska källor framhålls som både intressanta och användbara. En respondent beskriver hur hon på detta sätt lärde sig att ”använda universitetet på ett annat sätt”. Utöver informationsökandet lyfter även flera av respondenterna fram att de under kursen utvecklade sin läs- och skrivförmåga.

6.3.3 Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av dina studier i mediehistoria? I så fall hur då?

Den konkreta nytta som respondenterna upplever sig ha av sin utbildning knyter logiskt an till de färdigheter som omnämns i föregående stycke. Svaren från de tre respondenter, som efter sin kandidatexamen i mediehistoria hunnit befinna sig i arbetslivet i några år, exemplifierar hur färdigheterna kan tillämpas olika beroende på arbetsuppgifter och yrkesområde:

Ja, det skulle jag säga. Framför allt när vi ser nya medieformer, jag kan titta på hur internet och lagstiftningen mot internet samspelar med radions införande. (30-årig kommunikator)

Ja absolut. Det handlar både om när man jobbar med samlingar och när man försöker förstå museisamlingarnas historia – hur man har samlat in och vad man bedömer vara viktigt och värt att spara – men också vad en samling och ett museiföremål konnoterar och hur de har medierats via samlingarna. Det är väldigt viktigt när det gäller att förstå museet som institution. (37-årig museiintendent)

Jag sammanställer massa uppgifter i en mediehistorisk bok. Jag går till olika källor, arkiv och databaser och sådant fick jag med mig från utbildningen. (32-årigt vårdbiträde som fått finansiering för ett bokprojekt)

Även de flesta respondenter som studerat på grund- eller fortsättningsnivå anser att de har nytta av utbildningen i sitt arbetsliv. Bland respondenterna som i sin vardag arbetar med kommunikation är det framför allt det teoretiska helhetsperspektivet som lyfts fram som användbart, även om vissa har svårt att komma på konkreta arbetssituationer där de medvetet använder sig av sin utbildning. De mest konkreta svaren kommer från två respondenter som beskriver hur de använder sig av detta helhetsperspektiv när de målanpassar information:

Att vi fick skriva mycket på utbildningen var väldigt positivt för den rollen jag har nu. Det är också förståelsen för sociala medier och deras upp-

komst och framväxt. Det är kunskaper som känns väldigt viktiga när jag nu skriver för sociala medier. (27-årig junior copywriter)

Eftersom mycket av utbildningen handlade om hur människor genom tiden har uppfattat, sett, tyckt och tänkt om journalistik och medier kan jag enklare förstå hur människor kan uppfatta dem i dag. (27-årig reporter)

En respondent som arbetar använder sig av mediehistoria som en extra ”krydda” när det kan tillföra något till en artikel:

Jag har till exempel sålt frilansgig som har byggt på att jag har tagit mediehistoriska händelser och jämfört med nuvarande. Jag har ibland med mig ett mediehistoriskt perspektiv och när det är relevant vill jag gärna gå tillbaka och se om det finns paralleller till hur det var på 1970- eller till och med 1940-talet jämfört med hur det är nu. Mediehistoria kan användas som en krydda i stories, som en spännande bisats, typ ”redan på 1940-talet så bla bla bla”. (29-årig reporter)

Bortsett från ovanstående respondenter blir svaren dock i regel inte mer konkreta än att det ”bidragit till min kommunikationskompetens”, ”det är jättebra att ha helhetsintrycket när man jobbar med kommunikation” eller ”jag har en grundläggande förståelse och perspektiv, även om dessa kanske inte kommer till användning i det dagliga arbetet”. Istället för konkreta färdigheter lyfter dessa respondenter med andra ord fram deras kunskap om de långsiktiga perspektiven på mediebranschen som en värdefull tillgång. Denna helhetsbild samspelar med svaren på den tidigare frågan om utbildningens efterfrågan på arbetsmarknaden. I jobbannonser efterfrågas måhända inte analytiska förmågor i lika stor utsträckning som praktiska färdigheter, men detta innebär inte att de teoretiska perspektiven inte skulle komma till nytta på arbetsplatsen. En respondent säger att utbildningen givit henne ”en fin och djup förståelse för kommunikation i sitt väsen, vilket många i branschen saknar” (32-årig digital strateg). I jämförelse med praktiska färdigheter (t.ex. behärskandet av grafiska program) är de generella färdigheterna – analys, kritiskt tänkande, strukturering – måhända inte lika lätta att konkret visa upp på en arbetsintervju, men svaren från den här undersökningen pekar övervägande mot att respondenterna upplever att denna kunskap även spelar en viktig roll i deras kommunikativa arbete.

Fyra respondenter säger att de inte upplever att de haft nytta av utbildningen i sitt arbetsliv. Två av dessa lägger dock till att de trots detta uppskattar erfarenheterna från utbildningen på ett personligt och allmänbildande plan.

6.3.4 Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?

Det mest slående i respondenternas svar är att en majoritet – hela 17 av 25 – inte upplever att de saknar något på utbildningen. Denna siffra är markant högre än för de andra utbildningarna på KOM. Fördelningen mellan de som läst på grund-, fortsättnings- och kandidatnivå är även relativt jämn, vilket indikerar att kursinnehållet fortsätter att leva upp till förväntningarna hela vägen fram till examen. Utfallet kan förmodligen delvis bero på att så många av respondenterna varken hade förväntningar på utbildningen eller planer på att ta ut en examen i ämnet. Att utbildningen ses som ett kompletterande ämne kan säkert förklara varför förväntningar gällande yrkeslivsanknytning och praktiska inslag inte förekommer i lika hög mån som vid andra utbildningar på KOM (se kapitel 5 och 8).

Bland de åtta respondenterna som berättar om något de saknar nämner hälften att de gärna hade haft mer lärarledd tid. Denna önskan framkommer ofta i alumnundersökningar för humanistiska utbildningar, högst troligen som en naturlig följd av att dessa utbildningar på grund av bristande resurser i regel har svårt att leva upp till antalet kontakttimmar mellan lärare och student som myndigheterna rekommenderar (Fuchs, Enbom & Ivarsson 2016). Andra förslag som luftas är fler studiebesök, introduktion till studieteknik och att intresset för ämnet kunde ha byggts upp lite tydligare.

6.3.5 Varför valde du att inte läsa fler kurser i mediehistoria? Upplever du att du i ditt yrkesliv skulle ha nytta av att ha läst fler kurser i mediehistoria?

Som redan har konstaterats väljer en klar majoritet av studenterna som läst grundkursen i mediehistoria inte att fortsätta ända fram till en kandidatexamen. Eftersom det självklart ligger i institutionens intresse att fler studenter ska stanna kvar på utbildningen ställdes ovanstående frågor till samtliga respondenter som valde att läsa endast på grund- eller fortsättningsnivå.

Svaren på den första frågan kan delas in i tre kategorier. Den klart vanligaste orsaken att respondenterna valde att inte läsa vidare på kandidatnivå var att de redan från början hade ett annat huvudområde i åtanke. I vissa fall rör det sig om respondenter som valt mediehistoria för att komma upp i de 90 poäng som krävs för att vara behörig till att söka in till kandidatprogrammet i journalistik, men i de flesta fall handlar det om att respondenten redan var i färd med att ta en examen i ett annat ämne (oftast medie- och kommunikationsvetenskap). Dessa respondenter har redan från början betraktat mediehistoria som ett kom-

pletterande ämne till sin examen, och därför väljer de att inte gå vidare till kandidatnivå trots att de dittills varit nöjda med utbildningen.

Den andra kategorin av svar utgörs av respondenter som ansåg att de fått den kunskap de behövde för att gå vidare i sina studier på annat håll. Vissa av dessa respondenter kände att de behövde söka sig till en utbildning där de skulle lära sig mer praktiska verktyg. Den tredje kategorin består av två studenter som säger att de hoppade av eftersom de ville ut i arbetslivet, även om de dittills varit nöjda med utbildningen.

På den andra frågan svarar en majoritet att de inte upplever att de i sitt nuvarande arbetsliv skulle ha nytta av att ha läst fler kurser i mediehistoria. Vissa av dessa konkretiserar sitt svar genom att säga att fördjupad kunskap alltid är positivt och användbart, men att de inte upplever att de konkret saknar något från mediehistoria i sitt nuvarande arbete. Bland respondenterna som i efterhand upplever att de skulle haft nytta av att ha läst vidare blir svaren i regel inte heller mer konkreta än att ”all fördjupning är bra”. Den enda respondent som uttrycker sig lite mer detaljerat säger att han har funderat på att börja forska, och att det ur ett konkurrensperspektiv kanske hade varit lättare att slå sig fram inom mediehistoria i jämförelse med ämnet där respondenten tog ut sin examen.

Eftersom det rör sig om en hypotetisk fråga är det givetvis svårt för respondenterna att spekulera i vilka färdigheter från kandidatkursen i mediehistoria som kunde ha hjälpt dem i deras nuvarande arbete. Det sammanlagda intrycket från dessa två frågor är dock att mediehistoria, bland de som valt att inte fortsätta på kandidatnivå, framställs som ett ämne som huvudsakligen ses som ett spännande och intressant komplement till övriga studier.

6.3.6 Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av att ha läst ända till kandidatkursen i mediehistoria?

Ett annat tillvägagångssätt för att uppmuntra fler studenter att läsa vidare är att låta studenterna som väl tagit examen att reflektera över sitt val att läsa vidare ända till kandidatnivå. Ovanstående fråga ställdes därför till de fem respondenterna som blivit godkända på kandidatkursen. Samtliga uppger att de är nöjda med att ha läst ända till kandidatnivå, även om en anser att han i sitt vardagliga yrkesliv hade klarat sig bra med kunskapen som förvärvades på grundkursen. Tre respondenter lyfter fram positiva erfarenheter från arbetet med kandidatuppsatsen eftersom det är först då som man verkligen ges chansen att driva ett eget projekt och specialisera sig.

Däremot är det ingen som nämner något specifikt från ämnesområdet mediehistoria som de drar nytta av i sitt yrkesliv, vilket gör att det tyvärr är svårt att på basen av den här undersökningen komma med nya, konkreta argument för varför man som student bör överväga att skriva en kandidatuppsats i ämnet i mediehistoria istället för något annat humanistiskt eller samhällsvetenskapligt ämne. Respondenterna som läst vidare är i efterhand överlag lika nöjda med utbildningen som de som valde att endast läsa på grund- eller fortsättningsnivå. De positiva erfarenheter som dessa respondenter delar med sig av kunde måhända tydligare kommuniceras till studenter på utbildningen som överväger att skriva en kandidatuppsats i mediehistoria.

6.3.7 Har du i takt med åren fått större/mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen? På vilket sätt?

Eftersom respondenterna i studien plockades från en sexårsperiod går det inte att göra någon exaktare uppskattning över hur uppskattningen över utbildningen ser ut efter ett visst antal år. Tolv respondenter svarar dock att deras uppskattning har ökat, medan 13 säger att de har en bibehållen uppskattning för det som de fick lära sig. Ingen uppger att deras uppskattning skulle ha minskat med tiden.

Att så pass många anser att uppskattningen har ökat kan åter knytas an till den röda tråden som löper genom kapitlet. Eftersom de generella färdigheterna som studenterna får lära sig inte uttalat efterfrågas i annonser och arbetsintervjuer – åtminstone inte i form av renodlade färdigheter utan kanske då snarare som personliga egenskaper – är det naturligt att känna en viss oro över att utbildningen inte ska hjälpa en till ett jobb. I takt med att respondenterna hittar en trygghet på sin arbetsplats tycks de dock stegvis upptäcka hur de – direkt eller indirekt – kan använda sig av den kunskap de tagit med sig från mediehistoria:

När man är yngre så tror man alltid att en utbildning ska leda till jobb. När man lär sig mer saker och jobbar så märker man att man kan hänga med bättre, jag vet vem Foucault är och sådana saker. Då får man större uppskattning för att man lärde sig saker. När man är yngre är man mycket mer ivrig och ser inte lika långt fram. (28-årig producent)

I början var jag sjukt frustrerad över att utbildningen inte var mer praktisk och att jag fick skaffa den erfarenheten på egen hand, men med åren så uppskattar jag utbildning ännu mer när jag insett att man har väldigt fin grund att stå på. (32-årig digital strateg)

Det är just att jag flera gånger har insett att tankesättet och förhållandet till historia har hjälpt i mitt arbete, och att det kommit fram när jag kombinerat praktik och teori. (27-årig museitekniker)

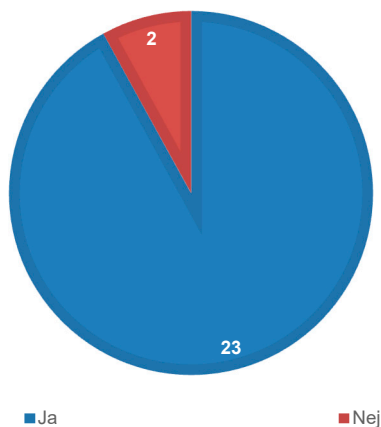
Andra respondenter lyfter fram hur de med tiden blivit mer reflekterande och i processen börjat uppskatta erfarenheterna från utbildningen allt mer, eftersom det hjälper dem att ”se samhällsutvecklingen på ett annat sätt” eller att ”se mera linjer”. Att nyttan av dessa mer övergripande färdigheterna tydligare framkommer efter några år i yrkeslivet kan också samspela med att man blir mer senior på sin arbetsplats (och därmed övergår från att producera material till att arbeta strategiskt med mer långsiktiga mål). Sammanfattningsvis finns det därmed goda argument för utbildningen att lyfta fram dessa exempel för att dämpa den oro som nyutexaminerade studenter lätt känner. Baserat på den här undersökningen framträder den upplevda nyttan av den teoretiska utbildningen i flera fall först efter att studenterna tillbringat tid i arbetslivet.

6.3.8 I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av institutionen gällande frågor kring vidareutbildning och möjliga vägar in i yrkeslivet?

Svaren på den här frågan spretar åt lite olika håll och är svåra att kategorisera tydligt. Vissa säger att stödet var bra, framför allt studievägledarens tips angående möjliga val av vidareutbildning. Andra poängterar att emedan det erbjöds hjälp angående vidareutbildning så var informationen sämre gällande möjliga vägar in i yrkeslivet. En del konstaterar koncist att de inte upplevde stödet som särskilt bra, medan en betydande andel säger att de inte sökte något stöd eller att de inte minns hur utbudet såg ut.

I jämförelse med de andra ämnena i den här studien svarar respondenterna från mediehistoria inte särskilt utförligt på frågan. Detta kan åter ha att göra med att så pass många av dem endast läste ämnet i en termin och/eller inte såg ett arbetsliv inom mediehistoria framför sig. Därför är det förståeligt om de inte ställer samma krav på utbildningens stödfunktion i jämförelse med de som läst till exempel journalistik eller medie- och kommunikationsvetenskap.

6.3.9 Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?

Svaren på den här frågan sammanfattar kärnfullt de samlade intrycken av undersökningen: en överväldigande majoritet av de som läst mediehistoria är nöjd med sin utbildning oberoende av om de läst på grund-, fortsättnings- eller kandidatnivå. För att ytterligare slipa de fina siffrorna ovan kan det förtydligas att en av de två respondenter som svarade "nej" på frågan tog sin kandidatexamen i journalistik vid KOM – en utbildning som hon i dag "absolut" hade kunnat tänka sig att läsa igen.

6.4 Sammanfattning

Att genomföra en alumnundersökning för ett ämne som utexaminerar relativt få studenter är inte utan sina utmaningar. Inom en begränsad tidsram är det svårt att få ihop ett urval som inte spretar för mycket, samtidigt som respondenternas anonymitet så långt som möjligt bör säkerställas. Utan att ignorera den brokighet som materialet innebar har detta kapitel gjort sitt bästa för att lokalisera röda trådar som kan vara till nytta för såväl institutionen som framtida studenter.

Studien pekar på att studenter som väljer att plugga mediehistoria ofta gör det med målsättningen att komplettera en pågående utbildning, eller helt enkelt

halkar in på ämnet av en slump. I efterhand är de dock övervägande nöjda med att det råkade bli just mediehistoria, eftersom såväl de praktiska som teoretiska delarna av utbildningen visar sig komma till nytta inom olika former av kultur- eller kommunikativt arbete. Det är dock upp till alumnerna att tydligt lära sig att sälja in sin kunskap till framtida arbetsgivare, eftersom de inte upplever att en utbildning i mediehistoria explicit efterfrågas på arbetsmarknaden. Genom att under utbildningen adressera dessa frågor, till exempel genom att visa upp den mångfald av yrken som tidigare studenter i dag arbetar med, kunde utbildningen måhända lugna den oro som nyutexaminerade studenter ofta känner. De positiva erfarenheter som alumnerna med en kandidatexamen i ämnet lyfter fram framstår som extra viktiga att belysa för att uppmuntra fler studenter att inte nöja sig med att endast läsa en grund- eller fortsättningskurs.

7. RETORIK

Respondenterna i det här kapitlet består av 25 tidigare studenter som blivit godkända på antingen en grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs i retorik åren 2012–2014. Det sammanlagda omfånget uppgick till 104 studenter, vilket innebär att omkring en fjärdedel av studenterna har intervjuats¹¹.

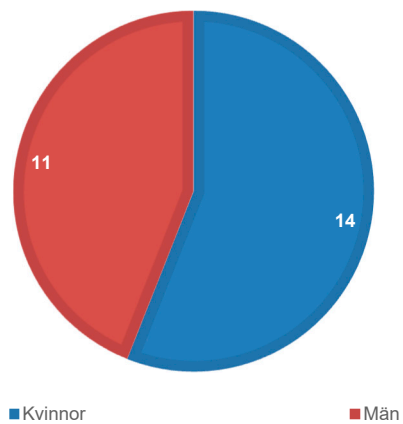
Kapitlet inleds med bakgrundsinformation om respondenterna och deras förväntningar på utbildningen. Därefter presenteras och analyseras respondenternas yrkesliv i både kvantitativ och kvalitativ form, varefter kapitlet avslutas med alumnernas reflektioner kring värdet av sin utbildning i retorik.

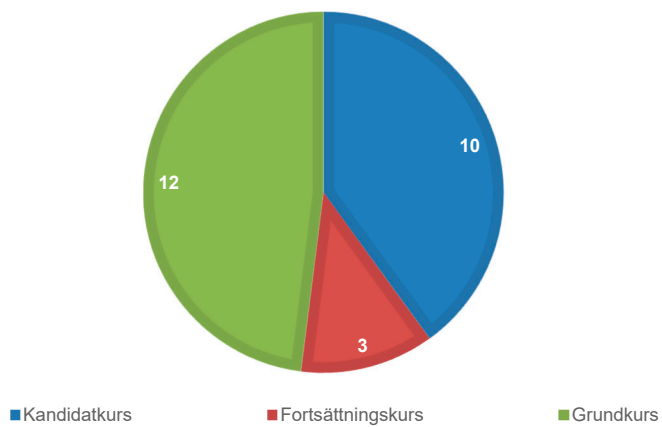
¹¹ Här bör det dock poängteras att den relativt låga procentsatsen främst beror på det höga antalet studenter som under den aktuella perioden enbart läste grundkursen (78 av 104). Om man enbart tittar på studenterna som under perioden blivit godkända på kandidatkursen, vilka får sägas utgöra studiens viktigaste målgrupp, så har hela åtta av elva intervjuats. Dessutom tillkommer två respondenter som under den aktuella undersökningsperioden enbart hade hunnit bli godkända på fortsättningskursen, men som därefter tagit ut en kandidatexamen i ämnet.

7.1 Bakgrundsfrågor

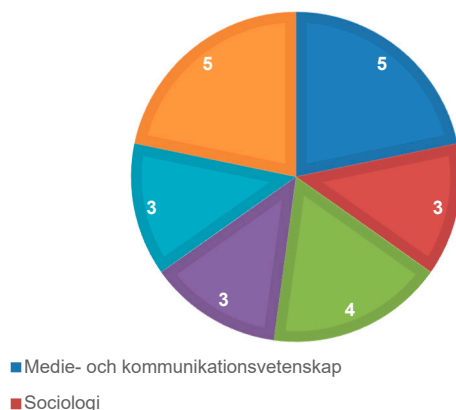
7.1.1 Könsfördelning

7.1.2 Nivå som respondenten i fråga avlagt inom retorik

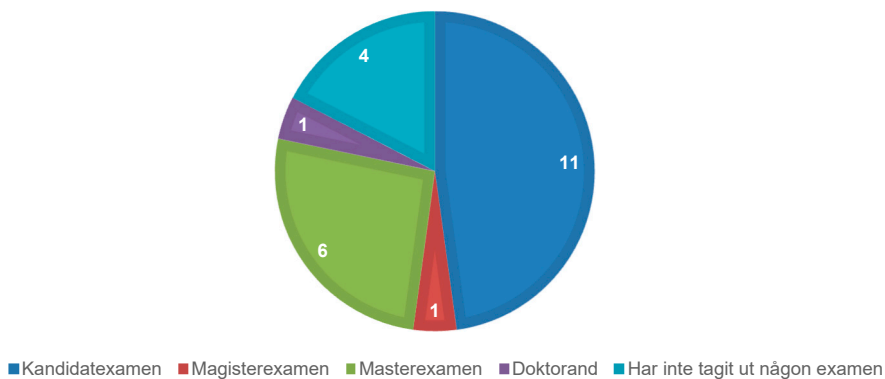

7.1.3 Vilka andra ämnen har alumnerna studerat?

Respondenterna i undersökningen har huvudsakligen valt att komplettera sina studier i retorik med humanistiska och/eller samhällsvetenskapliga ämnen, framför allt *medie- och kommunikationsvetenskap*, *statsvetenskap* samt olika inriktningar inom *psykologi*. I jämförelse med de andra utbildningarna är det även relativt många som gått kurser eller program på Ekonomihögskolan.

7.1.4 Vilka andra examen har alumnerna tagit ut (högsta examen per student)?

Som tabellen ovan antyder så har de allra flesta av respondenterna i studien tagit ut minst en examen i något annat ämne än retorik. Endast två av de som har en kandidatexamen i retorik har valt att inte komplettera med en annan examen, vilket tyder på att många av de som studerar retorik ser ämnet som del av ett större utbildningspaket. Två har valt att fortsätta studera retorik på högre nivå, varav en har doktorerat i ämnet.

Vid sidan av retorik är det enskilt vanligaste ämnet en *ekonomexamen* (3), och därtill kommer två respondenter som tagit en masterexamen i *nationalekonomi* respektive *business*. De allra flesta har dock tagit ut examen i ett humanistiskt eller samhällsvetenskapligt ämne, även om det inte finns ett enskilt ämne som fler än en respondent tagit examen inom. I jämförelse med de andra utbildningarna i den här undersökningen har en avsevärt högre grad av studenterna tagit examen från en annan institution än KOM. Det tyder på att retorik är ett ämne som lockar studenter med ett brett spektrum av intressen och bakgrunder. Exempel på examensämnen som förekommer är *beteendevetenskap*, *freds- och konfliktsvetenskap*, *genusvetenskap*, *samhällsgeografi* och *underrättelseanalys*.

Det är givetvis värt att ifrågasätta huruvida de fem respondenter som inte tagit ut någon examen ens borde inkluderas i analysen av alumnernas situation på arbetsmarknaden. Om antalet utexaminerade studenter på utbildningen hade varit högre så hade ett snävare urval kunnat göras, men det går att argumentera för att dessa studenters efterföljande yrkesliv även av intresse. Alumnundersökningar tenderar att exklusivt fokusera på utexaminerade studenter, vilket självklart är förståeligt när det kommer till att analysera värdet av utbildningen, men detta tillvägagångssätt innebär samtidigt att erfarenheterna från de som valde att inte gå hela vägen exkluderas. Detta riskerar att resultera i att tankar och reflektioner kring utbildningens värde som kan tillföra nya perspektiv förblir outforskade. Dessa studenters öden och äventyr på arbetsmarknaden säger måhända mindre om vilket värde som utbildningen har på ett cv, men genom att tydligt redogöra för respondenternas olika bakgrunder så eftersträvar kapitlet att tydliggöra vilka komponenter det mer kvantitativa underlaget baserar sig på.

7.1.5 Varför väljer studenterna retorik och vilka förväntningar har de på utbildningen?

På universitetets hemsida säljs grundkursen i retorik in som en ”ovärderlig merit” för vilket yrke som helst där man kommunicerar med sin omgivning på individ- och/eller samhällsnivå. Denna utgångspunkt framkommer även när respondenterna berättar om varför de i första läget valde att börja studera reto-

rik. Flera poängterar att deras val motiverades av möjligheten att applicera retoriska kunskaperna oberoende av vilken yrkesroll de senare skulle verka inom, till exempel genom formuleringar som ”det går att applicera på alla karriärmöjligheter”, ”jag kände att ämnet skulle var relevant oavsett vad jag skulle jobba med” och ”retorik är alltid bra att kunna och ha”.

En annan faktor som många av respondenterna anger som drivkraft var förväntningar på att utbildningen skulle vara praktisk och lära ut konkreta verktyg, till exempel argumentations- och presentationsteknik. En intressant aspekt angående just presentationsteknik som frekvent förekommer i respondenternas svar är att flera berättar att de sökte till utbildningen eftersom de upplevde att de dittills varit obekväma med att prata inför publik:

Jag tyckte innan att det var jobbigt att prata inför folk, och jag förstod att det var en viktig sak som man kommer att behöva ställas inför både när man studerar på universitet och sedan när man jobbar. Det var ett sätt att bli van att prata inför folk och bli av med den rädslan. (28-årig HR business partner)

Jag förväntade mig att man skulle få prata mycket inför gruppen och utsetta sig för ångesten att prata inför folk. (29-årig lärarvikarie och student)

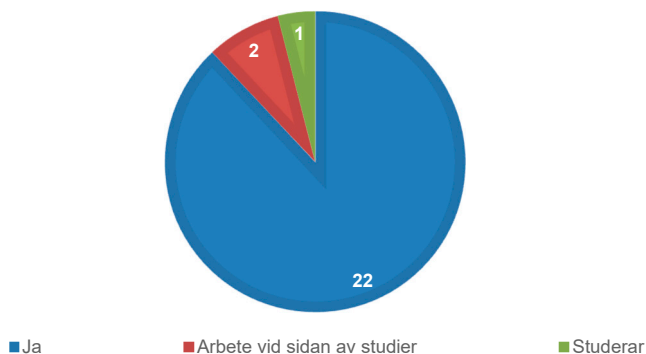
Mina förväntningar på utbildningen hade väl mest om presentationer. Hur hanterar jag en presentation och talar som bäst inför publik? Det var jag inte jättekämbäm med. (27-årig key account manager)

Valet att påbörja en utbildning i retorik handlar för dessa respondenter med andra ord inte främst om att utbilda sig för ett specifikt yrke, utan om att möta sina rädslor och utveckla färdigheter som de anser vara nödvändiga att besitta oberoende av framtida yrkesroll. Många som väljer att studera retorik tar därmed sina första steg med en skräckblandad förtjusning. Huruvida respondenterna upplever att utbildningen i slutändan gav dem dessa färdigheter redovisas i stycke 7.3.2.

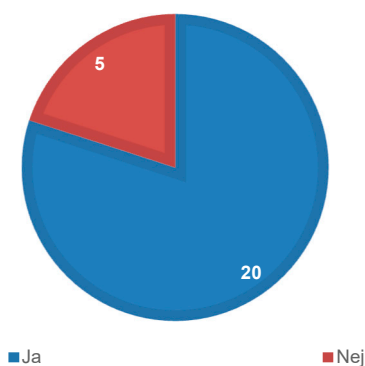
Utöver dessa motiveringar finns även flera respondenter som säger att de sökte till utbildningen främst för att den verkade rolig och intressant. Några nämner även att de lockades av möjligheten att kombinera teori och praktik, samt att de hoppades att utbildningen skulle ge dem verktyg för att analysera olika former av kommunikation.

7.2 Sysselsättningsrelaterade frågor

7.2.1 *Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vad är din huvudsakliga sysselsättning?*

7.2.2 *Arbetar du inom ett yrkesområde som faller i linje med din utbildning?¹²*

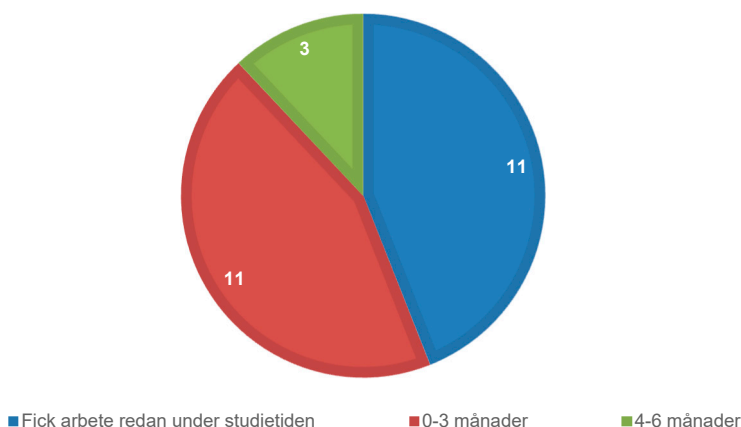
---

¹² Eftersom 60 procent av respondenterna inte tagit ut någon examen i retorik formulerades inte frågan ”i linje med retorik”.

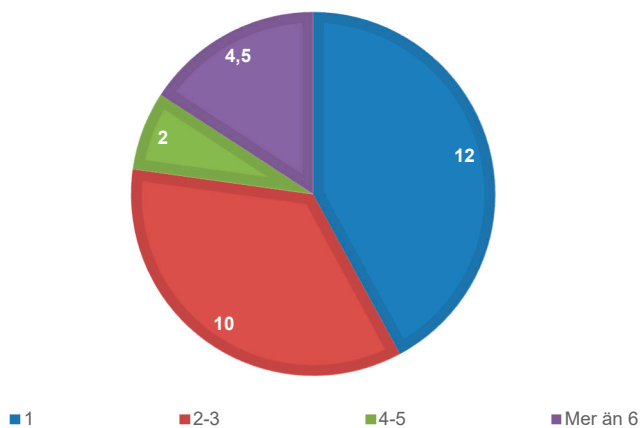
22 av de 25 respondenterna hade vid tiden för intervjun ett arbete som sin huvudsakliga sysselsättning. De tre respondenter som vid tiden för intervjun studerar har dock alla nyligen haft ett arbete där de anser sig ha kunnat applicera sina kunskaper från studierna i retorik, och därmed har även dessa inkluderats i statistiken som berör respondenternas yrkesliv. Dock rör det sig i samtliga fall om yrken – lärarvikarie, restaurangbiträde och barnledare på kollo – som inte kräver en universitetsexamen.

20 av de 25 respondenterna arbetar inom ett yrkesområde som de anser ligga i linje med sin utbildning. Om vi däremot tittar på siffran för respondenterna som blivit godkända på kandidatkursen så visar det sig att samtliga tio i dag har ett arbete som ligger i linje med deras utbildning.

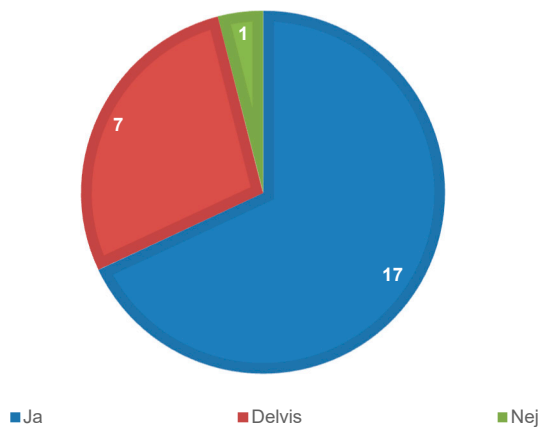
7.2.3 Hur lång tid tog det innan du fick ditt första arbete?

7.2.4 Hur många anställningar längre än tre månader har du haft sedan du tog din examen?

7.2.5 Är du nöjd med din yrkeslivsutveckling sedan du avslutade dina studier?

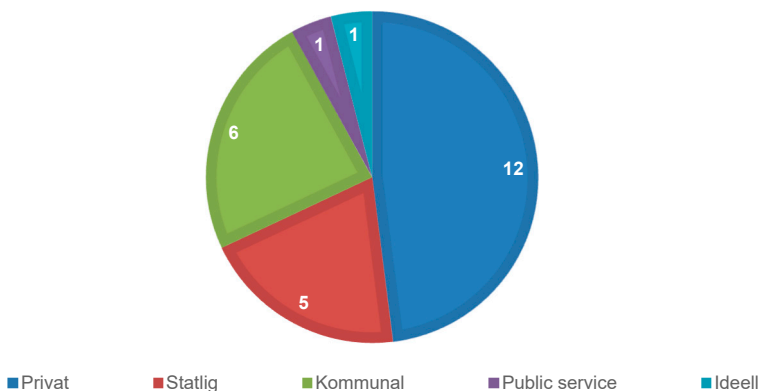
Baserat på ovanstående tabeller framgår det tydligt att respondenterna som studerat retorik inte behöver vänta länge på att få sitt första arbete. De allra flesta har arbetat på 1–3 arbetsplatser sedan de tog sin examen. Majoriteten är nöjda med sin yrkeslivsutveckling, även om det även finns respondenter som säger att de hade hoppats att deras yrkeskarriär skulle ha framskridit lite smidigare.

Om man exklusivt tar en titt på de som blivit godkända på kandidatkursen så ligger resultaten i linje med respondenterna som helhet. Med undantag för en respondent fick samtliga sitt första arbete maximalt tre månader efter att de avslutade sina studier, och de allra flest är nöjda med hur deras yrkeslivsutveckling har framskridit.

7.2.6 Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?

Även om alla alltså inte här helt nöjda med sin yrkeslivsutveckling så uppger respondenterna, med blott två undantag, att de trivs bra på sitt nuvarande arbete. Elva stycken uppger dessutom att de trivs väldigt bra, mycket bra eller jättebra på sitt arbete, medan två säger att de "älskar" sitt arbete. De två respondenterna som ställer sig lite mer tveksamma säger att de trivs "ganska bra" respektive "sådär". Därmed verkar eventuella förhoppningar gällande framtida yrkeslivsutveckling i regel inte hindra respondenterna från att trivas med sin vardag på jobbet.

7.2.7 Inom vilken sektor finns din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?

Respondenterna som studerat retorik är utspridda inom såväl privat som offentlig sektor, även om antalet som arbetar inom den offentliga sektorn är något högre i jämförelse med snittet för KOM som helhet. Respondenterna som har blivit godkända på kandidatkursen är likaså jämnt fördelade mellan sektorerna.

7.2.8 Vilken är din nuvarande yrkestitel?

Bland respondenternas yrkestitlar är det enbart två stycken – *producent* och *socialsekreterare* – som förekommer fler än en gång. De tio respondenter som blivit godkända på kandidatkursen arbetar som *planarkitekt*, *biträdande jurist*, *biljettansvarig och retorikkonsult*, *PR- och kommunikationsexpert*, *departementssekreterare*, *universitetslektor*, *insight consultant*, *producent*, *kommunikatör* och *copywriter*. Denna mångfald av yrkesroller exemplifierar den bredd som en universitetsutbildning i retorik kan leda fram till. Respondenterna som studerat retorik på grund- eller fortsättningsnivå arbetar å sin sida som *doktorand*, *HR business partner*, *socialsekreterare*, *projektassistent*, *programmerare*, *key account manager*, *producent* och *samordnare* samt *språkkonsult*.

De fem respondenter som anser att deras nuvarande eller senaste arbete inte ligger i linje med sin utbildning arbetar som *säljande konsultchef*, *restaurangbiträde*, *elevassistent*, *fritidspedagog*, *kolloledare* samt *stödassistent*. Även om dessa yrken måhända inte hör till de som man tydligast associerar med retorikfältet så har samtliga i denna kvintett märkt att de har nytta av utbildningen i sitt dagliga arbete. Detta diskuteras närmare i stycke 7.3.3.

7.2.9 Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

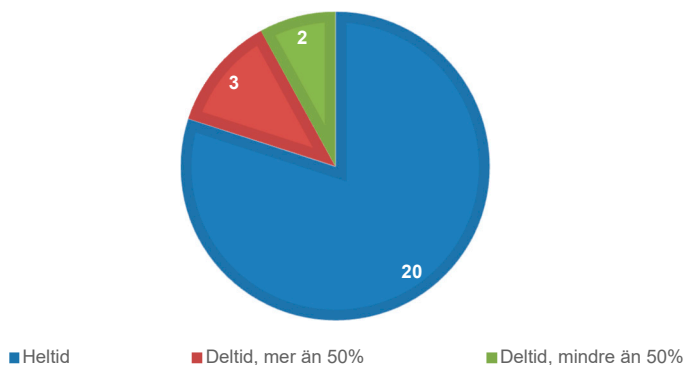
Med tanke på att respondenterna arbetar i en bred arsenal av yrkesroller kommer det inte som någon förvåning att även deras arbetsuppgifter varierar en hel del. Däremot är det tydligt att de allra flesta – åtminstone delvis – utför arbetsuppgifter där retoriska kunskaper bör komma till hands.

Respondenterna som arbetar inom mer renodlade kommunikationsroller sysslar bland annat med intern och extern kommunikation, sändningsproducerande, copywriting, idéutveckling, programledning, kriskommunikation, grafisk design och andra typer av innehållsproduktion. Departementssekreteraren utför omvärldsbevakning för regeringen och regeringskansliet, medan projektledaren på regeringskansliet utbildar deras kommunikatörer i att möta desinformation samt skriver om hybridkrigsföring ur ett strategiskt kommunikationsperspektiv. Social-

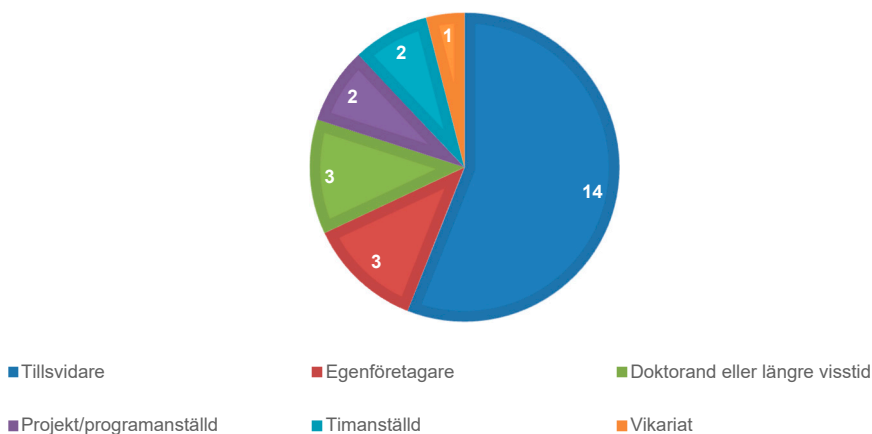
sekreterarna arbetar båda med ungdomar i utsatthet. Andra arbetsuppgifter som förekommer är bland annat besvarande av juridiska frågor, undervisning, forskning, utförande av undersökningar samt vårdande av kund- och klientkontakter.

Denna summering bekräftar bilden att en utbildning i retorik kan leda till en yrkesvardag som kan komma att skilja sig markant från ens kurskamraters.

7.2.10 Hur mycket arbetar du med din huvudsakliga sysselsättning?

7.2.11 Vilken är din nuvarande anställningsform?

Ovanstående två tabeller visar att respondenterna i hög grad arbetar heltid med sin huvudsakliga sysselsättning. De två respondenterna som arbetar mindre än 50 procent gör båda detta vid sidan av studier, så av de som har avslutat sina studier arbetar alla minst halvtid. Bland de som tagit examen i retorik finns två respondenter som inte arbetar heltid, varav den ena nyligen avslutat sina doktordoktorstudier och den andra är programanställd inom mediebranschen.

Andelen respondenter som har tillsvidareanställning är något lägre än för KOM som helhet, men samtidigt är det enbart tre respondenter som arbetar på tim- eller vikariebasis. Om de som fortfarande studerar exkluderas så faller dessutom båda personerna med timanställning bort. Det innebär att respondenten som vikarierar som universitetslektor och de två respondenterna som är projekt-/programanställda är de enda som har mer temporära anställningsformer. På detta sätt framträder bilden att en klar majoritet av respondenterna som tagit ut en universitetsexamen har både heltidsarbete och en anställning som är förhållandevis stabil.

7.2.12 Upplever du att din kompetens från studierna i retorik efterfrågas på arbetsmarknaden?

Med tanke på att retoriskt arbete i form av kommunikation eller presentation förekommer i så många yrkesroller är det intressant att ställa sig frågan huruvida detta resulterar i en konkret efterfrågan på arbetsmarknaden. I och med att denna fråga inte ställdes med färdiga svarsalternativ är de svårt att tydligt kategorisera svaren, men genomgången visar att över fyra femtedelar upplever att det finns en efterfrågan på deras kompetenser. En tredjedel av respondenterna anser dock att denna efterfrågan snarare är *indirekt*: arbetsgivare söker efter personer med retoriska färdigheter utan att explicit leta efter personer som har studerat ämnet:

Det skulle jag faktiskt säga att den inte gör. Eller såhär, jag har fått användning av den till exempel när jag jobbat som moderator på kommunens Almedalsseminarier. Så jag har användning av retoriken även om det inte efterfrågas. Den bakgrunden gör mig trygg i sådana roller, senast i dag presenterade jag för politiken. Inte direkt så att retorik efterfrågas, de vet knappt vad det är. Själva förmågan att kunna presentera är absolut efterfrågad, men de använder inte ordet retorik. (32-årig planarkitekt)

Jag skulle inte säga att de direkt efterfrågas, men indirekt så är ju mycket av det jag lärt mig på retoriken som jag har haft användning av både när

jag pluggat vidare och i arbetslivet. Senast i dag hade jag faktiskt en kollega som kom fram till mig och tyckte att jag pratade så väl, att jag artikulerade och hade sådant lugn i rösten. Då sade jag att ”det är lustigt att du säger det, för det har just med retoriken med att göra och att jag lärde mig så mycket under den terminen”. (27-årig key account manager)

Ja det tycker jag det gör. Kanske inte direkt, men indirekt tycker jag att den gör det. Kommunikation är alltid viktigt på alla arbetsplatser oberoende av vilken befattning man har. Retoriken innehåller mycket verktyg gällande hur man kan tänka kring kommunikation. Det tycker jag saknas på många arbetsplatser. (25-årig biljettkassanasvarig och retorikkonsult)

Enligt respondenterna gör titeln *retoriker* med andra ord en inte automatiskt eftertraktad på arbetsmarknaden, vilket beror på det inte är en yrkestitel som man kan räkna med att arbetsgivarna ska känna till. Därmed framstår det som viktigt att alumner som har studerat retorik lär sig att sälja in sin utbildning så att arbetsgivaren förstår värdet av de konkreta färdigheter som en retoriker besitter. Med andra ord får studenter som läst retorik sätta sina förvärvade retoriska kunskaper på prov när de börjar bege sig ut på arbetsintervjuer. I jämförelse med andra humanistiska discipliner som inte leder till renodlade yrkestitlar så bör retorikerna, åtminstone i optimala fall, vara rustade med retoriska verktyg för att kunna kommunicera värdet av sin utbildning. Något som följande respondent även sätter fingret på i sin beskrivning av retorikens värde i yrkeslivet:

För mig blir det som att vissa delar känns som allmänbildning, det [retorik] är en förutsättning för vissa arbeten. Det är något man ska kunna, som man borde ha lärt sig det tidigare. Men genom att jag gick retorik på universitetet fick jag en så grundlig del av det. Både att söka jobb, att kunna prestera på arbetsintervju, kunna prestera i text, ha ett förtroende för att hålla presentationer. Det är en självklarhet i väldigt många arbeten, men man kanske inte kollar om någon har utbildning i det. Men de är väldigt positivt inställda om personen är bra på det. (26-årig socialsekreterare)

Några av respondenterna säger även att en retorikutbildning på cv:t först blir attraktiv när den kombineras med en examen i något annat ämne. Avsaknaden av en tydlig yrkesidentitet som retoriker kan säkert vara en bidragande faktor till att så pass många av de som tagit ut en kandidatexamen i retorik har valt att komplettera med en andra examen. I likhet med språkstudier används retoriken i stor utsträckning som ett kompletteringsämne.

7.3 Utbildningsrelaterade frågor

7.3.1 Vilka är dina helhetsintryck av utbildningen? Vad är du nöjd respektive mindre nöjd med?

Oberoende av vilken nivå som respondenterna har avlagt inom retorik är det en positiv bild som framträder när de ombeds sammanfatta sina helhetsintryck av utbildningen. De 19 som lämnar ett uteslutande positivt helhetsintryck beskriver utbildningen som ”mycket bredare än jag tänkte från början”, ”otroligt allmänbildande och personligt utvecklande”, ”spännande”, ”intressant, genomtänkt, givande och väldigt personligt utvecklande” och ”en av de roligaste perioderna i mitt liv”. Samtliga av de som har ett mer blandat helhetsintryck inleder med att säga att de tyckte att utbildningen (eller delar av den) var ”spännande”, ”bra” eller ”jättebra” – men att vissa aspekter av den inte kändes lika motiverade eller anpassade för arbetsmarknaden. Ingen respondent uppger att deras helhetsintryck skulle vara rakt igenom negativt.

Vilka konkreta aspekter är det då som gör att respondenterna är nöjda med utbildningen? Om man exklusivt tittar på svaren från de som läst grund- och/eller fortsättningskursen så är det framför allt utbildningens olika praktiska element som lyfts fram. Respondenterna är nöjda med att ha fått lära sig konkreta verktyg för att bland annat hålla presentationer och skriva tal. Utbildningens upplägg får även beröm: flera anser att delkurserna var väl strukturerade och bjöd på en bra blandning av teori och praktiska moment. Svaren från respondenterna som läst vidare på kandidatnivå följer samma mönster: de allra flesta nämner de konkreta verktygen (ibland i specifik referens till det som lärdes ut på grundkursen) som viktiga faktorer för deras positiva erfarenhet av utbildningen. Flera ger även gott betyg åt lärarna för deras engagemang och förmåga att motivera studenterna.

Respondenterna var emellertid mindre nöjda med de teoretiska inslagen, som inte upplevdes vara lika givande som de praktiska. Denna kritik känns igen från den alumnundersökning med tidigare studenter på grundkursen som genomfördes 2012 (Wallby 2012). Respondenterna är överlag inte särskilt konkreta i sin kritik, utan teorin (eller ospecifika delar av den) beskrivs bland annat som ”tråkig”, ”inte jätteanvändbar” och ”inte jättebra”. Denna åsikt förekommer även hos de som läst vidare efter grundkursen, där vissa respondenter säger att de inte uppskattade fortsättnings- och/eller kandidatkursen lika mycket. Bland annat förekommer åsikter som: ”det blir ett väldigt stort hopp mellan grund- och fortsättningskursen”, ”fortsättningskursen såg jag ingen poäng med” och ”fortsätt-

nings- och kandidatkursen var lite mer slappa”. Bilden som framträder är att vissa alumner som uppskattade de många praktiska inslagen på grundkursen och därför valde att läsa vidare sedan blev besvikna när de märkte att resten av kurserna visade sig ha en större teoretiskt tyngd. Alla respondenter delar därmed inte åsikten att programmet hade en bra balans mellan teori och praktik.

I övrigt spretar kritiken åt olika håll. Någon nämner att de inte uppskattade strukturen medan en annan hade önskat sig mer moderna case eller kunskap om hur man kan bli bättre på att ge personlig feedback. Trots att lärarna som sagt lyfts fram i positiva ordalag av många respondenter framhåller vissa att kvaliteten på lärarna var blandad, och framför allt en av lärarna/kursledarna omnämns av tre respondenter bland annat som ”rörig och oprofessionell” och ”inte så bra på retorik som man trodde att personen skulle vara” (dock är det oklart om de pratar om samma person).

7.3.2 Vilka färdigheter upplevde du att du fick lära dig under utbildningen?

De färdigheter som respondenterna upplever att de tar med sig från utbildningen kretsar främst kring olika retoriska knep och verktyg, framför allt muntlig kommunikation i form av presentations- och argumentationsteknik. I dessa ingår bland annat förmågan att kunna fånga sin publik och att kunna målanpassa sin kommunikation. Även förståelsen för kroppsspråkets betydelse, och framför allt vikten att förbereda sig ordentligt inför ett anförande, återkommer i svaren:

Jag brukade mest *winga* och köra på magkänsla utan att vara så förberedd. Men när man visste att man förberett sig så noga innan tog man sig själv lite mer på allvar när man stod och pratade inför sin grupp. (28-årig student)

Det största jag fick lära mig var vikten av att veta sin publik. Vi hade en föreläsare som kom in tillfälligt och berättade om ”hur man inte vet hur man själv är”. Det gjorde att jag jobbade mycket själv, filmade mig själv när jag höll tal för att vilja bli ännu bättre. Jag lärde mig att vara självkritisk och att det är okej för att man ska bli bättre. Sedan lärde jag mig mycket av att vi som gick kursen var olika. Vissa hade stort självförtroende när det kom till att stå framför publik medan andra inte hade det, och att få möjligheten att både prata inför få och många och lära sig av varandra var jättestort. (26-årig socialsekreterare)

Det absolut viktigaste jag tar med mig är att man ska lägga typ dubbelt så mycket tid på att förbereda talet som det tar att skriva talet. Det har jag tagit med mig när jag ska ha presentationer, att man inte bara ska lägga tid på att skriva. Sedan även hur jag för mig när jag väl står där uppe, jag blev väldigt medveten om min egen kropp. Hur man använder sina händer och att man inte satt och kliade sig eller använde utfyllnadsord. Så ens närvaro i presentationen. (27-årig key account manager)

Andra färdigheter som nämns är förmågan att inte bara själv använda sig av retoriska knep, utan att även kunna se kommunikativa strukturer i vardagen och på arbetsplatsen. Vissa berättar att de genom utbildningen blev bättre på att lyssna och identifiera andras språk, andra poängterar att de lärde sig känna igen härskartekniker eller kort och gott fick väldigt bra träning i att socialisera. Även förbättrade skrivfärdigheter nämns i detta sammanhang som en förvärvad färdighet.

7.3.3 Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av dina studier i retorik? I så fall hur då?

Jag har nytta av utbildningen bara jag går utanför dörren. (26-årigt restaurangbiträde som även arbetar som skådespelare och modell)

De retoriska färdigheter som beskrivs i förra stycket framstår vid första anblick som applicerbara inom flertalet olika yrkesroller, eller som vad Morley (2001) skulle beskriva som "transferable skills". Så visar det sig även vara när respondenterna ombes berätta huruvida, och i så fall på vilket sätt, de i sitt yrkesliv har haft nytta av sin utbildning i retorik.

23 av de 25 respondenterna säger att de har haft nytta av utbildningen ute på sina arbetsplatser. En av de som svarar mer tveksamt tillägger dessutom att han i sitt yrkesliv som programmerare måhända inte använder sig av retoriken, men att han som verksam predikant och ungdomsledare inom kyrkan har haft mycket nytta av utbildningen.

Den vanligaste förekommande användningen som respondenterna delar med sig av är hur de använder sig av utbildningen i samband med presentationer på arbetsplatsen:

Jag håller presentationer framför kunder, oftast folk jag inte känner. Till stor del handlar det om olika stakeholders inom företaget som är intresserade av vilka fördelar som produkten som jag utvärderat har. Då gäller det att berätta det på ett strategiskt sätt för kunden och göra en show av det

hela, så det blir kul. Det ska skapa debatt. Nästan lite som att hålla i en workshop. Det är en produkt som jag levererar, så då jag måste jag verkligen vara *on top*. (29-årig insight consultant)

De mest konkreta situationerna är när man ska hålla en presentation av något slag eller när man ska skriva debattartikel. Hur man ska tänka när man bygger upp saker och ting, att [...] man har en känsla för vilka element som ska ingå för att man ska tilltala så många som möjligt. Det tycker jag att jag mer eller mindre har nytta av hela tiden. Ofta tänker man att ”det här fattar väl alla”, men så är det inte. Man har mer nytta av det än vad man tror. (32-årig PR- och kommunikationsexpert)

Vi har regelbundna APT-möten, alltså arbetsplatsträffmöten, där alla är med. Då har jag vissa ansvarsområden som till exempel miljö, jämställdhet och mångfald. Då ska man välja ut nåt man vill ta upp och sedan presentera det på ett sätt så att alla får ut nåt av det. Nästan alla som jobbar där har i princip ingen utbildning alls, och då är det bra att kunna anpassa det till mottagarna. (32-årig stödassistent)

En annan återkommande nyttoaspekt, som stödassistenten ovan är inne på, är förmågan att anpassa sitt budskap beroende på vem som är mottagaren. Detta blir inte minst tydligt i intervjuerna med de som på olika sätt arbetar med barn och ungdomar:

Framför allt är det att känna sin publik, när vi håller presentationer för elever och man ena stunden ska arbeta med niondeklassare och andra stunden med femteklassare. Att förstå att man behöver anpassa det. Jag har även blivit väldigt trygg i att det är otroligt viktigt att förbereda sig, för ibland händer saker och då kan man ta fram något man planerat. Man är beredd att det aldrig blir exakt som man har tänkt. (26-årig socialsekreterare)

Jag sitter ibland med 18-åringar som inte vet vad ”inkomst” betyder, så då gäller det att verkligen anpassa sig och prata på ett sätt som de förstår. (28-årig socialsekreterare)

Jag skapar lektioner och undervisning för barn, så då är det sjukt viktigt att tänka på hur man väljer att paketera det, hur jag ska nå fram till dem. (28-årig fritidspedagog)

Andra exempel på målanpassning av kommunikation framkommer av respondenter som berättar att de har nytta av utbildningen när de rekryterar, skriver

PM och underlag eller arbetar med insamlingar. En respondent hjälpte medlemmar i ett politiskt parti att formulera sina budskap under en valkampanj så att det skulle gå hem i valstugorna. Samma respondent har även arbetat som retorikkonsult och bland annat föreläst för gymnasieungdomar om hur de ska uppföra sig på arbetsintervjuer. En annan som vid sidan av sitt huvudsakliga arbete har varit verksam som skådespelare och modell blir tack vare utbildningen inte längre blir nervös på scen.

Även om respondenterna inte explicit säger sig använda utbildningens mer teoretiska inslag i sin vardag berättar en del att de aktivt har tänkt på läran om etos, patos och logos när de utfört olika arbetsuppgifter:

För några år sedan publicerade jag en roman som jag hade börjat skriva innan retoriken. I redigeringsarbetet så hade jag användning av olika retoriska figurer, troper och begrepp och sådär. Hur man kunde skapa olika röster hos karaktärerna i och med att vi skrev så mycket under retorikutbildningen. Det är en grej, men också att jag varje gång jag pratar inför folk tänker på etos, patos, logos och de klassiska grejerna. (29-årig student)

Jag undervisar en del på jobbet internt inom retorik [...] i stort sett i det jag själv lärde mig på A-kursen, det vill säga etos, patos, logos och andra tankemodeller. Man kommer otroligt långt med de verktygen. Det var det mest uppenbara som jag hade nytta av snabbt. Det är allmängiltigt och allmänintressant, så det kan man lätt gå in och imponera med på vilken arbetsplats som helst. (32-årig PR- och kommunikationsexpert)

Patos-läran är den stora behållningen, en konkret arbetsmetod för att publicera kommunikation helt enkelt. (40-årig kommunikatör)

För att parafrasera avsnittets inledande citat så finns det med andra gott om belegg för att hävda att respondenterna tycks ha nytta av sina retorikkunskaper så fort de "går ut från dörren". De kommunikativa färdigheterna som respondenterna tagit med sig verkar komma till nytta inom vitt skilda branscher och yrkesroller.

7.3.4 Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?

Nio av de 25 respondenterna upplever inte i efterhand att de saknar något på utbildningen. Åtta av dessa utgörs av studenter som läste enbart grund- och/eller fortsättningskursen, vilket innebär att det är respondenterna som läste ända till

kandidatnivån som har flest reflektioner kring olika element som de saknar eller hade velat se mer av på utbildningen.

Det mest förekommande svaret återigen kring att en del hade önskat sig fler praktiska moment på utbildningen – framför allt under dess senare delar. En respondent säger att även om hon är medveten om att det är en akademisk utbildning så hade fler praktiska moment, som till exempel debattövningar och talskrivande, behövts på fortsättnings- och kandidatkursen. En annan, som med entusiasm beskriver att grundkursen ”kändes som att vara med i filmen *Dead poets’ society*”, säger att hon gärna hade sett en fortsatt utveckling av talförmågan på fortsättningskursen, till exempel i form av så kallade *debate battles*. En tredje säger sig förstå att det kanske inte går att minska antalet teoretiska inslag på utbildningen, och funderar därefter vidare om huruvida en retorikutbildning kanske skulle göra sig bättre på folkhögskola.

Övriga önskemål som förekommer av enskilda respondenter är bland annat mer inslag om storytelling och retoriskt berättande (respondenten tycker att kursmomenten som väl tog upp dessa bitar var bra), mer mångfald bland föreläsarna, bättre integrerat genusperspektiv, arbete med modernare case, fler fördjupningskurser samt att det hade varit intressant att få lära sig mer om analys av politiska tal och offentliga uttalanden. Med andra ord rör det sig i de flesta fall om att respondenten vill ha *mer* av något som de fick läsa om på programmet, inte nödvändigtvis något som det rådde fullständig avsaknad av.

Två respondenter berättar att de under utbildningen gärna hade träffat tidigare alumner eller andra retoriker som kunde berätta om hur man kan applicera sina retoriska kunskaper inom yrkeslivet. Dessa svar diskuteras vidare i samband med fråga 7.3.8 gällande det upplevda stödet från institutionen angående möjliga vägar in i yrkeslivet.

7.3.5 Varför valde du att inte läsa fler kurser i retorik? Upplever du att du i ditt yrkesliv att du skulle ha nytta av att ha studerat mer retorik?

Som tidigare konstaterats väljer den stora majoriteten av studenterna som läst grundkursen i retorik att inte fortsätta ända fram till en kandidatexamen. Eftersom det självklart ligger i institutionens intresse att fler studenter ska stanna kvar på utbildningens senare skeden ställdes ovanstående frågor till samtliga respondenter som valde att läsa enbart på grund- eller fortsättningsnivå.

Svaren på den första frågan kan ganska långt delas i tre kategorier. Den första utgörs av respondenter som motiverar sitt beslut med att de redan läste inom ramen för en annan examen och tyckte att grundkursen i retorik passade bra in i

deras tilltänkta utbildningspaket. I den andra gruppen återfinns respondenter som säger att de under grundkursen hade lärt sig de praktiska färdigheter som de eftersträvade, och det ökade fokus på teori som väntade på de senare kurserna inte lockade. I den tredje gruppen samlas respondenterna som säger att de ville ut i arbetslivet.

I respondenternas svar blir det tydligt att valet att inte ta ut en kandidatexamen i ämnet inte tycks bottna i dåliga erfarenheter av själva utbildningen, utan snarare om att de från början haft andra planer som gjorde att det praktiskt blev svårt att hinna med fler kurser i retorik. Detta betonas explicit av ett antal respondenter genom formuleringar som ”det var inte att jag inte ville”, ”det var inte intresse, utan tidsbrist”, ”hade jag studerat igen, och hade haft tid, så hade det definitivt varit givande” och ”jag sökte till fortsättningskursen, som jag hade tagit om jag inte kommit in på socionomutbildningen”.

Svaren på den andra frågan, huruvida respondenterna i dag anser att de i sitt yrkesliv skulle ha haft nytta av att ha läst fler kurser i retorik, resulterar inte i några detaljerade utläggningar. Detta kan givetvis ha att göra med frågans hypotetiska natur. Några av respondenterna säger att de inte tror att de skulle ha haft nytta av fortsatta studier inom ämnet, medan andra säger att de säkert hade haft det. Dock är det ingen i den senare kategorin som kommer med något konkret exempel på varför de anser att de borde ha läst vidare, utan formuleringarna utvecklas inte längre än ”man behöver alltid retorik oavsett”, ”det kan jag tänka mig eftersom det är allmänt bra och nyttigt” och ”skulle ha varit kul att ha läst mera främst för det personliga intresset”. Med andra ord framstår det som att respondenterna främst hade sett ett personligt bildningsvärde i att läsa vidare, snarare än att det hade tillfört något konkret till deras nuvarande yrkesliv.

7.3.6 Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av att ha läst ända till kandidatkursen i retorik?

De som blivit godkända på kandidatkursen upplever å sin sida i hög grad att de har haft nytta av att ha läst vidare på kandidatnivå. Åtta av de tio aktuella respondenterna säger att de i sitt yrkesliv är glada över sitt beslut att fortsätta, bland annat med motiveringar som ”man fick större perspektiv på vad retoriken kan användas till”, ”väsentlig skillnad i fokus på mottagaranpassning och analys” och ”absolut utifrån det jag vill jobba med”. Några nämner att de i sitt yrkesliv främst använder sig av färdigheterna från grundkursen, men att de senare kurserna såg till att befästa och bredda kunskapen från den första terminen. En

respondent beskriver det som att hon under grundkursen ”trodde att hon hade fattat”, men att de var först på de senare kurserna som hon fattade ”på riktigt”:

De andra gav en mycket fördjupande kunskap och när man läste de kurserna fick man bättre förståelse för det man läste på de första kurserna. Man trodde man hade fattat, men så hade man inte det förrän man fattade på riktigt. Man förädlade sina kunskaper genom att läsa hela vägen. (30-årig copywriter)

De två respondenter som inte anser sig ha någon större nytta av sina kunskaper från de senare delarna av utbildningen säger båda att de i dag hade nöjt sig med att läsa grundkursen. Två andra, som i dag arbetar med retorik inom näringslivet respektive universitetet, säger att även om de själva har haft nytta av att läsa vidare så kan studenter med ambitionen att bli till exempel kommunikator klara sig långt med färdigheterna från grundkursen. Som konstaterat anser dock de allra flesta av alumnerna att de har nytta av kunskaperna från utbildningens senare inslag i sina yrkesliv, oberoende av om de arbetar som biträdande jurist, departementssekreterare, kommunikator eller copywriter.

Den samlade bilden av ovanstående två frågor är alltså att såväl de som nöjde sig med att läsa på grund- och/eller fortsättningsnivå som de som läst kandidatkursen i efterhand är nöjda med sina beslut. I syftet att uppmuntra fler studenter att läsa vidare kan de positiva erfarenheterna från alumner med en retorikexamen vara värda att kommunicera till studenter som står och väger angående om de ska ta en examen i ämnet eller inte.

7.3.7 Har du i takt med åren fått större/mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen? På vilket sätt?

Bland de 24 respondenter¹³ som ställdes ovanstående fråga svarar 14 stycken att de på olika sätt upplever att deras uppskattning för sin utbildning i retorik har ökat i takt med åren. Sju av dem uttrycker att den har bibehållits, och endast en respondent anser att uppskattningen har minskat, eftersom personen upplever att hon med tiden glidit ifrån det teoretiska. De resterande säger att uppskattningen delvis ökat och delvis sjunkit, eftersom de glömt bort vissa inslag medan värdet av andra färdigheter har blivit mer tydliga.

---

¹³ Denna fråga förekom inte i pilotintervjun, varav det totala antalet respondenter är 24 stycken.

Det är med andra ord en majoritet av respondenter som anser att de efter några år i yrkeslivet sätter ett högre värde på sina färdigheter jämfört med hur de kände när de begav sig ut på arbetsmarknaden. Respondenterna motiverar denna känsla på flertalet olika sätt, bland annat genom att framhålla hur den stabila grund som utbildningen gav dem hjälper dem att fortsätta utvecklas retoriskt på sina arbetsplatser:

Ju mer presentationer som man gör ... det är som att köra bil – varje gång gör jag som jag lärde mig på retoriken, och så blir man ännu lite duktigare hela tiden. (27-årig key account manager)

Mer tror jag, mest för att jag märker skillnaden på andra som presenterar, att det finns de som är bra och de som inte alls är bra. Jag kan själv identifiera olika saker som de gör eftersom jag gick en utbildning i vilka knep som man använder. Det är lättare för mig att lära mig av andra och därmed också fortsätta utvecklas. (28-årig doktorand)

Andra beskriver hur de med tiden märkt hur retoriken har införlivats i deras vardagliga kommunikation, såväl på som utanför arbetsplatsen:

Det har införlivats i mitt tal [...], blivit mer och mer som ”wow, utan utbildningen hade jag nog inte kunnat göra det så här bra”. (26-årigt restaurangbiträde som även arbetar som skådespelare och modell)

Det känns systematiskt inrotat i hur jag kommunicerar. Närmare inpå var det mer ”just ja, det har jag läst i den boken”. Det känns mer naturligt, det fortsätter att vara till nytta och jag är mer och mer tacksam för alla studier jag gjorde vid Språk- och litteraturcentrum. (28-årig språkkonsult)

Ju äldre man blir desto mer inser man hur mycket som löser sig bara man kommunicerar väl. Konflikthantering handlar mycket om retorik. Inte bara i arbetlivet, utan man kommer långt med enkla medel även i privatlivet. (25-årig biljettkassaansvarig och retorikkonsult)

En respondent, som beskriver utbildningen som ”ovärderlig”, säger att hon med tiden har kommit fram till att retorikundervisning i någon mån borde vara obligatorisk på gymnasieskolor och flera program på universitetet (en åsikt som även andra respondenter för på tal):

Det bästa med retorik är att det är applicerbart på allt, det är inte ämne utan ett verktyg. Du kommer aldrig att känna ”oj, vad det här sög”. (29-årig insight consultant)

Som konstaterades tidigare i kapitlet så är *retoriker* inte en yrkestitel som alla arbetsgivare har full koll på, något som kan reflekteras i att utexaminerade studenter känner en viss oro för huruvida deras kunskaper kommer vara eftertraktade på arbetsmarknaden. En respondent sätter fingret på detta genom att säga att uppskattningen har ökat då hon upptäckt att det visade sig vara ”helt onödigt” att oroa sig för att inte få jobb. Resultaten från den här undersökningen kan med andra ord förtjänstfullt användas i möten med nuvarande studenter som ställer sig skeptiska till huruvida innehållet i utbildningen kommer att vara till någon nytta för dem längre fram i arbetslivet.

7.3.8 I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av institutionen gällande frågor kring vidareutbildning och möjliga vägar in i yrkeslivet?

På denna fråga spretar svaren åt olika håll. Vissa är belåtna med stödet, till exempel respondenten som berättar hur en av lärarna hjälpte henne att starta ett eget företag och var till stöd med den första kunden. Andra lyfter fram studievägledaren (”en underbar människa”) och mentorsverskamheten som positiva stödfunktioner. En hel del studenter påpekar att de har svårt att svara på frågan i och med att de inte sökte något stöd från institutionen.

Däremot finns det ett antal respondenter som nämner att de hade eftersökt en tydligare koppling till arbetslivet. Dessa beskriver att de ”inte fick praktisk information om vad man praktiskt kunde göra med retoriken”, att det var ”tugnt att förstå vad man egentligen kunde göra av retorikstudierna och vad man kunde jobba med” och att ”det fanns ingen koppling till arbetslivet”. Med tanke på att respondenterna i sina efterföljande yrkesliv har upplevt stor nytta av sina studier, vilket signalerar att deras utbildning vid Lunds universitet i själva verket gjort dem anställningsbara (se Schoug 2009: 20), är det intressant att flera respondenter med facit i hand fortfarande anser att utbildningen i högre grad borde ha knutits an till yrkeslivet. Det kan måhända vara så att respondenterna i intervju-situationen återupplivar den oro som de upplevde som student inför att ta steget ut på arbetsmarknaden, omedvetna om att deras utbildning verkligen skulle komma till nytta.

Respondenterna uttrycker dock inte bara en oro, utan kommer även med konkreta förslag för hur kopplingen till yrkeslivet skulle kunna stärkas. En re-

spondent gör en jämförelse med retorikkonsultprogrammet på Södertörns högskola, där studenterna i tidigt skede får applicera sina färdigheter ute på en arbetsplats:

De erbjöd väldigt snabb information och hjälp med att förstå vad man kan göra med sin ganska ovanliga examen [...] Redan i A-kursen ska studenterna ut och hjälpa ett företag med deras kommunikation under en vecka. Sköta deras Twitter-konto eller vad det nu kan vara. Sådana praktiska moment var inte LU i närheten [...] Så jag har alltid sett väldigt avundsjukt på dem [kompisarna som studerade där], eftersom de fick så bra stöd. (32-årig planarkitekt)

Samma respondent nämner även ett positivt minne från utbildningen i Lund när en retorikkonsult från ett företag besökte klassen och berättade om sitt arbete. Ett inlägg som även andra respondenter lägger fram som förslag på hur man kan hjälpa studenterna att visualisera vad för sorts yrkesliv som kan följa på en retorikutbildning:

Det var jättebra att man fick träffa någon som visade en att ”jaha, här kan man jobba som”. Idag vet jag ju att man kan ju jobba som talskrivare eller kommunikatör, med det var inget man fick nys om under utbildningen. (32-årig planarkitekt)

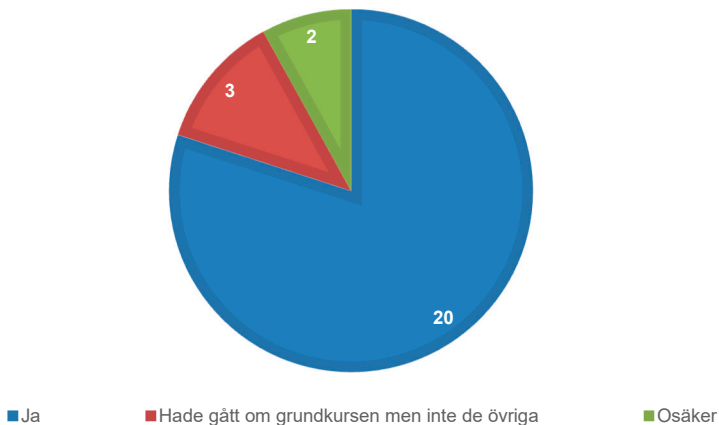
Exempelvis studiebesök från exempelvis mig själv som alumn eller någon annan som i dag arbetar med kommunikation eller strategisk kommunikation med en retorikutbildning i bagaget. (30-årig departementssekreterare)

Lite mer anknytning i vilka karriärmöjligheter som finns och kanske kunde ha något slags mingel med potentiella framtida arbetsgivare. (28-årig producent)

Förslaget att bjuda in yrkesverksamma retoriker, framför allt egna alumner, till utbildningen skulle måhända kunna dämpa studenternas oro inför steget ut på arbetsmarknaden. I och med att alumnerna som studerat retorik verkar klara sig bra på arbetsmarknaden, och dessutom kan bjuda på flera exempel på hur utbildningen kommit till nytta för dem, så kunde ett organiserat informationstillfälle säkert bidra positivt till att motverka känslan av bristande yrkeslivsanknytning. Däremot kan det självklart ifrågasättas i vilken mån det ska vara universitetets uppgift att agera ”arbetsförmedlare” åt sina studenter. Det givna motargumentet är att humanistiska utbildningars främsta roll bör vara att bilda sina stu-

denter till kritiskt tänkande individer, medan den vardagliga anpassningen av förmågorna får vänta med att utforskas tills man befinner sig ute i yrkeslivet. Tidigare rapporter antyder att studenter på disciplinutbildningar inte upplever utbildningar som yrkeslivsförberedande så länge som praktik eller utomstående föreläsare inte står på schemat (Schoug 2009). Eftersom de tidigare studenterna både har lyckats få jobb och har nytta av sin utbildning är det dock svårt att se att utbildningen inte har bidragit till deras anställningsbarhet. Kanske rör det sig snarare om att studenterna i efterhand önskar att utbildningen hade gett dem större självförtroende och hjälpt dem att visualisera sina framtida yrkesliv. I vilken mån det ska vara universitets roll att, vid sidan av att lära ut förmågor och kunskaper, även vara expert på arbetsmarknaden och applicering av kunskap är en fråga som lär fortsätta diskuteras inom ramen för debatten kring bildningsideal och universitetets samhällsliga funktion.

7.3.9 Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?

Siffrorna ovan bekräftar den positiva attityd gentemot utbildningen som har löpt som en röd tråd genom hela kapitlet. 80 procent av respondenterna säger rakt ut att de i dag hade kunnat tänka sig utbildningen igen, medan tre av studenter som läste vidare efter grundkursen säger att de i efterhand hade nöjt sig med de praktiska färdigheter som lärdes ut under den första terminen. Det ska även

tydliggöras att de två respondenter som är mer tveksamma inte ångrar att de valde att studera retorik (den ena beskriver tiden på KOM som ”en av de roligaste perioderna i mitt liv”), utan deras tveksamhet bottnar i att de i dag kanske hade valt en utbildning som skulle ha lett till en yrkesexamen.

7.4 Sammanfattning

När man genom åren pratat med folk och nämner retorik, så säger de få som har haft något att göra med det att ”oj det är den roligaste kursen jag har läst” eller ”det är den kurs jag känner att jag har haft allra mest nytta av”. Jag vet folk som har läst till jurist och ändå känner att grundkursen i retorik är den de har mest glädje av allt. Man kan verkligen trycka på dess allmängiltighet oavsett av vad man pluggat. (32-årig PR- och kommunikationsexpert)

Respondenterna som har avlagt en grund-, fortsättnings- eller kandidatkurs i retorik återfinns i dag i flera olika yrkesroller på en mångfald av arbetsplatser. Bland de som i dag inte studerar har majoriteten såväl heltidsarbete som en längre pågående anställning. De är överlag väldigt nöjda med sin utbildning, framför allt de praktiska färdigheterna som de applicerar i sin vardagliga kommunikation – må det röra sig om presentationer, kundrelationer, pedagogik, skådespeleri eller i samtal med ungdomar. I takt med åren upplever de en stärkt eller åtminstone en bibehållen uppskattning för sina förvärvade kunskaper, och de allra flesta tvivlar inte på att de i dag skulle läsa om utbildningen.

Även om det förekommer alumner som säger att de i efterhand hade nöjt sig med att läsa grundkursen istället för att gå vidare till fortsättnings- och kandidatnivå så finns det flera exempel i den här rapporten på tidigare studenter som gläds över sitt beslut att ha fortsatt inom ämnet fram till examen. Trots att det framkommer att utbildningen i retorik har kommit till nytta inom olika yrkesroller upplever flera respondenter i efterhand att de redan under utbildningen borde ha blivit tydligare informerade om hur yrkeslivet som retoriker kan se ut, vilket till exempel skulle kunna göras genom att i högre mån bjuda in alumner att berätta om sina erfarenheter av att applicera utbildningen ute i yrkeslivet. Huruvida det ska vara utbildningens uppdrag att kontinuerligt kommunicera detta till studenterna är dock i slutändan en filosofisk fråga som reflekterar vilka bildningsideal som man utgår ifrån.

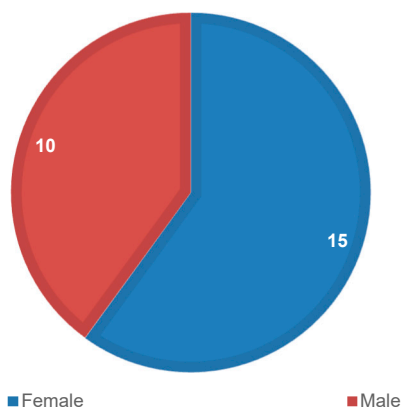
8. MSC IN MEDIA AND COMMUNICATION STUDIES

The respondents in this chapter consist of 25 alumni who graduated from the master's programme in Media and Communication Studies between 2016 and 2017. The total scope for this time period was 63 students, which means that roughly 40 percent of the students were interviewed.

The chapter begins with some background information about the respondents and their expectations on the programme. The respondents' professional life is then presented and analyzed in both quantitative and qualitative form, after which the chapter concludes with the alumni's reflections on the value of their education in Media and Communication Studies. All quotes from Swedish speaking respondents have been translated into English by the author.

8.1 Background questions

8.1.1 *Distribution in terms of gender*

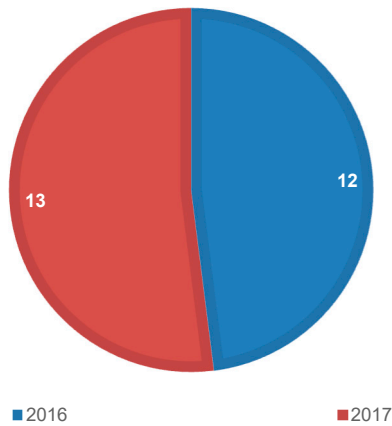

8.1.2 Distribution in terms of nationality

The alumni partaking in the survey hold 16 different nationalities, spanning over five continents. In order to preserve the anonymity of the respondents, the alumni's individual countries will not be disclosed in the report. This choice was made especially considering that the master's programme has not been running for many years in its current form.

8.1.3 Year of examination

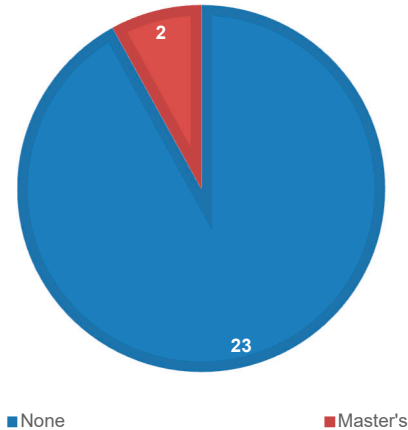

8.1.4 Major discipline in undergraduate/bachelor's degree

The most common undergraduate subject to major in is *journalism*, a degree that five alumni completed before enrolling in the master's programme. A further twelve respondents have completed a degree in another media related field of study, such as *Media and Communication Studies*, *strategic communications*, *media management*, *media studies*, *commerce and marketing*, *communications* and *organizational communications*. Thus, it seems evident that most of the students enrolling in the master's programme come from a background where they have already been practicing media and communication research.

Four respondents completed an undergraduate/bachelor's degree within a non-media related social science subject, while two respondents have a degree in language studies. The final two respondents have a degree in *music* and *computer science*.

8.1.5 Other degrees (master's level or higher) that the alumni have completed

The vast share of the respondents has not chosen to expand their educational repertoire with two master's degrees. The two respondents who have done so hold a master's in political science and another one in media and communications studies.

8.1.6 Reasons for enrolling in a master's programme in Media and Communication Studies at Lund University

The standout reason for the decision to enroll in a master's programme in Media and Communication Studies that most alumni bring up is, rather unsurprisingly, that they wished to expand their knowledge of the subject. The ones who had completed a media related undergraduate/bachelor's degree express that they wanted to "become better within my field", "wanted a different perspective on the field" or that "I wanted to broaden myself". Two respondents, who had been working within the media business, say that they wanted to actually study the subject in order to improve their communication skills at work. Some respondents further describe it as an "intellectual challenge", or that the international aspect of the programme appealed to them. A couple of respondents mention that by completing the master's degree, they strived to become more attrac-

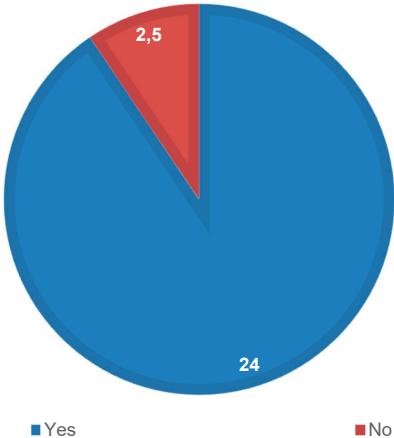
tive on the labor market. However, the interest in expanding and cultivating one's personal knowledge generally stands out as a more vital driving force than the quest for a particular job or professional career.

When asked why they decided to enroll in a master's programme at Lund University, three main factors stand out. The most occurring is that the respondent knew that Lund University was well ranked and had a good reputation. Some compare it to other programmes within the same field, e.g. by mentioning that "the curriculum in Lund seemed the most interesting" or that the programme appeared to be better suited for them compared to master's programmes in their home countries (e.g. due to its social science perspective on the media). One respondent says that he originally came to Lund to study under professor Peter Dahlgren, only to upon arrival disappointingly find out that the professor recently had retired.

The second factor is that the town and/or the university had been recommended by friends and family, while the third one, exclusively mentioned by alumni from outside Europe, is that they were able to get a scholarship from the Swedish institute to study at Lund University. Other reasons mentioned are that one simply wanted to go abroad and just happened to end up in Sweden, or that one was already living in Skåne and wanted to stay in the region while doing the master's.

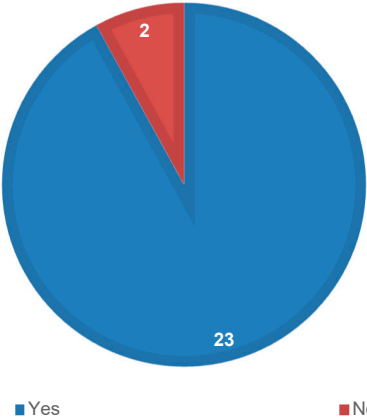
8.2 Work related questions

8.2.1 Are you currently working?

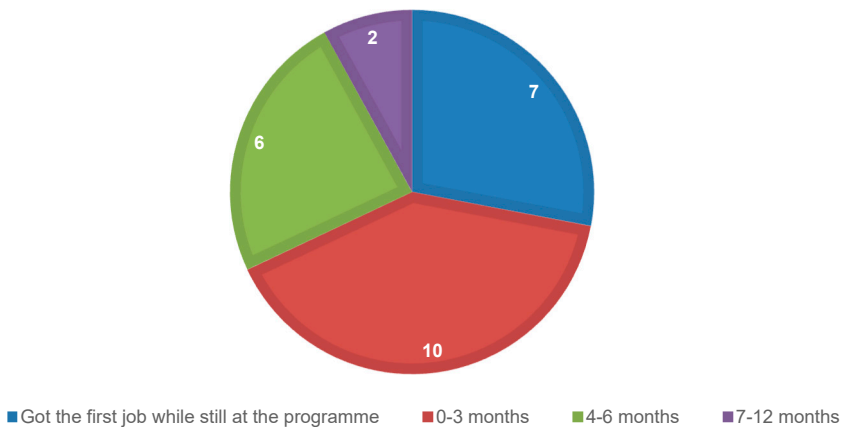
All but one of the alumni in this survey are currently working. It should also be mentioned that the alumnus who is currently looking for a job has worked with communications and marketing on several projects since she graduated, and only recently started to look for her next job after finishing a project.

8.2.2 Do you work within a field that corresponds with your education?

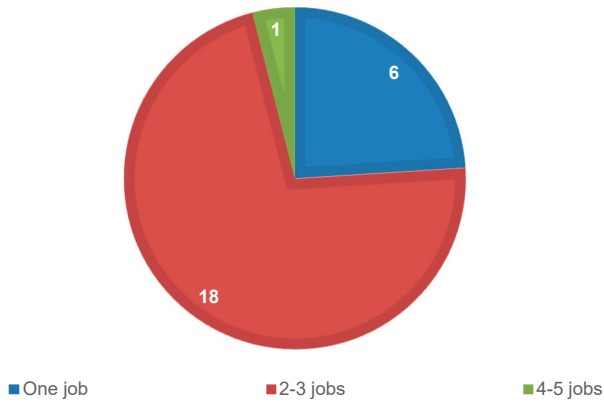
As the numbers above clearly reveal, the alumni are almost exclusively working within a field that they consider corresponds with their education at Lund University. However, when looking more closely at the two respondents who answered “no” to the second question, it turns out that these two are currently working as *head of communications and PR* and *web marketing and communications officer*. Considering that both of these professions have “communications” in their title, it seems a bit peculiar that the two respondents do not consider these jobs to be in line with their studies. One possible reason could be that they feel that the theoretical approach of the programme is too far from the tasks they encounter in their working lives. This will be further discussed later in the chapter.

8.2.3 How long after your graduation did it take before you got your first job?

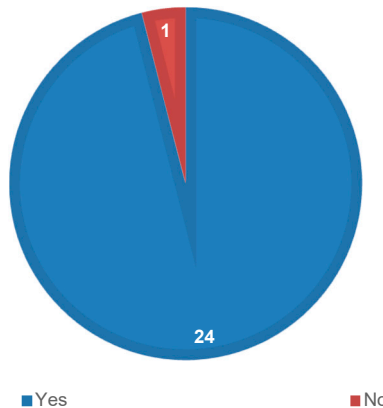
The vast majority of the alumni gained their first job under or shortly after graduating from the programme. Among those who had to wait at least four months before they started working, some mention that they struggled to find work, while others do not mention that they went through a period of rejections (although it is of course not possible to know how actively they were looking for work during the first months after graduating). The people who describe that they struggled at first are mainly international students who chose to stay and look for a job in Sweden. A few respondents also say that they did some freelance work right after the graduation while looking for their first employment.

8.2.4 *How many jobs that lasted longer than three months have you had since your graduation?*

With just one exception, the alumni have had no more than three jobs lasting longer than three months after their graduation. There are no major differences between those graduating in 2016 compared to the ones who finished the programme in 2017 – in fact the majority of students who have stayed at the same job since their graduation comes from the examinees of 2016.

8.2.5 *Are you pleased with how your professional career has developed after your graduation?*

8.2.6 *How do you like your current occupation?*

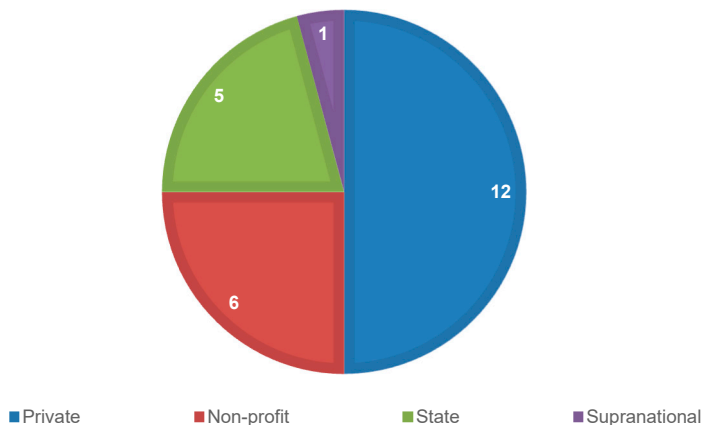
An overwhelming majority of the alumni is satisfied with how their professional careers have developed since they graduated from Lund University, and the vast majority of them also enjoy their current occupation (some saying “I love it”, “it’s fantastic”, “it’s awesome” or “it’s perfect for me”). Some add that their careers might not have gone in the direction they had initially planned, but that they, for the moment, are happy with how things have turned out so far.

It should be pointed out that a few respondents stress that they have not always been pleased with their careers, but that things have started to pick up lately. One respondent says that if she had been asked the same question a month ago, when she had been unemployed for six months, she would have given a totally different answer. Another one, who has stayed in Sweden after the graduation, says:

At first I would say it was difficult, because I wasn’t prepared for how much networking needs to happen in Sweden before you have a foundation. So initially I was not pleased, but now, two years after the graduation, I am. (27-year-old growth marketing manager)

The one respondent who is not satisfied with how her career has developed is also the only one who says she does not enjoy her current occupation, mainly because her colleagues talk in a misogynistic manner.

8.2.7 From which sector does your principal employer come from?

Similarly to KOM as a whole, a rough majority of the alumni are currently employed within the private sector. Compared to the other disciplines at the department, a substantially high number of respondents are also working for non-profit organizations outside of the public sector.

8.2.8 What is your current professional title?

The alumni hold many different professional titles. The only one title occurring more than once is *PhD Student* (2). Some hold professional titles that are directly associated to some kind of media and communications-related focus, such as *communication specialist*, *head of communications and PR*, *senior cooperate communications specialist*, *digital project leader*, *creative and strategic director*, *growth marketing manager* and *e-commerce digital manager*.

Others are currently employed as academic officer, account executive, account manager, chief of staff, consultant, country director, executive director and extra-ordinary teacher, international affairs attaché, freelancer, program or project coordinator, teacher and trainee.

The notion that quite a few alumni have titles that include words such as *head of*, *leader*, *manager*, *chief*, *executive* or *director* suggest that a MSc in media and communications from Lund University rather quickly can lead to a position with significant responsibilities.

8.2.9 What are your main tasks and responsibilities at your job?

In comparison to just listing their professional titles, looking into what tasks the alumni actually carry out in their daily working lives can tell us a lot more about what kind of work a MSc in media and communications can lead to. It shows that the alumni are working with communications on a variety of levels.

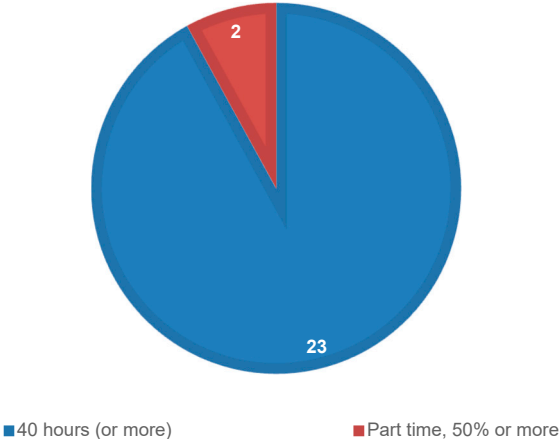
Quite a few respondents mention work tasks that are linked to performing external communications. The ones working for a private company or non-profit organization are in charge of tasks such as online marketing, managing media relations, media monitoring, writing press statements, managing social media platforms, distributing information and finding ways to grow the user base. Some also mention that they handle internal communications at their workplace.

Some alumni, not least the two alumni who are currently conducting their PhDs, mention that research is part of their work tasks. Another alumnus is working part-time teaching media- and journalism-related subjects at the university. A few others also have work tasks that involves researching information, but on a non-academic level.

What also becomes evident is that many alumni also have strategic responsibilities, such as coordinating projects or departments. One alumnus is coordinating a department working for women's rights through supervising communications and coordinating research. Another one works as a project coordinator for a European Commission funded project, in which he monitors and influence policy making by advocating politicians and writing reports and briefings. A third alumnus plans the strategies and coordinates the activities that an international non-profit organization carries out in his country, while a fourth one makes sure that directors at a department of government are equipped with the right information before their meetings, and that their communication is properly done.

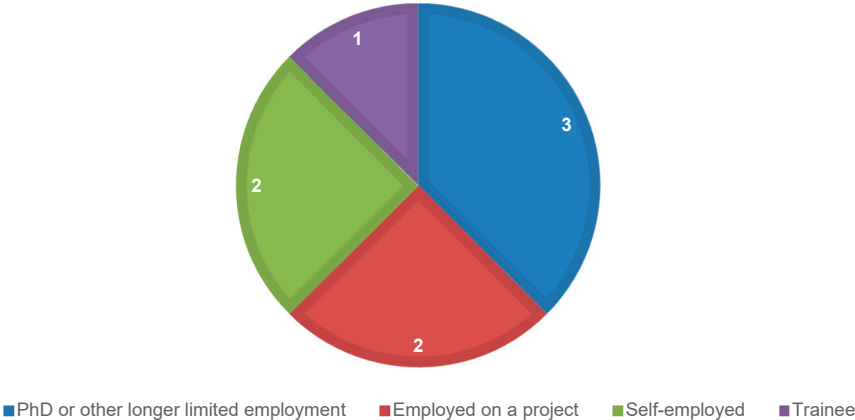
As suggested in the former section, many alumni evidently perform work tasks that entail a lot of responsibility and decision-making.

8.2.10 *How many hours per week do you currently spend on your main employment?*

All but two alumni work at least 40 hours per week, i.e. the Swedish equivalent of full time. However, several mention that they in reality spend a lot more time at the office than that. Of the two persons who are working fewer hours, one says this is because he has another source of income that is not related to work.

8.2.11 *What is your current form of employment?*

A majority of the respondents are permanently employed at their current job. Among the rest, two alumni are conducting their PhD while another one has an 18-month contract at her company. Two are self-employed as freelancer and consultant, two are/have recently been employed on a project basis, and the final one is currently a trainee at a PR-agency working with community outreach.

8.2.12 Do you believe that your skills from Media and Communication Studies are in demand on the labor market?

As this question was asked without any pre-given alternatives, the answers are hard to categorize quantitatively. But around two thirds of the respondents believe that the skills they have acquired from the programme are in demand on the labor market, one saying that “a lot of employers look for people with good critical thinking and writing skills, and who have done a master’s in English”. Another one stresses the general usefulness of communication skills, saying that “communication is a key aspect that people are looking for, even for other positions than communications officer”.

Two alumni, who both believe that there exists a demand for their skills, say that they still are unsure whether employers understand what competence you get when hiring a person with a degree in media- and communication studies:

I think a lot of people are confused about what this degree means, because media and communications is defined in so different ways at different universities. (27-year-old project coordinator)

I would say that there is a demand, but they just don’t know it yet. In my particular case, the challenge has been the fact that it’s an international education. The [country’s] system is a bit snobby towards foreign education, so it is a challenge of being able to translate your skill set to a [country in question] context and knowing what they want. So I would say that it’s definitely in high demand, and more a matter of you being able to translate it in a relevant way. (33-year-old academic officer)

Quite a few alumni say that the level of demand differs depending on the field where one is looking for work. One of the PhD students says that he naturally experiences a demand for his skills within academia, but that he could see why it is a bit more difficult “in the real world”.

Most of the five respondents, who say that they do not experience any demand, do not develop their answers further. The exception is one who says that while the skills from the programme is not in demand, having a master’s degree

from Lund University in itself makes you more attractive on the labor market. Another one of them says that while she does not think that the degree is the reason she has been offered jobs, she still feels that the master's degree has empowered them.

Given that all the respondents are employed – mostly permanently – and working with communicative, analytical and media related tasks, there are seemingly plenty of employers out there eager to hire alumni with a master's degree in Media and Communication Studies. Even though the alumni do not necessarily experience this demand themselves.

8.3 Education related questions

8.3.1 What are your general impressions of the master's programme? In what respects are you satisfied or less satisfied?

When first asked about the general impression of the master's programme, the majority of the students – 16 respondents – leave an exclusively positive account of their experience. Five respondents share a more mixed account, saying that they enjoyed parts of the programme while missing certain elements. Four respondents start off by exclusively emphasizing aspects of the programmes that they did not appreciate. As shall be shown during the course of the chapter, the degree to which the alumni look back fondly on their education is often – though not always – related to what they were expected to acquire from the programme.

In what respects are the alumni satisfied with their education? The most recurring answer revolves around the courses and the way that the programme is structured and taught. Some just say, without being more specific, that they enjoyed the courses. Others follow up by highlighting the theoretical emphasis of the programme as satisfying, particularly the opportunity to apply the theories according to one's personal interests:

For me it was really good that it was very theoretical, and that it gives you a lot of space to use the theory and apply it to whatever kind of field you think is interesting. Which is for example why I went into critical algorithm studies [...] That was the part about the programme that was just really good, I was able to apply that to a different area where not a lot of people have done it. (28-year-old PhD student)

It is probably the most diverse course I have ever taken. The programme by its nature was also quite interesting, the way it fit my previous work and interest in politics and health. Those parts were particularly intriguing. Also, because I do a lot of work on digital media, understanding audiences came in very handy. (32-year-old country director)

Another recurring aspect is concerned with the atmosphere of the programme. The high level of engagement from both teachers and course mates is described as very encouraging. Several respondents describe the programme as *challenging* or *demanding* in a positive sense, especially how the teachers' encouragement and support motivated them to put down more effort. The international environment, which will be discussed in more detail later on in the chapter, is also hailed as one of the most positive aspects of the programme. One alumnus says that this environment was particularly helpful in understanding and applying the theories to one's personal context:

I liked that we were all from different kinds of places, because that helped one to understand the media realm a lot better. You had to go through different countries and continents sharing what is happening and what they are doing. So if you have an issue, you can see how this issue was done in Sweden and how you maybe can work that into your own context. So you get the exposure without having to go to all these places. (29-year-old project coordinator)

When turning the tables and looking at the aspects that the alumni were less satisfied with, it is interesting to observe that many of the same elements come into focus – namely the courses and the theoretical approach. In regard to individual courses, it is mostly the elective methods courses, which were taught at the Graduate School during the second semester, that a few of the alumni describe as *unsatisfying*, *rushed* and even *miserable*. So, the courses taught by the programme itself are not the ones in the firing window. However, it should also be pointed out that there are as well respondents who say that they enjoyed the elective method courses.

While, as we have seen, most of the alumni enjoyed the programme's theoretical approach to media studies, there are also those who feel that this did not suit their personal desire. These alumni describe how they experienced the programme as too academic, lacking more practical moments and a professional perspective. In short, they feel that the programme was too much tilted towards those who were pursuing an academic career, while the ones who wanted to work with media outside of the university struggled to see how they were going to apply the knowledge in their upcoming professional lives. A few alumni, who

themselves appreciated the theoretical emphasis, also say that they feel the programme could have offered a bit more to satisfy the ones who were more interested in practical work with media or communications.

However, there are also respondents who describe how their expectations changed as the programme proceeded. These alumni describe how they applied to the programme expecting a more practical focus. Thus, during the first weeks of the programme, they were surprised or even shocked to discover how theoretical the programme apparently was going to be. But after having readjusted their expectations, they step-by-step realized that they would gain a lot from taking the courses:

I'd say it's taken some time for the elements to settle in. When I first got to Lund and Anette [Hill, professor at the department] gave the introduction, I thought "what the hell have I done". I didn't expect it to be so theoretical, but I'm happy for it now. At the time my expression was a mix of concern and confusion [...] but by the time of the second semester I was happy with the development. (27-year-old growth marketing manager)

At first many of us didn't really understand what media research was or what we were going to do. But once you dwell into it you see it is really relevant and important that we research media, because they form everything around us. If we, who are working within the non-profit sector, can better understand them, then we can figure out how to influence them. (29-year-old project coordinator)

I was part of the first batch, which meant that many of the people that went there didn't know how it was going to be. I know that some of my friends went there because they thought they were going to be given more skills to work in media outlets [...], but what we didn't have clear when we arrived was that this was Media and Communication Studies. That you are studying the media. But I really enjoyed it, I learned a lot and it was great for me. (35-year-old consultant)

When I first applied my expectations were a bit different. I was thinking that the programme would be more practical in the broad sense [...] It was very academic, very philosophical, however at the moment I appreciate that, because it gives a good basis for analyzing processes of, for example, migrant workers. I think it was a programme that was decided to fit everyone's needs, and in terms of the labor market you had very good knowledge after finishing it. You did not have to choose between one or two professions. (27-year-old policy officer)

One alumnus, who found it rather easy to apply the theoretical knowledge to problems he had faced in his working life, suggests that the programme could perhaps consider adding more ways to “apply the theory to the practical world”. This, according to this alumnus, could help overcoming the trouble with understanding what theory means in the practical sense that some of the classmates were experiencing.

All in all, even though the alumni’s general impressions to some extent are shaped by their expectations, the programme also seems to have “won over” certain students that initially were insecure as to whether the programme would be valuable to them. If the program wishes to ease the worries that some students seems to feel during the start of the programme, addressing the experience of these alumni during the introduction to the program could possibly serve a purpose.

8.3.2 Which skills did you learn during the course of the programme?

When listing the different skills they acquired during the course of the programme, the alumni mention several aspects that are in line with what the programme sets out to achieve. The most commonly mentioned is critical thinking, a skill that should come in handy regardless of which career path the students choose to take afterwards. In line with the notion that the alumni experienced the teachers as demanding in a positive sense, some mention how they as students were encouraged to “do the hard thing” and think outside the box when coming up with solutions to different problems. Others mention that they learned how to use theory and methods and/or that their analytical skills were enhanced. Learning how to better structure one’s work (both individually and in groups), presenting in English, writing academically and acquiring a better understanding about how society works are other aspects that are brought up.

8.3.3 Do you feel that you, in your professional life, benefit from your studies in media and communications?

Given that the skills presented above – especially writing, presenting, structuring and critical thinking – can be said to be quite general. They could be described as “transferable skills” that should be applicable in rather different job positions (Morley 2001). That also appear to be the case, based on the notion that 24 out of the 25 respondents claim that they feel they benefit from their studies in their professional lives. While it was rather expected that the two PhD students par-

taking in this report benefit from having taken the master's programme, the stories from the alumni who are working outside the university clearly suggest that the skills offered by the programme are applicable both within the private, public and non-profit sector:

I am better equipped to think when I am working with content, for example when I order film, text and photography. How will certain messages be received? Which platforms should I be using? Since I wrote my thesis on how one assimilates commercials, I have the analytical perspective when making strategies. (30-year-old digital project leader)

It broadened my horizons and [...] helps me to expand the possibilities of the research that I can do. (33-year-old executive director and extraordinary teacher).

It's especially critical thinking and analysis of every part of communications. When you work with economic diplomacy you have to use that ability to underline motivation and critically analyze anything. (29-year-old international affairs attaché)

In terms of going through the entire research process and not skipping steps, the education came in quite handy [...] when we recently conducted agenda assessment research. We were able to ensure that the research was not biased and that we are getting to the real people and asking the right questions. We had a very rigorous exercise in terms of developing the terms of reference and really framing our research before [...] we knew it was worth putting out there. (29-year-old project coordinator)

The combination of qualitative and quantitative skills. Being able to look at hard data and consumer behavior, putting those together to come up with a theory, and a plan to test that theory. It took some time for me to see those benefits and the programme could have done more to help us see those realities. (27-year-old growth marketing manager)

As exemplified by the growth marketing manager, not all alumni feel confident that their skills will come to use when they graduate. One respondent, who in her daily working life at a PR- and communication firm feels she benefits heavily from the programme, says that she thinks it is common that students go through a sort of "identity crisis" when taking the step from the university to the labor market, because:

[...] you have learned all these critical perspectives and have had all these rewarding discussions, and then you arrive in a working life where you are not supposed to discuss, only to deliver. (26-year-old trainee)

The term “identity crisis” quite effectively sums up what many alumni seems to go through upon leaving KOM. Some students even seem to have this feeling right from the beginning of their studies, in terms of not understanding how the training to become a critical academic is going to be transformed into a professional identity (which is deemed important in terms of becoming employable). As argued in chapters 5–7, former students at KOM, to a relatively high degree, seem to appreciate their acquired knowledge more a few years down the road compared to how they felt upon leaving the university. Quite a few students who were insecure about whether their education was going to come in handy seem to have been needlessly worried. Thus, addressing this “identity crisis” during the course of the programme could perhaps ease the worry some students might be feeling, while also helping them to focus on their studies instead of constantly thinking ahead to the upcoming professional life.

Quite a few of the alumni cannot really put a finger on when and where they make use of their knowledge; only that the education has provided them with a different “mindset”. Others describe the same feeling in words as “the programme opened mental doors for me”, “I’m more mature in terms of decision making”, “I have a flexible mind when solving problems” and that “I have learned to think in a certain way”. These answers suggest that the programme also has the potential of changing the alumni’s ways of thinking on a higher level, not just related to performing certain tasks at work. One respondent says that he does not necessarily think that the industry benefits from higher education, and that doing a master’s should foremost be seen as beneficial for one’s personal liberal education. This perspective stands in contrast to the increasingly dominating idea that universities should primarily exist to support the needs of the labor market, and is one that is important to keep in mind when analyzing the ongoing debate between ideals of liberal education and employability (see Schoug 2009).

Finally, it should be addressed that one respondent – who refers to her time at the programme as “useless” – says that even though she uses elements from the programme in her working life, she does not want to credit KOM because “you always benefit from education” regardless of what you have studied.

8.3.4 *Are there any elements that you feel the programme is lacking or missing?*

In answering this question, most respondents return to the same aspect that they previously brought up when explaining which parts of the programme that they were less satisfied with. This trend further underlines that the elements that the alumni are least happy with seem to be elements that were *absent*, not elements that were actually part of the programme.

Thus, the most common element that the alumni bring up is the experienced lack of practical elements and a professional perspective to complement the theoretical approach. This does not necessarily mean that everyone thinks the content of the actual courses should be altered, but that the programme more clearly should address the life that awaits after graduating. Considering that most of the students come from abroad and have no professional contacts in Sweden, some alumni feel that the ones who intend to stay in the country after the graduation should be given more assistance from the department in terms of networking and finding ways into the labor market. This is further discussed in section 8.4.7.

As to the content of the courses, a number of students bring up certain elements or perspectives that they would have liked to see more of, e.g. more theories focused on communication rather than the media, a legal perspective (e.g. regarding media restrictions) or more updated perspectives on digitalization. Two respondents wish for more variety in terms of the elective courses, while one says that he feels the programme was “too general” and would benefit from choosing a narrower perspective, such as “race, gender and media”.

One relevant aspect to bear in mind comes from the respondent who says that he does not think it make sense to answer the question, seeing as the programme might have changed since he left it. If the reader of this report happens to be a prospective student contemplating whether to apply for the programme, it is of course a good idea to look up what the current structure of the programme looks like, seeing as certain elements that the respondents in this report bring up might have been introduced to (or removed from) the programme later on.

8.3.5 *How did you experience studying together with people from different parts of the world? Have you, after your graduation, had any professional use of the network you established together with your classmates during the course of the programme?*

I learned as much outside of the classroom as in it. (25-year-old PhD student)

As briefly mentioned in section 8.4.1, the international environment is appreciated by several students as without question one of the most beneficial and enjoyable part of the programme. 24 out of the 25 respondents say that they experienced studying together with people from different parts of the world as positive. Some simply describe the experience as *fantastic, wonderful, one of the biggest benefits, extremely rewarding or the best part of the programme*, while others elaborate in more detail how the daily interaction with their co-students enhanced their learning experience. The benefits are mostly centered around how comparing perspectives brought about new ways of analyzing certain phenomena and scrutinize one's own cultural context:

It's good in the sense of understanding what epistemology means. You get the awareness of other people's point of view and their experiences, which is good because it really challenges the way you think about the world. (33-year-old academic officer)

I think it was one of the big plusses and advantages of being in the class, because you end up learning a lot and reflecting a lot on your own experience. How it's used in your country compared to others. Bringing those experiences to the same class gave me a deep experience and being able to interact on media and communications issues was a very rich experience. (32-year-old country director)

It was super nice, because it gave me a window into the live experience of how others approach learning and studying. It forced us to find bridges, and if we don't know how to develop that... So I think it's extremely relevant. (32-year-old creative and strategic director)

Two respondents say that the different backgrounds sometimes provided a bit of challenge in terms of group work and discussions. According to them, this was because not everyone had the same ideas about how to interact and argue for one's opinion. However, considering that both of these respondents start of by

saying that they enjoyed the international environment, these challenges do not seem to have damaged their overall experience all that much. Further, the experience of learning to work together transnationally and transculturally has the potential of developing skills that should come in handy in the alumni's lives, both on a private and professional level.

When asked whether the alumni has had any professional use for the network they established with their classmates during the course of the programme, the majority say that they so far have not benefited from it on a professional level – although several mention that they still keep in touch with people from their course. On the contrary, roughly a third of the respondents describe how they in various ways feel that they benefit from the network in their professional life:

It has had a very big impact on my life professionally and personally. [It is] One of the most ferocious networks I have through Europe. Often when issues come up, I always know someone who works with something similar at a European university. (28-year-old PhD student)

One of my classmates is doing a PhD at Södertörn in Stockholm, so when he visited me in [respondent's country] I invited him to present his PhD project. He shared some ideas in our organization, and maybe in the future we will make co-operations and networks or something like that. My organization also has a website and publishes articles, so some of my classmates write for my website. (33-year-old executive director and extraordinary teacher)

I have worked together with one of the graduates who is residing in Lund. He used to work as a journalist, and I used a lot of his journalistic knowledge and provided him with opportunities to write for [respondent's country's] media. So there was a lot of networking. I've also worked as a freelance myself, so there are many people I have contacted either to get better contacts or information for interviews and so on. So I think I have used it a lot in an informal way but for professional benefits. (27-year-old policy officer)

For instance, the organization that I have now started to freelance for was recommended by my Lund friend who is now a practicing journalist. She forwarded me and pointed me to them. (32-year-old freelancer)

Other respondents talk more loosely about how they appreciate having people to juggle ideas with, whether it comes to job hunting or reviewing texts. Even though not everyone in the class has used their network in their professional life,

the examples above shows that the connections can very well come in handy for the ones who manage to find shared interests. And as one alumnus points out, it is possible that the network will become increasingly beneficial as the alumni progress further in their careers:

At this point I haven't professionally utilized it that much yet, but as we all progress and become more and more senior with more decision-making power, I think eventually we'll see more results out of these networks and connections. At this point we are still in the early stages of our careers, and it's going to be a lot easier the more senior we become. (28-year-old account manager)

8.3.6 Your thesis was published as part of the Excellent Theses-anthology, have you had use of this publication in your professional life?

Since 2016, the *MSc Excellent Dissertations edited collection* has been produced once a year to showcase the best thesis work by a cohort in the programme. Considering that this publication, in most cases, is the first scientific work to appear on the alumni's cv, the department has expressed an interest in knowing whether the alumni who were chosen to contribute to the anthology has had any use of this publication in their professional lives. Hence, eight of the alumni whose thesis were selected for the collection were strategically selected to be included in the sample.

Out of these eight respondents, three say that they are yet to make use of the publication. However, one of these points out that this is due to the person's line of work, while another says that she would find it useful if she were to apply for a PhD.

The other five describe that they feel the publication has been beneficial for them, either directly or indirectly. One of the two PhD students says that he has published two journal articles based on the thesis, while the other says that it is good to have the publication on his cv. The remaining trio, who are not working within academia, have all found different ways to use the publication in job interviews, for non-academic writing or for expanding their network:

I think so, because I talked a lot about the thesis when I applied for jobs. The job I'm currently doing is very digital, and I don't think I would have gotten it if I had not been able to show that I was successful within that subject. (30-year-old digital project leader)

Some of the texts I've written and published in non-academic high-profile publications are basically extensions of the thesis, and I have been promoting it in social media for academics. I hope that once I start my PhD seeking adventures it can help me out somehow. (32-year-old creative and strategic director)

I use it a lot as a reference, or as my friends like to say: "to brag about it". I constantly get notifications from academia where people have cited my name, and some of them are coming from that that particular publication. I think even without me directly using it, except on my cv and in my applications, I still see people picking it up online and using it. But I've also shared it a lot with different contacts, some of them who are interested in writing book chapters or people who are interested in my thesis as it is. (32-year-old country director)

These answers point towards that many of the alumni experience the edited collection as a valuable resource, whether they choose to stay within academia or not.

8.3.7 To what extent do you feel that you received support and assistance from the department regarding issues concerning further education and possible gateways into the professional life?

When contemplating to what extent they are pleased with the support and assistance from the department, the alumni express rather varying opinions that seem to boil down to their expectations on the programme. A few respondents also say that they cannot answer the question since they did not ask for any support.

Around half of the respondents express that they are pleased with the support. These respondents motivate their satisfaction by referring to the fact that they after their graduation have received both letters of recommendations and e-mails about job positions that might interest them:

I think, considering that I haven't asked much, I've already got a significant amount of support. I got some e-mails from Anette [Hill, professor at the department] telling me "oh you should check this out", and when I've asked for references, I have got it. So, I'd say whenever I needed it, and sometimes it has come without me asking. (32-year-old country director)

I got a lot of support, I feel that I could ask “hey, what should I do with my life” to any of the teachers or professors and always receive good answers. (29-year-old e-commerce digital manager)

The thing is: they can guide you and do their best, but it’s not really the department’s job to make sure that you do well in grown-up life. I think they do more than I could expect. For instance, they have had the alumni-event, which is more than my old university would do. (33-year-old academic officer)

As pointed out by the last respondent, not everyone expects the department to provide support aimed at enhancing their future careers. However, a number of alumni do point out that they are not completely satisfied with the level of support. This is mostly expressed by alumni who compare their received support to that offered to course mates who were pursuing a PhD. One respondent, who here will remain completely anonymous, says that s(he) experienced that the students who were pursuing a career outside of academia were a bit left out:

It became clear that certain students gained preferential treatment because they were going into academia. They gained more face-to-face time and were encouraged and helped a bit more, probably because the professors themselves are in academia. For the rest of us, it felt like we were a bit left out. I wish that would change [...] Not everyone is going to be a PhD student, some of us just want a deeper understanding of media without staying in academia.

Another respondent, who says that he received quite good support because he aimed for an academic career, doubts that the others received the same support. Even though not everyone describe their lack of support, compared to the ones pursuing a PhD, as a problem, some call for more systematic actions or events that would connect the programme more clearly to the “outside world”:

I was encouraged to do a PhD, but besides the academic way, there was not much offered. That’s why we arranged our own day to which we invited guests, because we thought this was missing. (30-year-old digital project leader)

I know that there was talk of job fairs, but there is the problem that most actors there come from the private sector who are not working with civic communication. It is not good if there are only PR-firms at those job fairs, since that might not be the workplaces that students on a master’s

level identify with. It would be better if there were think tanks, authorities or other institutions present. (26-year-old trainee)

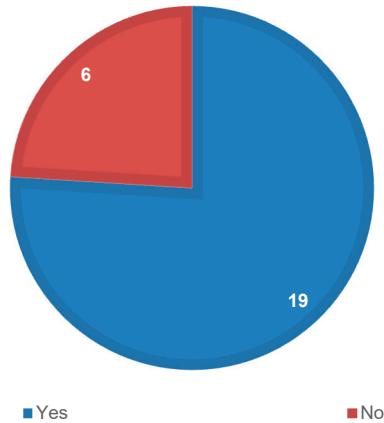
One alumnus, who unlike the vast majority expresses a deep dissatisfaction with the programme overall, says that she currently holds workshops in networking – and that she would be delighted to offer this workshop as part of the introduction to the master’s programme.

These calls for more interaction with the outside world is echoed by respondents appearing in several chapters in the report (not least in chapters 4 and 6). However, regarding the master’s programme, it should be stressed that the department in recent years has arranged alumni seminars that both current and previous students have been invited to partake in. These seminars have, amongst other things, revolved around networking and showcasing different examples of what kind of jobs the programme can lead to. Alumni who wish to put their skills to practical use outside of the academy also have the option of doing an internship during the third semester.

It’s possible to see why the respondents from the master’s programme feel particularly vulnerable when entering the labor market compared to the Swedish students, considering that they do not have access to the same networks and, in most cases, do not speak the language. Nonetheless, as above pointed out by the academic officer, one can question whether it is “the department’s job to make sure that you do well in grown-up life”. Is it fair to ask that the department, besides educating students through developing their critical skills, should also be experts on networking and the non-academic labor market? That student pursuing an academic career receive more help seems logic based on the fact that this is the part of the labor market that the staff actually has knowledge about. This is not saying that the department should not encourage students to engage in workshops or events centered on networking – but that it might be of value to consider how the role of the university in regard to these tasks could be communicated to the students.

8.3.8 *If you could go back in time, knowing what you know now, would you consider enrolling in the same master's programme?*

The majority of the respondents, 19 out of 25, say that they today would consider enrolling in the same master's programme. However, it should be stressed that this answer does not always correspond with whether the respondents were satisfied with the programme or not. For instance, one respondent, who says that she enjoyed the programme, still feels that she would choose another programme that is more in line with her current work. On the other hand, two respondents, who both expressed dissatisfaction with the programme, still say that they would enroll in the same programme and try to improve it from within by coming with more suggestions.

8.4 Concluding remarks

Based on this report, a degree from the master's programme in Media and Communication Studies seems to be able to lead to a broad variety of professional lives. What the alumni have in common is that they find ways to utilize their critical mindset and researching skills in their everyday work tasks. The alumni are clearly employable, and it rarely takes them too long to find a position within their own field of interest – be it in the private, public or non-profit sector.

Despite the fact that it has only been a few years since they graduated, several alumni already hold some form of management position.

When reflecting upon their education, the alumni mostly look back at their time at the programme with fondness. The teachers' engagement, the opportunity to explore new theoretical frameworks and, noticeably, the international environment are aspects that are particularly applauded. Several respondents also feel that they have had a professional use of their acquired international network after their graduation, while most say that they still keep in touch with people from their class on a private level.

Some alumni call for more practical elements to complement the theoretical emphasis of the programme, and some also wish that the department would do more to support students with non-academic aspirations wishing to stay in Sweden after their graduation. This is particularly because they, as international students, in general do not feel as though they have the right connections or sufficient knowledge about the labor market in their new country. Even though this concern could be more clearly addressed by the programme, there's the question whether it is the role of the university, besides educating and developing critical skills that effectively make the students employable, to also function as an employment office. Many alumni seem to think it is justified to expect this, and should the department disagree, then the role of the department could perhaps be communicated clearer to current and future students.

One reason why the number of respondents who would consider enrolling in the same programme is lower compared to the other subjects at KOM could be that these two batches of alumni were the first to take the programme in its current form. This is also addressed by a number of students, one describing the less satisfying parts of the education as *child diseases*. For instance, there has already been a few changes to the programme in terms of the selection of method courses during the second semester. Considering this, it will be interesting to see how the reflections and experiences of respondents in future alumni surveys will look like in comparison to the ones appearing in this survey.

9. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

I arbetet med rapporten har jag medvetet strävat efter ett annat fokus i jämförelse med tidigare alumnundersökningar vid institutionen. Istället för att använda ett fåtal kvalitativa intervjuer som komplement till självuppskattning eller förutbestämda svarsalternativ har den *öppet formulerade frågan* använts för att få tillgång till alumnernas reflektioner på ett djupare plan. Huruvida undersökningen lyckades med detta lämnar jag till läsaren att avgöra, men min förhoppning är att jag har lyckats visa vilka fördelar som den kvalitativa intervjun erbjuder – även i undersökningar som riktar sig till ett stort antal alumner.

Vad kan institutionen ta med sig från undersökningen, utöver bekräftelsen att utbildningarna i hög mån leder till kvalificerat arbete inom det egna ämnesområdet? Det jag vill lyfta är att kunskapen som lärs ut vid KOM med all tydlighet kommer till nytta inom en rad olika branscher, men att det ibland kan dröja något år innan alumnerna märker av hur kunskapen gynnar dem i deras vardag. Detta kan bero på att de generella färdigheterna – kritiskt tänkande, strukturering, planering och analys – inte explicit efterfrågas i jobbannonser i lika hög grad som kunskap i olika tekniska program. Dessa färdigheter beskrivs måhända snarare i form av personliga egenskaper – något du ska *vara* till skillnad från något du ska *kunna* – och därmed blir den direkta kopplingen till utbildningen mer diffus. Därför är det förståeligt att nytutexaminerade studenter kan känna viss oro när de tar steget ut på arbetsmarknaden, inte minst med tanke på de narrativ som hänger över kommunikationsbranschen (detta gäller inte minst journalistiken). Enligt Arbetsförmedlingens senaste prognos kommer det, både på ett och fem års sikt, fortsätta att råda hård konkurrens inom några av de vanligaste yrken som våra alumner i dag arbetar med, däribland journalist, kommunikatör, informatör och PR-specialist. När medierna publicerar listor över yrkesgrupperna med sämst framtidsutsikter återfinns även dessa yrken ständigt i botten. Dessa prognoser är inte något som vare sig kan eller bör sopas under mattan i mötet med studenterna.

En av de röda trådar som löpt genom rapporten har därmed varit diskussionen kring huruvida institutionen bör vidta åtgärder för att adressera denna oro. Det behöver inte innebära att kursinnehållet anpassas enligt arbetsmarknadens behov, utan att den långsiktiga nyttan av utbildningen tydligare kommuniceras till

blivande och nuvarande studenter. Berättelserna i rapporten tyder på att det finns många studenter som mot slutet av studietiden tycks känna sig oförberedda inför yrkeslivet eftersom de är osäkra om deras färdigheter efterfrågas på arbetsmarknaden. Fler praktiska moment och föreläsare från yrkeslivet efterfrågas därmed för att underlätta visualiseringen av hur utbildningen kommer till användning. Dock finns det en inneboende motsättning i att alumnerna i efterhand efterlyser dessa inslag samtidigt som de i hög mån både lyckats hitta kvalificerat arbete och upplevt ett allt större värde av sin utbildning. Utbildningen verkar därmed ha gjort dem *anställningsbara*, vilket gör att kraven på att universitetet i högre mån ska fungera som en slags arbetsförmedling och nätverksgenerator kan problematiseras.

Den generella bilden – att uppskattningen för utbildningen ökar i takt med att alumnerna tillbringat längre tid i yrkeslivet – kan dock såväl lärare som studievägledare ha med sig i mötet med oroliga studenter. I och med att de dataprogram som den arbetssökande förutsätts behärska ständigt byts ut framstår färdigheter som kritiskt tänkande, samarbetsförmåga och analyserande som både mer tidlösa och applicerbara i fler sammanhang. Nyckeln kan således ligga i att bättre lyckas *kommunicera* den här informationen, vilket förhoppningsvis kan leda till minskad oro bland studenter och fungera som motargument till narrativet som präglar kommunikationsbranschens framtidsutsikter. Med tanke på att all verksamhet på KOM kretsar kring just kommunikation så borde institutionen ha goda förutsättningar att fortsätta utveckla denna sida av verksamheten.

10. REFERENSER

- Carlsson, S. (2018). *Journalist – en identitet*. Journalistförbundets hemsida. <https://www.sjf.se/student/inspiration-journaliststudenter/journalist-en-identitet>
- Fuchs, H., Enbom J. & Ivarsson J. (2016). *Humanioras pris och värde: resurser och utbildningskvalitet*. Humtank, rapport nr 1. http://humtank.se/wp-content/uploads/2016/07/rapport_1_humanioras-pris.pdf
- Garsten, C. & Jacobsson, K. (2004). Learning To Be Employable: An Introduction. *Learning To Be Employable. New Agendas on Work, Responsibility and Learning in a Globalizing World*, red. Garsten, C. & Jacobsson, K. New York: Palgrave MacMillan, s. 1–22.
- Galte Schermer, I. (2019). *Privat och offentlig sysselsättning*. Ekonomifakta. <https://www.ekonomifakta.se/fakta/arbetsmarknad/sysselsattning/privat-och-offentlig-sysselsattning/> (hämtad 2019-08-08).
- Hjortzberg, G., Kolsrud, J. & Larsson, F. (2007). *Akademi eller verklighet?*. Svenskt näringsliv.
- Institutionen för strategisk kommunikation (2017a). *Alumni survey – Former master students in strategic communication: career paths and reflections. Online survey conducted October–November 2017*. Institutionen för strategisk kommunikation, Lunds universitet. https://www.isk.lu.se/en/sites/isk.lu.se/en/files/pp_v4.pdf (hämtad 2019-08-08).
- Institutionen för strategisk kommunikation (2017b). *Alumnundersökning – Kandidatalumner i strategisk kommunikation: karriärvägar och reflektioner. Enkätundersökning oktober–november 2017*. Institutionen för strategisk kommunikation, Lunds universitet. https://www.isk.lu.se/sites/isk.lu.se/files/kandidat_sammanfattning.pdf (hämtad 2019-08-08)
- Kullenberg, R. & Rhoden, F. (2018). *Alumnundersökning kommunikatörsprogrammet*. Göteborg: Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori, Göteborgs universitet. <https://gup.ub.gu.se/file/207615> (hämtad 2019-08-08).
- Lindberg, O. (2016). Nyttig, utvald eller bildad. *Anställningsarbet: perspektiv från utbildning och arbetsliv*, red. Fejes, A. & Sparrhof, G., Lund: Studentlitteratur.

- Morley, L. (2001). Producing New Workers: Quality, equality and employability in higher education. *Quality in Higher Education*, 7:2, s. 131-138.
- Olin, M. (2019). *Nu måste SR-ledningen se sig själv i spegeln*. Expressen. 28 mars. <https://www.expressen.se/kultur/nu-maste-sr-ledningen-se-sig-sjalu-i-spegeln/> (hämtad 2019-08-08).
- Rosén, M. (2011). *Alumniekätundersökning medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet.
- Schoug, F. (2008). *Humaniora i yrkeslivet*. Lund: Utvärderingsenheten, Lunds universitet.
- Schoug, F. (2009). *Bildad och anställningsbar? Populära föreställningar och utbildningsresultat*. Lund: Lunds universitet.
- UKÄ (universitetskanslersämbetet) (2019). *Andelen av högskolenyborjare som har högutbildade föräldrar 2017/18*. <https://www.uka.se/statistik-analys/statistikdatabas-hogskolan-i-siffror/statistikomrade.html?statq=https://statistik-api.uka.se/api/totals/92> (hämtad 2019-08-08).
- Wallby, K. (2012). *Uppföljningsenkät för Retorik A vid Lunds universitet*. Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet. https://www.kom.lu.se/fileadmin/user_upload/kom/Filer/PDF/Retorik/Sammanfattning_av_uppfoljningsenkaet_Retorik_A.pdf (hämtad 2019-08-08).
- Wiik, J. (2010). *Journalism in Transition. The Professional Identities of Swedish Journalists*. Department of Journalism, Media and Communication, University of Gothenburg. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/21853/1/gupea_2077_21853_1.pdf (hämtad 2019-08-08).

BILAGOR

BILAGA A

*Alumnundersökning för Institutionen för kommunikation och medier.
Intervjuguide för kandidatprogrammet i journalistik.*

Respondentens ID-nummer:

1. Personliga frågor

1. Vilket är ditt födelseår?
2. Vilket kön definierar du dig som?
3. Vilken är din nuvarande bostadsort?
4. Har dina föräldrar en akademisk utbildning?
  1. Båda
  2. Endera
  3. Ingentera
5. Är dina föräldrar födda i Sverige?
  1. Båda
  2. Ena
  3. Ingentera
6. Vilka andra ämnen har du studerat utöver journalistik?
7. Har du tagit examen i något dessa ämnen?

2. Sysselsättningsrelaterade frågor

1. Vad har du arbetat med efter att du avslutade dina studier i journalistik?
2. Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vad är din nuvarande huvudsakliga sysselsättning
  1. Ja
  2. Arbetar vid sidan av studier
  3. Studerar
  4. Är arbetsökande

Om svar 3 eller 4: fråga om respondenten har haft ett arbete som varat längre än tre månader sedan avslutade studier. Om ja, gå till fråga 4 och vinkla frågorna så att de handlar om det ”senaste arbetet”. Om inte, eller om arbetet inte bedöms relevant för studiens syfte, gå vidare till del tre och ställ frågor som berör utbildningen.

3. Arbetar du inom journalistik, kommunikation eller annat yrkesområde som faller i linje med din utbildning?
  1. Ja
  2. Nej
4. Vilket av följande beskriver bäst din nuvarande anställningsform?
  1. Tillsvidare anställd
  2. Vikariat
  3. Timanställd
  4. Anställd via bemanningsföretag
  5. Projektanställd
  6. Programanställd
  7. Praktikant
  8. Egenföretagare
  9. Övrigt
5. Vilken är din nuvarande yrkestitel?
6. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

7. Hur mycket arbetar du för tillfället med din huvudsakliga sysselsättning?
  1. Heltid
  2. Deltid, 50 procent eller mer
  3. Deltid, mindre än 50 procent
  4. Behovsanställd

8. Vilket av följande beskriver din arbetsplats bäst?
  1. Radio
  2. TV
  3. Dagspress
  4. Kvällspress
  5. Nyhetsbyrå
  6. Kommunikationsbyrå
  7. Pressavdelning
  8. PR-byrå
  9. Övrigt, Webb sida

9. Inom vilket område finns din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?
  1. Privata sektorn
  2. Statlig
  3. Regional
  4. Kommunal
  5. Ideella sektorn
  6. Public service
  7. Övrigt

10. Hur fick du din nuvarande anställning?
  1. Tidigare anställning
  2. Personligt nätverk
  3. Praktik
  4. Arbetsförmedling
  5. Annons på internet
  6. Annons i tidning
  7. Övrigt

11. Vilken eller vilka faktorer spelade störst roll när du valde din nuvarande arbetsplats?
  1. Arbetsuppgifterna
  2. Ämnesområdet
  3. Arbetsplatsens geografiska placering
  4. Möjlighet till fast anställning
  5. Karriärmöjligheter
  6. Lönen
  7. Brist på bättre alternativ
  8. Övrigt
12. Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?
13. Ser du möjligheter att påverka och utveckla din personliga arbetssituation?
14. Vad fick dig att byta till en annan bransch?¹⁴
15. Har du själv upplevt att din journalistiska utbildning och kompetens efterfrågas i andra sammanhang? På vilket sätt?
16. Var skulle du vilja se dig själv om fem år?

3. Utbildningsrelaterade frågor

1. Vad hade du för förväntningar på programmet när du började det?
2. Vilka är dina helhetsintryck av kandidatprogrammet i journalistik?
3. Vilka färdigheter lärde du dig under utbildningen
4. På vilka sätt har du nytta av utbildningen i ditt yrkesliv?
5. Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?

---

¹⁴ Ställdes till respondenter som i dag inte arbetar med redaktionellt arbete.

6. Har du i ditt yrkesliv haft nytta av kombinationen av journalistik och de andra ämnena som ingick i dina studier? Hur så?
7. Gjorde du praktik som del av din utbildning? Vad har praktikkursen betytt för ditt efterföljande yrkesliv?
8. I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av programmet gällande frågor kring sommarvikariat, vidareutbildning eller möjliga vägar in i yrkeslivet?
9. Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?
10. Övriga kommentarer gällande utbildningen?

BILAGA B

*Alumnundersökning för Institutionen för kommunikation och medier.
Intervjuguide för medie- och kommunikationsvetenskap, kandidatnivå.*

Respondentens ID-nummer:

1. Personliga frågor

1. Vilket är ditt födelseår?
2. Vilket kön definierar du dig som?
3. Vilken är din nuvarande bostadsort?
4. Har dina föräldrar en akademisk utbildning?
  1. Båda
  2. Endera
  3. Ingentera
5. Är dina föräldrar födda i Sverige?
  1. Båda
  2. Ena
  3. Ingentera
6. Vilka andra ämnen har du studerat utöver medie- och kommunikationsvetenskap?
7. Har du tagit examen i något dessa ämnen?

2. Sysselsättningsrelaterade frågor

1. Kort sammanfattning: Vad har du arbetat med under åren som gått sedan du avslutade dina studier? (Hoppa över uppföljande frågor om de besvaras i den här delen)
2. Hur lång tid efter din examen i MKV tog det innan du fick ditt första arbete?
  1. 0–3 månader
  2. 4–6 månader
  3. 7–12 månader
  4. Mer än 12 månader
  5. Arbete redan under studietiden
  6. Har inte fått arbete (hoppa vidare till del tre?)
3. Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vad är din nuvarande huvudsakliga sysselsättning
  1. Ja
  2. Arbetar vid sidan av studier
  3. Studerar
  4. Är arbetsökande

Om svar 3 eller 4: fråga om respondenten har haft ett arbete som varat längre än tre månader sedan avslutade studier. Om ja, gå till fråga 4 och vinkla frågorna så att de handlar om det ”senaste arbetet”. Om inte, eller om arbetet inte bedöms relevant för studiens syfte, gå vidare till del tre och ställ frågor som berör utbildningen.

4. Är detta din första anställning efter examen?
  5. Ja
  6. Om inte, hur många anställningar längre än tre månader har du haft sedan du tog din examen?
    - 2–3
    - 4–5
    - Fler än 6
5. Arbetar du inom kommunikation, journalistik eller annat yrkesområde som faller i linje med din utbildning?
  1. Ja
  2. Nej

6. Vilket av följande beskriver bäst din nuvarande anställningsform?
  1. Tillsvidare anställd
  2. Vikariat
  3. Timanställd
  4. Anställd via bemanningsföretag
  5. Projektanställd
  6. Praktikant
  7. Egenföretagare
  8. Övrigt

7. Vilken är din nuvarande yrkestitel?

8. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

9. Hur mycket arbetar du för tillfället med din huvudsakliga sysselsättning?
  1. Heltid
  2. Deltid, 50 procent eller mer
  3. Deltid, mindre än 50 procent
  4. Behovsanställd

10. Varifrån kommer din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?
  1. Privata sektorn
  2. Statlig/Statligt bolag
  3. Regional
  4. Kommunal
  5. Ideella sektorn
  6. Övrigt

11. Hur fick du din nuvarande anställning?
  1. Tidigare anställning
  2. Personligt nätverk
  3. Praktik
  4. Arbetsförmedling
  5. Annons på internet
  6. Annons i tidning
  7. Annan ingång

12. Vilken eller vilka faktorer spelade störst roll när du valde din nuvarande arbetsplats?
  1. Arbetsuppgifterna lockade
  2. Ämnesområdet lockade
  3. Arbetsplatsens geografiska placering
  4. Kontroll över mitt arbete
  5. Karriärmöjligheter
  6. Lön
  7. Brist på andra tillgängliga alternativ
  8. Övrigt
13. Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?
14. Är du nöjd med hur ditt yrkesliv har utvecklats sedan du tog din examen?
15. Upplever du att dina kompetenser efterfrågas på arbetsmarknaden?
16. Var skulle du vilja se dig själv om fem år?

3. Utbildnings- & yrkeslivsrelaterade frågor

1. Varför valde du att påbörja en utbildning i MKV?
2. Vad hade du för förväntningar på utbildningen när du påbörjade den?
3. Vilka är dina helhetsintryck av utbildningen?
4. I vilka avseenden är du nöjd med utbildningen?
5. I vilka avseenden är du mindre nöjd?
6. Vilka färdigheter lärde du dig under utbildningen?
7. Upplever du att du i ditt yrkesliv har nytta av din utbildning i MKV? På vilket sätt (inte)? Kan du ge exempel på konkreta situationer där färdigheterna kommer till nytta?

8. Din uppsats intogs i serien förtjänstfulla examensarbeten, har den publiceringen betytt något för ditt efterföljande arbetsliv? I så fall, på vilket sätt?¹⁵
9. Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?
10. Har du i takt med åren fått större/mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen? På vilket sätt?
11. I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av institutionen gällande frågor kring vidareutbildning och möjliga vägar in i yrkeslivet?
12. Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?
13. Övriga kommentarer gällande utbildningen?

---

¹⁵ Ställdes enbart till respondenter vars uppsats intogs i serien.

BILAGA C

*Alumnundersökning för Institutionen för kommunikation och medier.
Intervjuguide för mediehistoria.*

Respondentens ID-nummer:

1. Personliga frågor

1. Vilket är ditt födelseår?
2. Vilket kön definierar du dig som?
3. Vilken är din nuvarande bostadsort?
4. Har dina föräldrar en akademisk utbildning?
  1. Båda
  2. Endera
  3. Ingentera
5. Är dina föräldrar födda i Sverige?
  1. Båda
  2. Ena
  3. Ingentera
6. Vilka andra ämnen har du studerat utöver mediehistoria?
7. Har du tagit examen i något dessa ämnen?

2. Sysselsättningsrelaterade frågor

1. Kort sammanfattning: Vad har du arbetat med under åren som gått sedan du avslutade dina studier?

2. Hur lång tid efter att du avslutade dina studier tog det innan du fick ditt första arbete?
  1. 0–3 månader
  2. 4–6 månader
  3. 7–12 månader
  4. Mer än 12 månader
  5. Fick arbete redan under studietiden
  6. Har inte fått arbete (hoppa vidare till del tre?)

3. Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vad är din nuvarande huvudsakliga sysselsättning
  1. Ja
  2. Arbetar vid sidan av studier
  3. Studerar
  4. Är arbetsökande

Om svar 3 eller 4: fråga om respondenten har haft ett arbete som varat längre än tre månader sedan avslutade studier. Om ja, gå till fråga 4 och vinkla frågorna så att de handlar om det ”senaste arbetet”. Om inte, eller om arbetet inte bedöms relevant för studiens syfte, gå vidare till del tre och ställ frågor som berör utbildningen.

4. Är detta din första anställning efter examen?
  5. Ja
    1. Om inte, hur många anställningar som varat längre än sex månader har du haft sedan du tog din examen?
      - 2–3
      - 4–5
      - Fler än 6

5. Arbetar du inom ett yrkesområde som faller i linje med din utbildning?
  1. Ja
  2. Nej

6. Vilket av följande beskriver bäst din nuvarande anställningsform?
  1. Tillsvidare anställd
  2. Vikariat
  3. Timanställd

4. Anställd via bemanningsföretag
  5. Projektanställd
  6. Praktikant
  7. Egenföretagare
  8. Övrigt
7. Vilken är din nuvarande yrkestitel?
8. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?
9. Hur mycket arbetar du för tillfället med din huvudsakliga sysselsättning?
1. Heltid
  2. Deltid, 50 procent eller mer
  3. Deltid, mindre än 50 procent
  4. Behovsanställd
10. Vilken är din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?
1. Privata sektorn
  2. Statlig/Statligt bolag
  3. Regional/regionalt bolag
  4. Kommunal/kommunalt bolag
  5. Ideella sektorn
  6. Övrigt
11. Hur fick du din nuvarande anställning?
1. Tidigare anställning
  2. Personligt nätverk
  3. Praktik
  4. Arbetsförmedling
  5. Annons på internet
  6. Annons i tidning
  7. Övrigt
12. Vilken eller vilka faktorer spelade störst roll när du valde din nuvarande arbetsplats?
1. Arbetsuppgifterna lockade
  2. Ämnesområdet lockade
  3. Arbetsplatsens geografiska placering
  4. Kontroll över mitt arbete

5. Möjligheten för att avancera i karriären
  6. Lön
  7. Brist på andra tillgängliga alternativ
13. Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?
  14. Är du nöjd med din yrkeslivsutveckling sedan du avslutade dina studier?
  15. Upplever du att dina kompetenser från studierna i mediehistoria efterfrågas på arbetsmarknaden?
  16. Var i yrkeslivet skulle du vilja se dig själv om fem år?

3. Utbildnings- & yrkeslivsrelaterade frågor

1. Varför valde du att börja läsa en grundkurs i mediehistoria?
2. Vad hade du för förväntningar när du påbörjade utbildningen?
3. Vilka är dina helhetsintryck av utbildningen?
4. I vilka avseenden är du nöjd med utbildningen?
5. I vilka avseenden är du mindre nöjd?
6. Vilka färdigheter upplevde du att du fick lära dig under utbildningen?
7. Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av dina studier i mediehistoria? På vilket sätt (inte)? Kan du ge exempel på konkreta situationer där färdigheterna kommer till nytta?
8. Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?
9. Varför valde du att inte läsa fler kurser i mediehistoria?¹⁶

---

¹⁶ Ställdes enbart till respondenter som enbart läst grund- eller fortsättningskursen i mediehistoria.

10. Upplever du i ditt yrkesliv att du skulle ha nytta av att ha läst fler kurser i mediehistoria?¹⁷
11. Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta med att ha läst ända till kandidatkursen i mediehistoria? Hur så?¹⁸
12. Har du i takt med åren fått större/mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen? På vilket sätt?
13. I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av institutionen gällande frågor kring vidareutbildning och möjliga vägar in i yrkeslivet?
14. Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma kurs igen?
15. Övriga kommentarer gällande utbildningen?

---

¹⁷ Ställdes enbart till respondenter som enbart läst grund- eller fortsättningskursen i mediehistoria.

¹⁸ Ställdes enbart till respondenter som blivit godkända på kandidatkursen i mediehistoria.

BILAGA D

*Alumnundersökning för Institutionen för kommunikation och medier.
Intervjuguide för retorik.*

Respondentens ID-nummer:

1. Personliga frågor

1. Vilket är ditt födelseår?
2. Vilket kön definierar du dig som?
3. Vilken är din nuvarande bostadsort?
4. Har dina föräldrar en akademisk utbildning?
  1. Båda
  2. Endera
  3. Ingentera
5. Är dina föräldrar födda i Sverige?
  1. Båda
  2. Ena
  3. Ingentera
6. Vilka ämnen har du studerat utöver retorik?
7. Har du tagit examen i något dessa ämnen?

2. Sysselsättningsrelaterade frågor

1. Kort sammanfattning: Vad har du arbetat med under åren som gått sedan du tog din examen?

2. Hur lång tid efter att du tog din sista examen tog det innan du fick ditt första arbete?
  1. 0–3 månader
  2. 4–6 månader
  3. 7–12 månader
  4. Mer än 12 månader
  5. Fick arbete under studietiden
  6. Har inte fått arbete (hoppa vidare till del tre?)

3. Har du för närvarande ett arbete? Om inte, vad är din nuvarande huvudsakliga sysselsättning
  1. Ja
  2. Arbetar vid sidan av studier
  3. Studerar
  4. Är arbetssökande

Om svar 3 eller 4: fråga om respondenten har haft ett arbete som varat längre än tre månader sedan avslutade studier. Om ja, gå till fråga 4 och vinkla frågorna så att de handlar om det ”senaste arbetet”. Om inte, eller om arbetet inte bedöms relevant för studiens syfte, gå vidare till del tre och ställ frågor som berör utbildningen.

4. Är detta din första anställning efter examen?
  1. Ja
  2. Om inte, hur många anställningar längre än tre månader har du haft sedan du tog din examen?
    - 2–3
    - 4–5
    - Fler än 6

5. Arbetar du inom ett yrkesområde som faller i linje med din utbildning?
  3. Ja
  4. Nej

6. Vilket av följande beskriver bäst din nuvarande anställningsform?
  1. Tillsvidare anställd
  2. Vikariat
  3. Timanställd

4. Anställd via bemanningsföretag
  5. Projektanställd
  6. Praktikant
  7. Egenföretagare
  8. Övrigt
7. Vilken är din nuvarande yrkestitel? (Om flera, nämn den huvudsakliga)
8. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?
9. Hur mycket arbetar du för tillfället med din huvudsakliga sysselsättning?
1. Heltid
  2. Deltid, 50 procent eller mer
  3. Deltid, mindre än 50 procent
  4. Behovsanställd
10. Vilken är din nuvarande huvudsakliga arbetsgivare/uppdragsgivare?
1. Privata sektorn
  2. Statlig
  3. Regional
  4. Kommunal
  5. Ideella sektorn
  6. Övrigt
11. Hur fick du din nuvarande anställning?
1. Tidigare anställning
  2. Personligt nätverk
  3. Praktik
  4. Arbetsförmedling
  5. Annons på internet
  6. Annons i tidning
  7. Övrigt
12. Vilka kriterier spelade störst roll när du valde din nuvarande arbetsplats?
1. Arbetsuppgifterna lockade
  2. Ämnesområdet lockade
  3. Arbetsplatsens geografiska placering

4. Kontroll över mitt arbete
  5. Karriärmöjligheter
  6. Lön
  7. Brist på andra tillgängliga alternativ
  8. Övrigt
-
13. Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?
  14. Är du nöjd med din yrkeslivsutveckling sedan du tog din examen?
  15. Upplever du att dina kompetenser från studierna i retorik efterfrågas på arbetsmarknaden?
  16. Var i ditt yrkesliv skulle du vilja se dig själv om fem år?

3. Utbildnings- & yrkeslivsrelaterade frågor

1. Varför valde du att påbörja en utbildning i retorik?
2. Vad hade du för förväntningar på utbildningen när du påbörjade den?
3. Vilka är dina helhetsintryck av utbildningen?
4. I vilka avseenden är du nöjd med utbildningen?
5. I vilka avseenden är du mindre nöjd?
6. Vilka färdigheter upplevde du att du lärde dig under utbildningen?
7. Upplever du att du i ditt yrkesliv har haft nytta av din utbildning i retorik? På vilket sätt (inte)? Kan du ge exempel på konkreta situationer där färdigheterna kommer till nytta?
8. Är det något du i efterhand saknar på utbildningen?
9. Varför valde du att inte läsa fler kurser i retorik?¹⁹

---

¹⁹ Ställdes enbart till respondenter som enbart läst grund- eller fortsättningskursen i retorik.

10. Upplever du att du i ditt yrkesliv skulle ha nytta av att ha läst fler kurser i retorik? Hur så?²⁰
11. Upplever du i efterhand att du haft nytta av att läsa ända till kandidatkursen i retorik? Hur så?²¹
12. Har du i takt med åren fått större/mindre uppskattning för det du lärde dig under utbildningen i retorik? På vilket sätt?
13. I vilken mån upplever du att du fick stöd och hjälp av institutionen gällande frågor kring vidareutbildning och möjliga vägar in i yrkeslivet?
14. Om du i dag kunnat gå tillbaka, hade du kunnat tänka dig att läsa samma utbildning igen?
15. Övriga kommentarer gällande utbildningen?

---

²⁰ Ställdes enbart till respondenter som enbart läst grund- eller fortsättningskursen i retorik.

²¹ Ställdes enbart till respondenter som blivit godkända på kandidatkursen i retorik.

BILAGA E

*Alumni survey for the Department of Communication and Media.
Interview guide for master's programme in Media and Communication.*

Respondent's ID-number:

1. Personal background questions:

1. What is your year of birth?
2. Which gender do you identify as?
3. Where do you currently reside?
4. Nationality?
5. Do your parents hold an academic education?
  1. Both
  2. One of them
  3. Neither
6. What was your major subject in your undergraduate?
7. Have you completed any other academic degree on master's level except the one you hold in Media and Communications?

2. Work related questions

1. Short summary: What have you been working with after you completed your most recent academic degree?
2. How long after your graduation did it take before you gained your first job?

4. 0–3 months
  5. 4–6 months
  6. 7–12 months
  7. More than 12 months
  8. Gained employment during my studies
  9. I have yet to receive employment (jump to part three)
3. Are you currently working? If not, what is your main source of income?
1. Yes
  2. Working between studies
  3. Studying
  4. Looking for a job

If the respondent answers 3 or 4: ask whether they have had a job that has lasted longer than three months after their graduation. If yes, continue with question 4 and ask about their “latest job”. If no, or if that work is deemed irrelevant for the purpose of the study, move on to part three and ask questions concerning the education.

4. Is this your first job after your graduation?
1. Yes
  2. If not, how many jobs that have lasted longer than three months have you had since your graduation?
    - 2–3
    - 4–5
    - More than 6
5. Do you work within a field that corresponds with your education?
1. Yes
  2. No
6. Which of the following alternatives best describes your current form of employment?
1. Permanently employed
  2. Temporary employed
  3. Employed by the hour
  4. Employed through a staffing company
  5. Employed on a project
  6. Intern

7. Self-employed
  8. Other
7. What is your current professional title?
  8. What are your main tasks and responsibilities at your job?
  9. How many hours per week do you currently spend on your main employment?
  10. From which sector does your principal employer come from?
    1. Private sector
    2. State
    3. Regional
    4. Municipal
    5. Nonprofit sector
    6. Other
  11. How did you gain your current employment?
    1. Previous employment
    2. Personal network
    3. Internship
    4. Employment office
    5. Online ad
    6. Newspaper ad
    7. Other
  12. Which factor, or factors, were the main reasons behind you choosing your current employment?
    1. The work tasks
    2. The subject area
    3. Geographical location
    4. Possibility to have control over my work
    5. Career opportunities
    6. The salary
    7. Lack of other available options
    8. Other
  13. How do you like your current occupation?

14. Are you pleased with how your professional career has developed after your graduation?
15. Do you believe that your skills from media- and communication studies are in demand on the labor market?
16. Where in your professional life would like to see yourself in five years?

3. Education related questions

1. Why did you decide to enroll in a master program in Media and Communication Studies?
2. Why did you choose to apply to Lund university?
3. What are your general impressions of the master's programme?
4. In what respects are you satisfied with the program?
5. In what respects are you less satisfied?
6. Which skills did you learn during the course of the program?
7. Do you feel that you, in your professional life, benefit from your studies in media and communications? In what ways (not)? Can you give examples of concrete situations where the skills come in handy?
8. Are there any elements that you feel the program is lacking or missing?
9. How did you experience studying together with people from different parts of the world?
10. Have you, after your graduation, had any professional use of the network you established together with your classmates during the course of the program?

11. Your thesis was published as part of the Excellent Theses-anthology, have you had use of this publication in your professional life?²²
12. To what extent do you feel that you received support and assistance from the department regarding issues concerning further education and possible gateways into the professional life?
13. If you could go back in time, knowing what you know now, would you consider enrolling in the same master program?
14. Any final comments or thoughts?

---

²² This question was only asked to respondents whose thesis was published in the anthology.

